

Møteinnkalling

Utval:	Bømlo kommune, Kontrollutvalet
Møtestad:	Bømlo rådhus, Kommunestyresalen
Dato:	24.09.2026
Tid:	09:30

Til varamedlemar er denne innkallinga å sjå på som ei orientering.
Dersom det vert aktuelt at varamedlemar må møta, vil det bli gjeve nærmare beskjed.

Arne Zahl Røksund
kontrollutvalsleiar

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Dokumentet er godkjent elektronisk og har difor ingen handskriven underskrift

Kopi: Vararepresentantar til kontrollutvalet
Ordførar
Revisor
Kommunedirektør/Rådmann

Sakliste

Utvals- saknr	Innhald	Arkiv- saknr	U.Off
	Godkjenningssaker		
GK 6/26	Godkjenning av innkalling og sakliste		
GK 7/26	Godkjenning av møteprotokoll frå møte 05.05.2026	2023/512	
	Politiske saker		
PS 19/26	Forvaltningsrevisjon av Bømlo vatn og avløpsselskap AS - revisjonsrapport	2025/33	
PS 20/26	Rekneskapsrevisjon - oppfølging av rekn.rapp.nr.32 - orientering frå kommunedirektør	2023/487	
PS 21/26	Orientering frå kommunedirektøren om oppfølging av PwC-rapporten om drifta i kommunen	2026/17	
PS 22/26	Forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll av Bømlo kommunale eigedomsselskap AS - oppfølging av handlingsplan	2022/339	
PS 23/26	Orienteringer frå kommunedirektør - nytt frå kommunen	2022/40	
PS 24/26	Revisjonsplan og risikovurdering i samband med forenkla etterlevingskontroll av økonomiforvaltninga i 2026	2023/487	
PS 25/26	Rapport etterlevingskontroll 2025	2023/487	
PS 26/26	Budsjett for kontrollarbeidet i Bømlo kommune 2027	2024/122	
PS 27/26	Gjennomgang av møteprotokollar frå andre politiske utval	2023/483	
PS 28/26	Eventuelt	2023/482	

GK 6/26 Godkjenning av innkalling og sakliste

Saksframlegg

Saksnr: 2023/512-30
Saksbehandlar: Malene Hopsdal
Grønningen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Bømlo kommune, Kontrollutvalet	7/26	24.09.2026

Godkjenning av møteprotokoll frå møte 05.05.2026

Forslag til vedtak

Møteprotokoll frå møte 05.05.2026 vert godkjent.

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

- 1 Møteprotokoll etter møte i kontrollutvalet Bømlo 05.05.2026.pdf

Møteprotokoll

Utval:	Bømlo kommune, Kontrollutvalet
Møtestad:	Bømlo rådhus, Formannskapssalen
Dato:	05.05.2026
Tid:	09:00 – 10:30

Følgjande faste medlemer møtte:

Namn	Funksjon	Representerer
Lene Borgen Waage	Medlem	AP
Ståle Sagvaag	Medlem	Uavhengig
Arne Zahl Røksund	Leiar	SV

Følgjande medlemer hadde meldt forfall:

Namn	Funksjon	Representerer
Bente Spissøy	Medlem	INP
Rune Kvernenes	Nestleiar	Høyre

Varamedlemer møtte:

Namn	Møtte for	Representerer
Magnar Skålevik	Bente Spissøy	VIPartiet
Stig Randal	Rune Kvernenes	H

Andre som møtte:

Espen Hordvik, rekneskapsrevisor i Deloitte AS
Alice Torkelsen, rekneskapssjef i Bømlo Kommune
Sindre Særsten Halvorsen, økonomisjef i Bømlo kommune
Malene Hopsdal Grønningen, utvalssekretær frå Vestland fylkeskommune

Arne Zahl Røksund
utvalsleiar

Malene Hopsdal Grønningen
utvalssekretær

Dokumentet er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Sakliste

Utvals- saknr	Innhald	Arkiv- saknr	U.Off
	Godkjenningssaker		
GK 4/26	Godkjenning av innkalling og sakliste		
GK 5/26	Godkjenning av møteprotokoll frå møte 17.04.2026	2023/512	
	Politiske saker		
PS 13/26	Årsrekneskap og årsmelding 2025 for Bømlo kommune - Uttale frå kontrollutvalet	2023/487	
PS 14/26	Årsmelding og årsrekneskap 2025 for Bømlo kulturhus KF	2023/487	
PS 15/26	Vurdering av om Deloitte AS er uavhengig i høve Bømlo kommune	2024/89	
PS 16/26	Orientering frå kommunedirektør - nytt frå kommunen	2022/40	
PS 17/26	Gjennomgang av møteprotokollar frå andre politiske utval	2023/483	
PS 18/26	Eventuelt	2023/482	

GK 4/26 Godkjenning av innkalling og sakliste

Saksprotokoll 05.05.2026 - Bømlo kommune, Kontrollutvalet

Behandling i møte

Nokre representantar peika på utfordringar knytte til dokumentet i innkallinga.

Det vart understreka kor viktig det er at innkallinga vert publisert på kommunen sine nettsider i forkant av møtet, noko som ikkje var gjort i dette tilfellet.

Sekretariatet vil ta kontakt med kommunen for å undersøkje saka nærare.

Vedtak:

Innkalling og sakliste vart godkjent.

GK 5/26 Godkjenning av møteprotokoll frå møte 17.04.2026

Forslag til vedtak

1. Møteprotokoll frå møte 17.04.2026 vert godkjent.

Saksprotokoll 05.05.2026 - Bømlo kommune, Kontrollutvalet

Behandling i møte

Det framkom ikkje merknad til protokoll frå møte 17.04.2026.

Vedtak

1. Møteprotokoll frå møte 17.04.2026 vert godkjent.

PS 13/26 Årsrekneskap og årsmelding 2025 for Bømlo kommune - Uttale frå kontrollutvalet

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet vedtek utkast til uttale om Bømlo kommune sin årsrekneskap og årsmelding for 2025.
2. Med bakgrunn i det som kjem fram i revisjonsberetninga frå Deloitte AS, ber kontrollutvalet kommunedirektøren møte i kontrollutvalet 24.09.2026 for å gjere greie for korleis tilrådingane i rapporten vil bli følgde opp. Skriftleg informasjon skal sendast sekretariatet innan 11.09.2026.

Saksprotokoll 05.05.2026 - Bømlo kommune, Kontrollutvalet

Behandling i møte

Espen Hordvik ved Deloitte AS presenterte funna frå nummerert brev nr. 32, og svarte på spørsmål frå kontrollutvalet.

Rekneskapssjef Alice Torkelsen, og økonomisjef Sindre Særsten Halvorsen supplerte, og svarte på spørsmål frå utvalet.

Orientering om korleis investeringsbudsjettet og rekneskapet ser ut til komande møte.

Forslag til vedtak vart samrøystes vedteke.

Vedtak

1. Kontrollutvalet vedtek utkast til uttale om Bømlo kommune sin årsrekneskap og årsmelding for 2025.
2. Med bakgrunn i det som kjem fram i nummerert brev nr. 32 frå Deloitte AS, ber kontrollutvalet kommunedirektøren møte i kontrollutvalet 24.09.2026 for å gjere greie for korleis tilrådingane i rapporten vil bli følgde opp. Skriftleg informasjon skal sendast sekretariatet innan 11.09.2026.
3. Kontrollutvalet ber kommunedirektør om å orientere nærare om punkt om status for investering i årsmeldinga, inkludert kva prosjekt som har tilskotsfinansiering, i møte 24.09.2026. Det bes og om skriftleg informasjon innan 11.09.2026.

PS 14/26 Årsmelding og årsrekneskap 2025 for Bømlo kulturhus KF

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet støtter seg til Deloitte sin uttale i revisjonsberetning om Bømlo kulturhus KF
2. Uttalen vert sendt kommunestyret via formannskapet.

Saksprotokoll 05.05.2026 - Bømlo kommune, Kontrollutvalet

Behandling i møte

Partner i Deloitte AS, Espen Hordvik, presenterte funna i nummerert brev nr. 2 og svarte på spørsmål frå kontrollutvalet.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet støtter seg til Deloitte sin uttale i nummerert brev nr. 2 om Bømlo kulturhus KF
2. Uttalen vert sendt kommunestyret via formannskapet.

PS 15/26 Vurdering av om Deloitte AS er uavhengig i høve Bømlo kommune

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet tek eigenvurderinga frå partner Unni-Renate Moe, vedrørande om Deloitte AS er uavhengig i høve Bømlo kommune, til etterretning.

Saksprotokoll 05.05.2026 - Bømlo kommune, Kontrollutvalet

Behandling i møte

Vedtak vart samrøystes.

Vedtak

1. Kontrollutvalet tek eigenvurderinga frå partner Unni-Renate Moe, vedrørande om Deloitte AS er uavhengig i høve Bømlo kommune, til etterretning.

PS 16/26 Orientering frå kommunedirektør - nytt frå kommunen

Forslag til vedtak

1. Informasjonen vert teken til orientering.

Saksprotokoll 05.05.2026 - Bømlo kommune, Kontrollutvalet

Behandling i møte

Sekretariatet vart informert i forkant av møtet om at kommunedirektøren ikkje hadde høve til å stille likevel, og at ingen frå administrasjonen hadde moglegheit til å halde orienteringa på hans vegner.

Saka utgjekk derfor frå møtet.

Saka utgår.

PS 17/26 Gjennomgang av møteprotokollar frå andre politiske utval

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet tar møteprotokollane som går fram av saksutgreiinga til orientering.

Saksprotokoll 05.05.2026 - Bømlo kommune, Kontrollutvalet

Behandling i møte

Kontrollutvalet presenterte relevante saker frå sine respektive utval.

Vedtak vart samrøystes.

Vedtak

1. Kontrollutvalet tar møteprotokollane som går fram av saksutgreiinga til orientering.

PS 18/26 Eventuelt

Forslag til vedtak

1. Saka vert lagt fram utan forslag til vedtak.

Saksprotokoll 05.05.2026 - Bømlo kommune, Kontrollutvalet

Behandling i møte

Representant Lene Borgen Waage fremja forslag om at sekretariatet undersøker moglegheita for å ta i bruk KI i utvalsarbeidet. Forslaget var særleg knytt til arbeidet med gjennomgang av protokollar frå andre politiske utval, med mål om å sikre at relevante saker vert fanga opp og å effektivisere arbeidet.

Sekretariatet vil ta saka vidare internt i sekretariatstenesta.

Vedtak

1. Saka vert lagt fram utan forslag til vedtak.

Saksframlegg

Saksnr: 2025/33-7
Saksbehandlar: Malene Hopsdal
Grønningen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Bømlo kommune, Kontrollutvalet	19/26	24.09.2026

Forvaltningsrevisjon av Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS (BVA) - revisjonsrapport

Forslag til innstilling

På bakgrunn av forvaltningsrevisjon av Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS, ber kommunestyret kommunedirektøren om følgjande:

1. Bømlo kommune og BVA bør formalisere ansvarsdelinga mellom partane ved å utarbeide delegeringsavtalen driftsavtalen føreset, samt sikre at styringsdokumenta jamleg vert evaluerte og oppdaterte.
2. Avtaleverket mellom BVA og Bømlo kommune bør oppdaterast slik at det er tydeleg avklart for begge parter kven som har kva roller og ansvar i prosessen med å påleggje husstandar tilknytning til offentleg vatn og avløp, samt korleis inntektene frå tilknytingsgebyra vert fordelt mellom kommunen og BVA, slik at både kommunen og selskapet får dekkja sine kostnader knytt til tilknytning av nye abonnement.
3. Bømlo kommune og BVA bør sikre at hovudplan for vatn og avløp vert revidert, og at investeringsbehov og kostnadsoverslag reflekterer dagens prisnivå og faktisk finansieringsevne.
4. BVA bør utarbeide ein oversikt som viser samanhengen mellom kva ulike abonnementsgrupper betalar og kva deira vassforbruk er, slik at det vert mogleg å ettergå om kostnadsfordelinga mellom abonnementsgruppene er rimeleg. Oversikta bør leggst ved saksdokumenta når kommunestyret handsamar gebyrregulativet.
5. BVA bør dokumentere gjennomføringa av månadleg prosjektoppfølgning og referansegruppegjennomgangar i tråd med føringane i økonomihandboka.
6. BVA bør kvart år utarbeide eit eige sjølvkostrekneskap basert på kalkulatorisk rente, i tråd med sjølvkostforskrifta § 5 fjerde ledd.
7. BVA bør utarbeide eigne rutinar for berekning av sjølvkost, under dette korleis felles kostnader mellom vatn og avløp skal fordelast, og korleis sjølvkostberekningane vert dokumenterte og kvalitetssikra.
8. BVA og Bømlo kommune bør undersøkje om det er henta inn høgare gebyr enn det sjølvkostforskrifta tillet, og eventuelt rette opp feilen gjennom reduserte framtidige gebyr dersom beløpet overstig vesentlegheitsterskelen i sjølvkostforskrifta § 7.

9. BVA og Bømlo kommune bør sikre at sjølvkostfonda vert forvalta i samsvar med sjølvkostforskrifta § 8 og generasjonsprinsippet, under dette at overskot vert tilbakeførte til brukarane gjennom lågare gebyr innan femårsfristen.
10. BVA bør undersøkje og dokumentere korleis leigeinntekter og tilhøyrande kostnader knytt til utbygget skal handterast i sjølvkostkalkylen, og sikre at det er samsvar mellom kva kostnader og inntekter som vert inkludert i eller halde utanfor sjølvkost.
11. Laga ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan 15.01.27 som skal sendast til utvalssekretær, som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgje opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga. Handlingsplanen skal presenterast for kontrollutvalet i første møte i 2027.

Samandrag

Deloitte har ferdigstilt forvaltningsrevisjonen av Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS. Føremålet med saka er at kontrollutvalet skal handsame revisjonsrapporten og gje innstilling til kommunestyret, som gjer endeleg vedtak i saka.

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

- 1 Oversendingsbrev - Forvaltningsrevisjon av Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS.pdf
- 2 Forvaltningsrevisjon av Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS.pdf

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

I sak PS 33/25 i møte 19.09.2025 vart dette protokollert:

- a) Kontrollutvalet diskuterte nokre av prosjekta slik det kjem fram i saksframlegget, etter kvart vart kontrollutvalet einig i å bestilla prosjekt innan vatn og avløp.
- b) Kontrollutvalet uttrykte ynske om ei orientering frå dagleg leiar i Bømlo vatn og avløpsselskap.
- c) Forslag til vedtak vart samrøystes vedteke.

Kontrollutvalet gjorde slikt vedtak:

1. Kontrollutvalet ønskjer at det vert gjennomført forvaltningsrevisjon innan vatn og avløp.
2. Utvalet ber Deloitte utarbeida forslag til prosjektplan i tråd med dei føringane utvalet har gjeve, inkl. føremål, problemstillingar, ev. avgrensingar, ressursbruk og leveringstidspunkt.
3. Utvalet ber Deloitte levere forslag til prosjektplan til sekretariatet seinast 30.10.25, slik at kontrollutvalet kan handsama prosjektplanen i møte 20.11.25.

I sak 36/25 frå møte 20.11.2025 vart det fatta følgjande vedtak:

1. Kontrollutvalet bestiller forvaltningsrevisjon av Bømlo vatn og avløpsselskap AS frå Deloitte AS, med utgangspunkt i forslag til prosjektplan og ev. innspel under drøftinga i møtet.
2. Ev. ny korrigerert prosjektplan vert å sende sekretariatet innan 27.11.2025. Dersom det er naudsynt får kontrollutvalsleiar i samråd med sekretariatet fullmakt til å godkjenna den endelege prosjektplanen.
3. Det vert akseptert ein samla timeressurs på inntil det timetal som går fram av prosjektplanen.
4. Kontrollutvalet ønskjer at revisjonsrapporten frå Deloitte skal vere ferdig innan 20.08.2026, ferdig verifisert og med kommunedirektøren si uttale vedlagt og/eller innarbeidd, slik at saka kan handsamast i første haustmøte i kontrollutvalet 2026.

Kontrollutvalet mottok revisjonsrapporten gjennom sekretariatet 09.09.2026. Rapporten vert lagd fram for behandling i dette møtet.

Av den føreslåtte prosjektplanen går det fram at føremålet med forvaltningsrevisjonen er:

Føremålet med forvaltningsrevisjonen vil vere å undersøkje samhandlinga mellom kommune og selskapet, både i kraft av kommunen si rolle som eigar av selskapet og kommunen som ansvarleg for vatn- og avløpsanlegg. Det vil også vere eit føremål å vurdere drifta i selskapet med omsyn til kvalitet og effektivitet i tenestene, samt berekning av sjølvkostgebyr.

Med bakgrunn i prosjektet sitt føremål har revisjonen formulert følgjande problemstillingar:

1. Har Bømlo kommune sikra ei tilfredsstillande organisering og tydelege krav og forventningar til Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS?
 - a. Har Bømlo kommune utarbeidd ein eigarstrategi for BVA som definerer overordna mål, krav og forventningar til selskapet, under dette når det gjeld t.d. kvalitativt gode og effektive VA-tenester?
 - b. Er det utarbeidd formelle avtalar, rutinar eller prosedyrar for samarbeid mellom selskapet og kommunen, og korleis fungerer samarbeidet i praksis når det gjeld t.d. å sikre at kommunen sine behov for VA-tenester blir ivareteke?
 - c. Er det utarbeidd tilstrekkelege system og rutinar for å sikre korrekt fordeling av kostnader mellom selskapet og kommunen?

2. I kva grad sørgjar Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS for at tenestene innanfor vatn og avløp løysast kostnadseffektivt og med naudsynt kvalitet?
 - a. Har selskapet utarbeidd mål, strategiar og planar for å sikre effektive og kvalitativt gode tenester, og som er i samsvar med overordna føringar frå Bømlo kommune?
 - b. Blir det utført samanlikningar (benchmarking) med andre leverandørar av vatn- og avløpstenester, som grunnlag for å vurdere og vidareutvikle arbeidet til BVA?
 - c. I kva grad har BVA sikra tilstrekkeleg kapasitet og kvalitet på vassforsyning og reinsing av avløpsvatn i Bømlo kommune?
 - d. Er det etablert tilstrekkelege system og rutinar for planlegging og gjennomføring av investeringsprosjekt, for å sikre leveransar innanfor tid og budsjett?
 - e. Har selskapet tilstrekkeleg fagleg kompetanse og operativ kapasitet til å sikre forsvarleg drift og etterleving av relevante lover og forskrifter?
 - f. I kva grad etterlever selskapet regelverk og retningslinjer for tilknytning til kommunalt vatn og avløp, særleg med omsyn til vilkår og prisar for næringslivet?
 - g. I kva grad har selskapet oversikt over husstandar som ikkje er knytt til det offentlege leidningsnettet, og finst det ein plan for tilknytning av desse?
3. I kva grad blir det sikra tilfredsstillande berekning av sjølvkost for vatn- og avløpstenester i Bømlo kommune?
 - a. Har selskapet tilfredsstillande rutinar for berekning av sjølvkost, inkludert handtering av direkte og indirekte kostnader?
 - b. Blir det utarbeidd tilfredsstillande sjølvkostkalkylar og prognosar, og er forvaltning av sjølvkostfond i samsvar med regelverk?

Revisjonen har lagt inn slik avgrensing:

Revisjonen vil ikkje omfatte vurdering av kommunen si eigarstyring eller tekniske undersøkingar av vasskvalitet eller reinsing av avløpsvatn.

Metode

Deloitte vil nytta dokumentanalyse, intervju samt verifisering og høyring som metode.

Dessutan vert forvaltningsrevisjonen utført i samsvar med gjeldande standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001). Alle prosjekt blir kvalitetssikra i samsvar med krava til kvalitetssikring i Deloitte Policy Manual (DPM).

Vedtakskompetanse

Kontrollutvalet har mynde til å gjennomføre forvaltningsrevisjonar medan det er kommunestyret som har mynde til å vedta revisjonsrapporten, jf. kommunelova § 23-3 og § 23-5.

Vurderingar og verknader

Organisering og styring

Revisjonen vurderer at BVA i hovudsak driv ei velfungerande verksemd, og at fleire sentrale styringsdokument gir eit godt grunnlag for verksemda. Samstundes peikar rapporten på at kommunen manglar ein eigarstrategi for selskapet. Driftsavtalen mellom kommunen og selskapet har heller ikkje vore evaluert eller revidert som føresett, og den planlagde delegeringsavtalen er ikkje utarbeidd. Revisjonen meiner dette har bidrege til uklare ansvarsforhold og utfordringar i samarbeidet mellom kommunen og selskapet.

Kvalitet og effektivitet i tenestene

Rapporten viser at BVA leverer hygienisk trygt drikkevatt og har eit vassleidningsnett med god funksjon. Samstundes er det registrert eit etterslep innan avløpsområdet, mellom anna når det gjeld reduksjon av innlekkasje i leidningsnettet og tilknytning til offentleg avløp. Hovudplanen for vatn og avløp gir eit godt utgangspunkt for styring av sektoren, men revisjonen peikar på at vedteke investeringsnivå er lågare enn det som ligg til grunn i planen. Dette kan medføre at

planlagde tiltak og målsettingar ikkje blir fullt ut realiserte. Det blir og peika på at benchmarking i liten grad blir nytta systematisk i forbetningsarbeidet.

Samhandling mellom kommunen og selskapet

Revisjonen peikar på at enkelte oppgåver og problemstillingar har blitt ståande uløyste som følgje av manglande avklaringar mellom kommunen og selskapet. Vidare er det ikkje etablert ein operativ plan for oppfølging av husstandar som bør knytast til offentleg avløp, og kommunen har i liten grad nytta heimelen til å gi pålegg om slik tilknytning.

Sjølvkostberekning

Deloitte vurderer at praksisen med å nytte faktisk rente i sjølvkostberekningane ikkje er i samsvar med regelverket. Revisjonen peikar på at dette kan ha medført at innbyggjarane har betalt høgare gebyr enn det regelverket opnar for. Rapporten viser og at sjølvkostberekningane blir utarbeidde internt utan ekstern kvalitetssikring, og at fordelinga av felleskostnader ikkje er tilstrekkeleg dokumentert. Vidare blir det peika på forhold ved forvaltninga av sjølvkostfonda som etter revisjonen si vurdering ikkje er i samsvar med sjølvkostforskrifta.

På bakgrunn av funna har Deloitte gjeve 10 tilrådingar. Det kjem fram i kapittel 5 av rapporten:

1. Bømlo kommune og BVA bør formalisere ansvarsdelinga mellom partane ved å utarbeide delegeringsavtalen driftsavtalen føreset, samt sikre at styringsdokumenta jamleg vert evaluerte og oppdaterte.
2. Avtaleverket mellom BVA og Bømlo kommune bør oppdaterast slik at det er tydeleg avklart for begge parter kven som har kva roller og ansvar i prosessen med å påleggje husstandar tilknytning til offentleg vatn og avløp, samt korleis inntektene frå tilknytingsgebyra vert fordelt mellom kommunen og BVA, slik at både kommunen og selskapet får dekkja sine kostnader knytt til tilknytning av nye abonnement.
3. Bømlo kommune og BVA bør sikre at hovudplan for vatn og avløp vert revidert, og at investeringsbehov og kostnadsoverslag reflekterer dagens prisnivå og faktisk finansieringsevne.
4. BVA bør utarbeide ein oversikt som viser samanhengen mellom kva ulike abonnementsgrupper betalar og kva deira vassforbruk er, slik at det vert mogleg å ettergå om kostnadsfordelinga mellom abonnementsgruppene er rimeleg. Oversikta bør leggjast ved saksdokumenta når kommunestyret handsamar gebyrregulativet.
5. BVA bør dokumentere gjennomføringa av månadleg prosjektoppfølgning og referansegruppegjennomgangar i tråd med føringane i økonomihandboka.
6. BVA bør kvart år utarbeide eit eige sjølvkostrekneskap basert på kalkulatorisk rente, i tråd med sjølvkostforskrifta § 5 fjerde ledd.
7. BVA bør utarbeide eigne rutinar for berekning av sjølvkost, under dette korleis felles kostnader mellom vatn og avløp skal fordelast, og korleis sjølvkostberekningane vert dokumenterte og kvalitetssikra.
8. BVA og Bømlo kommune bør undersøkje om det er henta inn høgare gebyr enn det sjølvkostforskrifta tillet, og eventuelt rette opp feilen gjennom reduserte framtidige gebyr dersom beløpet overstig vesentlegheitsterskelen i sjølvkostforskrifta § 7.
9. BVA og Bømlo kommune bør sikre at sjølvkostfonda vert forvalta i samsvar med sjølvkostforskrifta § 8 og generasjonsprinsippet, under dette at overskot vert tilbakeførte til brukarane gjennom lågare gebyr innan femårsfristen.
10. BVA bør undersøkje og dokumentere korleis leigeinntekter og tilhøyrande kostnader knytt til utbygget skal handterast i sjølvkostkalkylen, og sikre at det er samsvar mellom kva kostnader og inntekter som vert inkludert i eller halde utanfor sjølvkost.

I tillegg vert det tilrådd eit 11. vedtakspunkt om at administrasjonen lagar ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet på nyåret.

Konklusjon

Sekretariatet vurderer at Deloitte har levert ein grundig forvaltningsrevisjonsrapport som svarar på problemstillingane i prosjektplanen. Revisjonen viser at Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS på fleire område leverer gode tenester, men peikar samstundes på fleire forhold knytt til styring,

samhandling og sjølvkostberekning som bør betrast. Sekretariatet sluttar seg til revisjonen sine tilrådingar og tilrår at kommunestyret ber om at desse vert følgde opp gjennom ein prioritert handlingsplan.

Kontrollutvalet i Bømlo kommune
v/ sekretariatet

9. september 2026

OVERSENDING AV RAPPORT – Forvaltningsrevisjon av Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS

I samsvar med bestilling frå kontrollutvalet oversender Deloitte rapport frå Forvaltningsrevisjon av Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS i Bømlo kommune.

Med venleg helsing
Deloitte

Birte Bjørkelo
Oppdragsansvarleg partner

Vedlegg: Rapport frå forvaltningsrevisjon av Forvaltningsrevisjon av Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS i Bømlo kommune.

Forvaltningsrevisjon | Bømlo kommune

Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS

September 2026

«Forvaltningsrevisjon av Bømlo
Vatn og Avløpsselskap AS»

September 2026

Rapporten er utarbeidd for Bømlo
kommune av Deloitte AS.

Deloitte AS
Postboks 6013 Postterminalen,
5892 Bergen
tlf: 55 21 81 00
www.deloitte.no
forvaltningsrevisjon@deloitte.no

Samandrag

Deloitte har på oppdrag frå kontrollutvalet i Bømlo kommune gjennomført ein forvaltningsrevisjon av Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS (BVA). Føremålet har vore å undersøkje samhandlinga mellom kommunen og selskapet, kvaliteten og effektiviteten i tenestene, samt berekning av sjølvkostgebyr. Hovudinstrykket er at BVA driv ei fagleg solid og velfungerande verksemd, med god kvalitet på vassforsyninga og etablerte system for prosjektstyring og økonomistyring. Undersøkinga har samstundes avdekt fleire forbetningsområde, særleg knytt til berekning og kontroll av sjølvkost.

Organisering og styring

Bømlo kommune har ikkje utarbeidd ein eigarstrategi for BVA i tråd med krava i eigarskapsmeldinga, men Deloitte vurderer samtidig at dei andre styringsdokumenta (driftsavtalen, kommuneplanen sin samfunnsdel og hovudplan for vatn og avløp) i hovudsak kompensere for dette.

Driftsavtalen frå 2013 har ikkje vorte evaluert eller revidert som føreset, og den delegeringsavtalen som skal presisere omfanget av fullmaktene som er delegerte til BVA har aldri vorte utarbeidd. Etter Deloitte si vurdering har dette medverka til uavklarte ansvarsforhold mellom kommunen og selskapet, der enkelte oppgåver – særleg knytt til oppfølging av private avløpsanlegg og tilknytning av nye abonnentar – ikkje vert utførte.

Roller og ansvar knytt til tilknytning av nye abonnentar er ikkje avklart i avtaleverket: BVA har oversikt over aktuelle husstandar, men har ikkje mynde til å gjere vedtak om tilknytning, medan kommunen som har denne mynda i liten grad har prioritert å nytte ho. Avtaleverket seier heller ikkje noko om korleis inntektene frå tilknytingsgebyra skal fordelast mellom kommunen og selskapet, gitt dei ulike rollene og ansvaret partane har i tilknytingsprosessen.

Kostnadsfordelinga mellom kommunen og BVA er i hovudsak tilfredsstillande regulert, men dei uavklarte ansvarsforholda medfører risiko for at oppgåver anten ikkje vert utførte eller vert finansiert på feil måte.

Kostnadseffektivitet og kvalitet i tenestene

Undersøkinga viser at BVA leverer hygienisk trygt drikkevatt og har eit leidningsnett for vatn med god funksjon. Selskapet har over tid arbeidd systematisk med å redusere lekkasjar (frå om lag 60 prosent i 2010 til om lag 20 prosent i 2024) og har gjennom oppgradering av alle dei tre vassreinseanlegga sørge for godt vedlikehald. Hovudplanen for vatn og avløp 2024–2055 gjev eit godt utgangspunkt for styring av sektoren, men det er eit vesentleg gap mellom planlagt og vedteke investeringsnivå som medfører at ikkje alle mål i planen vil kunne verte innfridd. Etter Deloitte si vurdering tyder funna på at det er behov for ein revisjon av hovudplanen, slik at planen reflekterer oppdaterte kostnadsestimat og faktisk finansieringsevne, og igjen kan fungere som eit reelt styrings- og prioriteringsverktøy for selskapet og kommunen.

På avløpssida er det eit vesentleg etterslep på oppgradering av leidningsnettet, og Bømlo scorar i det nedre sjiktet blant bedreVANN-kommunane for avløpstenesta. Det er ikkje etablert ein operativ plan for oppfølging av dei om lag 100 husstandane som bør tilknyttast offentleg

avløp, mellom anna fordi kommunen i liten grad har teke i bruk påleggsmynnda si. Selskapet har etablert tilstrekkelege system for styring av investeringsprosjekt, men dokumentasjonen av den interne prosjektoppfølginga er mangelfull. BVA er vidare sårbart for utskiftingar i nøkkelroller, og det er ikkje utarbeidd ein dokumentert kompetanse- og kontinuitetsplan.

Sjølvkostberekning

BVA sin praksis med å berekne sjølvkost med faktisk rente i staden for kalkulatorisk rente er ikkje i tråd med sjølvkostforskrifta § 5 fjerde ledd. Innbyggjarane har som følgje av dette samla sett betalt høgare gebyr enn det regelverket opnar for, og BVA har etter sjølvkostforskrifta § 7 ei plikt til å rette opp feilen dersom beløpet er vesentleg for den einskilde abonnent.

Økonomihandboka manglar eigne rutinar for utarbeiding av sjølvkostkalkylar og for korleis felles kostnader mellom vatn og avløp skal fordelast, noko som gjer arbeidet personavhengig og sårbart for feil. Sjølvkostfonda har vore positive alle åra i perioden, noko som etter rettleiaren til forskrifta ikkje er i samsvar med generasjonsprinsippet. Forvaltninga av sjølvkostfondet for avløp er etter Deloitte si vurdering ikkje i samsvar med sjølvkostforskrifta § 8, ettersom overskotet frå 2020 ikkje vart tilbakeført til brukarane innan femårsfristen.

Anbefalingar

Basert på funn og vurderingar anbefaler Deloitte at Bømlo kommune og BVA set i verk følgjande tiltak:

1. Bømlo kommune og BVA bør formalisere ansvarsdelinga mellom partane ved å utarbeide delegeringsavtalen driftsavtalen føreset, samt sikre at styringsdokumenta jamleg vert evaluerte og oppdaterte.
2. Avtaleverket mellom BVA og Bømlo kommune bør oppdaterast slik at det er tydeleg avklart for begge parter kven som har kva roller og ansvar i prosessen med å påleggje husstandar tilknytning til offentleg vatn og avløp, samt korleis inntektene frå tilknytingsgebyra vert fordelt mellom kommunen og BVA, slik at både kommunen og selskapet får dekkja sine kostnader knytt til tilknytning av nye abonnement.
3. Bømlo kommune og BVA bør sikre at hovudplan for vatn og avløp vert revidert, og at investeringsbehov og kostnadsoverslag reflekterer dagens prisnivå og faktisk finansieringsevne.
4. BVA bør utarbeide ein oversikt som viser samanhengen mellom kva ulike abonnementsgrupper betalar og kva deira vassforbruk er, slik at det vert mogleg å ettergå om kostnadsfordelinga mellom abonnementsgruppene er rimeleg. Oversikta bør leggest ved saksdokumenta når kommunestyret handsamar gebyrregulativet.
5. BVA bør dokumentere gjennomføringa av månadleg prosjektoppfølgjing og referansegruppegjennomgangar i tråd med føringane i økonomihandboka.
6. BVA bør kvart år utarbeide eit eige sjølvkostrekneskap med kalkulatorisk rente, slik at ein sikrar at gebyrgrunnlaget er korrekt og at gebyrinntektene vert henta inn på lovleg grunnlag.
7. BVA bør utarbeide eigne rutinar for berekning av sjølvkost, under dette korleis felles kostnader mellom vatn og avløp skal fordelast, og korleis sjølvkostberekningane vert dokumenterte og kvalitetssikra.
8. BVA og Bømlo kommune bør undersøke om det er henta inn høgare gebyr enn forskrifta tillet, og eventuelt rette opp feilen gjennom reduserte framtidige gebyr dersom beløpet overstig vesentlegheitsterskelen i sjølvkostforskrifta § 7.

9. BVA og Bømlo kommune bør sikre at sjølvkostfonda vert forvalta i samsvar med sjølvkostforskrifta § 8 og generasjonsprinsippet, under dette at overskot vert tilbakeførte til brukarane gjennom lågare gebyr innan femårsfristen.
10. BVA bør undersøkje og dokumentere korleis leigeinntekter og tilhøyrande kostnader knytt til utbygget skal handterast i sjølvkostkalkylen, og sikre at det er samsvar mellom kva kostnader og inntekter som vert inkludert i eller halde utanfor sjølvkost.

Innhald

SAMANDRAG.....	1
INNHALD	4
1 INNLEIING	6
1.1 BESTILLING OG FORMÅL	6
1.2 KONTEKST OG BAKGRUNN	6
1.3 PROBLEMSTILLINGAR OG AVGRENSING	6
1.4 METODE.....	7
2 ORGANISERING OG STYRING	8
2.1 MÅL, KRAV OG FORVENTNINGAR TIL BVA	8
2.2 SAMARBEID MELLOM BVA OG BØMLO KOMMUNE.....	9
2.3 FORDELING AV KOSTNADAR MELLOM KOMMUNEN OG BVA	11
3 KOSTNADSEFFEKTIVITET OG KVALITET I TENESTENE	14
3.1 MÅL, STRATEGIAR OG PLANAR FOR Å SIKRE EFFEKTIVE OG GODE VA-TENESTER.....	14
3.2 SAMANLIKNINGAR AV TENESTEKVALITET OG -EFFEKTIVITET	15
3.3 KAPASITET OG KVALITET PÅ VASSFORSYNING OG REINSING AV AVLØPSVATN	17
3.4 STYRING AV INVESTERINGSPROSJEKT	19
3.5 FAGLEG KOMPETANSE OG OPERATIV KAPASITET	20
3.6 VILKÅR FOR TILKNYTING	22
3.7 PLAN FOR TILKNYTING	24
4 SJØLVKOSTBEREKNING	26
4.1 RUTINAR FOR BEREKNING AV SJØLVKOST.....	26
4.2 KALKYLAR, PROGNOSE OG FORVALTNING AV SJØLVKOSTFOND.....	28
5 KONKLUSJON OG ANBEFALINGAR	31
VEDLEGG 1: TABELLAR	33
VEDLEGG 2: HØYRINGSUTTALAR	36
VEDLEGG 3: REVISJONSKRITERIUM.....	37
ORGANISERING OG STYRING.....	37
KVALITET OG KOSTNADSEFFEKTIVITET	38
SJØLVKOSTBEREKNING	40
VEDLEGG 4: SENTRALE DOKUMENT OG LITTERATUR	42
LOV OG FORSKRIFT	42
FORARBEID, RUNDSCRIV, RETTLEIARAR MV.....	42
DOKUMENT FRÅ KOMMUNEN	42
ANDRE KJELDER	43

Oversikt over tabellar

Tabell 1: Gebyrinntekter frå ulike abonnementsgrupper i 2025.....	33
Tabell 2: Resultatutvikling BVA 2021–2025 (tal i kroner)	33
Tabell 3: Fondsutvikling for vatn 2015–2025 (tal i kroner)	33
Tabell 4: Fondsutvikling for avløp 2015–2025 (tal i kroner)	34
Tabell 5: Differanse mellom kalkylerenta og BVA sine faktiske rentekostnadar 2015–2025...	34

1 Innleiing

1.1 Bestilling og formål

Deloitte har gjennomført ein forvaltningsrevisjon av Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS, på vegne av Bømlo kommune. Prosjektet vart bestilt av kontrollutvalet i Bømlo kommune i møte 20.11.2025 sak PS 36/25.

Føremålet med forvaltningsrevisjonen har vore å undersøkje samhandlinga mellom Bømlo kommune og Bømlo vatn og avløpsselskap AS (BVA), både i kraft av kommunen si rolle som eigar av selskapet og kommunen som ansvarleg for vatn- og avløpsanlegg. Det har også vore eit føremål å vurdere drifta i selskapet med omsyn til kvalitet og effektivitet i tenestene, samt berekning av sjølvkostgebyr.

1.2 Kontekst og bakgrunn

BVA er eit kommunalt heileigd aksjeselskap etablert i 2002. Selskapet sitt føremål er kjøp, utbygging, drift og vedlikehald av vass- og avløpsanlegg i Bømlo kommune. BVA har ansvar for å sikre innbyggjarane tilgang til reint drikkevatn og forsvarleg handtering av avløpsvatn, og har døgntkontinuerleg overvaking og beredskap. Selskapet driftar tre vassreinseanlegg, elleve høgdebasseng og om lag 400 000 meter vassleidningsnett. Selskapet har 19 årsverk, og kontor i Hollundsdalen på Bremnes.

1.3 Problemstillingar og avgrensing

Med bakgrunn i formålet er det utarbeidd følgjande problemstillingar som har vorte undersøkt:

1. Har Bømlo kommune sikra ei tilfredsstillande organisering og tydelege krav og forventningar til Bømlo vatn og avløpsselskap AS? Under dette:

- a) Har Bømlo kommune utarbeidd ein eigarstrategi for BVA som definerer overordna mål, krav og forventningar til selskapet, under dette når det gjeld kvalitativt gode og effektive VA-tenester?
- b) Er det utarbeidd formelle avtalar, rutinar eller prosedyrar for samarbeid mellom selskapet og kommunen, og korleis fungerer samarbeidet i praksis når det gjeld å sikre at kommunen sine behov for VA-tenester vert ivareteke?
- c) Er det utarbeidd tilstrekkelege system og rutinar for å sikre korrekt fordeling av kostnader mellom selskapet og kommunen?

2. I kva grad sørgjer Bømlo vatn og avløpsselskap AS for at tenestene innanfor vatn og avløp løysast kostnadseffektivt og med naudsynt kvalitet? Under dette:

- a) Har selskapet utarbeidd mål, strategiar og planar for å sikre effektive og kvalitativt gode tenester, og som er i samsvar med overordna føringar frå Bømlo kommune?
- b) Vert det utført samanlikningar (benchmarking) med andre leverandørar av vatn- og avløpstjenester, som grunnlag for å vurdere og vidareutvikle arbeidet til BVA?

- c) I kva grad har BVA sikra tilstrekkeleg kapasitet og kvalitet på vassforsyning og reinsing av avløpsvatn i Bømlø kommune?
- d) Er det etablert tilstrekkelege system og rutinar for planlegging og gjennomføring av investeringsprosjekt, for å sikre leveransar innanfor tid og budsjett?
- e) Har selskapet tilstrekkeleg fagleg kompetanse og operativ kapasitet?
- f) I kva grad etterlever selskapet regelverk og retningslinjer for tilknytning til kommunalt vatn og avløp, særleg med omsyn til vilkår og prisar for næringslivet?
- g) I kva grad har selskapet oversikt over husstandar som ikkje er knytt til det offentlege leidningsnett, og finst det ein plan for tilknytning av desse?

3. I kva grad vert det sikra tilfredsstillande berekning av sjølvkost for vatn- og avløpsstenester i Bømlø kommune? Under dette:

- a) Har selskapet tilfredsstillande rutinar for berekning av sjølvkost, inkludert handtering av direkte og indirekte kostnader?
- b) Vert det utarbeidd tilfredsstillande sjølvkostkalkylar og prognosar, og er forvaltning av sjølvkostfond i samsvar med regelverk?

1.4 Metode

Oppdraget er utført i samsvar med gjeldande standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001) og kvalitetssikra i samsvar med krava til kvalitetssikring i Deloitte Policy Manual (DPM).

Informasjon om Bømlø vatn og avløpsselskap AS og dokumentasjon på etterleving av interne rutinar, regelverk mv. har vorte samla inn og analysert. For å få supplerande informasjon til de skriftlege kjeldene, har Deloitte intervjuar utvalde personar frå Bømlø vatn og avløp AS og Bømlø kommune.

Innsamla datagrunnlag har vorte vurdert opp mot revisjonskriteria. Kriteria er utleia frå autoritative kjelder i samsvar med krava i gjeldande standard for forvaltningsrevisjon. Utleingane og tilhøyrande forklaringar finn du i vedlegg 3.

Oppsummeringar frå intervju er sendt til dei som er intervjuar for verifisering, og det er informasjon frå dei verifiserte intervjureferata som er nytta i rapporten. Datadelen av rapporten har vorte sendt til verifisering hjå både selskapet og kommunen. Rapporten vart deretter i sin heilskap sendt selskapet og kommunedirektøren for uttale. BVA si høyringsuttale er å finne i vedlegg 1. Kommunen hadde ingen kommentarar til rapporten som vart sent på høyring.

Oppdraget vart gjennomført i tidsrommet januar til august 2026.

2 Organisering og styring

2.1 Mål, krav og forventningar til BVA

Problemstilling: Har Bømlo kommune utarbeidd ein eigarstrategi for BVA som definerer overordna mål, krav og forventningar til selskapet, under dette når det gjeld kvalitativt gode og effektive VA-tenester?

Revisjonskriterium: Det skal utarbeidast eigarstrategi for selskap der kommunen har kontrollerande eigarskap, med avklaring av langsiktige mål, krav og forventningar (jf. eigarskapsmeldinga til Bømlo kommune).

For utfyllande informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

2.1.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
Eigarskapsmeldinga gir overordna føringar for kommunen si eigarskapsforvaltning, men set ikkje konkrete mål eller krav til BVA.	Eigarskapsmeldinga ¹ til Bømlo kommune inneheld kommunen sine prinsipp for eigarskapsforvaltning, og ein oversikt over selskapa kommunen eig. Eigarskapsmeldinga skildrar kommunen sin eigardel i BVA og selskapet sitt føremål, men gir ikkje ei skildring av kva som er kommunen sitt føremål med å eige BVA. I svarbrev til revisjonen opplyser Bømlo kommune at det er sett i gang arbeid med ny eigarskapsmelding del 2 der ein skal tydeleggjere mål, krav og forventningar. Denne er forventa ferdigstilt i løpet av 2026.
Bømlo kommune har ikkje utarbeidd ein eigarstrategi for BVA.	Bømlo kommune har ikkje utarbeidd ein eigarstrategi for BVA. Det vert opplyst om at kommunen ikkje ser behov for ein eigarstrategi sidan kommunen har ein plan for vatn og avløp. Kommunen prioriterer arbeid med ny eigarskapsmelding, samt oppdatering av driftsavtalen mellom kommunen og BVA.
Vedtektene til BVA definerer føremålet til selskapet.	Føremålet til selskapet er kjøp, utbygging, drift og vedlikehald av vass- og avløpsanlegg i Bømlo kommune, og at selskapet skal drivast etter sjølvkostprinsippet. Vedtektene vart sist oppdatert i 2012.
Driftsavtalen mellom kommunen og BVA gir overordna retningslinjer for samarbeidet, og definerer ei rekke krav og forventningar til selskapet.	I 2013 vart det inngått ein driftsavtale mellom Bømlo kommune og BVA. Denne spesifiserer mellom anna at selskapet skal ha ansvar for drift, vedlikehald og utbygging av offentlege vass- og avløpsanlegg, og ha som overordna målsetjing å gje innbyggjarane eit godt tilbod til lågast mogeleg pris gjennom ein kostnadseffektiv organisasjon. Avtalen regulerer vidare finansiering gjennom gebyr og tilknytingsavgifter, krav om å følgje prioriteringane i kommunen sine hovudplanar, samarbeid om planarbeid og byggesaksbehandling, samt delegering av fullmakter knytt til tilknytning og kontroll av private avløpsanlegg. Driftsavtalen har ikkje vorte evaluert eller revidert (for meir informasjon om driftsavtalen, sjå kapittel 2.2.1).

¹ Bømlo kommune. Eigarskapsmelding. 02.11.2021. Vedteke i kommunestyret 06.12.2021 i sak PS 115/2021.

Bømlo kommune sin samfunnsdel av kommuneplanen (KPS) set mål for avløp.	KPS slår fast at kommunen, i tråd med EU sitt vassdirektiv, skal planleggja på ein måte som bidreg til å sikra naturverdiar og god miljøtilstand i vatn. For meir detaljert informasjon om hovudplanen for vatn og avløp, sjå kapittel 3.1.1.
Det er utarbeidd ein hovudplan for vatn og avløp (2024–2055) som set konkrete mål og prioriteringar for vassforsyning, avløp og økonomi.	Hovudplanen for vatn og avløp set konkrete mål for vassforsyning (mellom anna samankopling av vassreinseanlegga, betre distribusjonskapasitet og rehabilitering av leidningsnett), avløp (sanering av private utslepp, reduksjon til fire avløpssoner og utbygging av offentleg avløp) og økonomi (gebyrfinansiering og effektivisering). Planen har eit samla investeringsbehov på om lag 800 mill. kroner.

2.1.2 Vurdering

Bømlo kommune har ikkje utarbeidd ein eigarstrategi for BVA i tråd med eigarskapsmeldinga sitt krav om at kommunen skal ha eigarstrategiar for alle selskapa med vesentlege eigardeler. Deloitte merkar seg samtidig at dei andre styringsdokumenta (driftsavtalen, KPS og hovudplan for vatn og avløp) definerer mål, krav og forventningar til BVA, og vurderer at desse kompenserer for manglande eigarstrategi.

2.2 Samarbeid mellom BVA og Bømlo kommune

Problemstilling: Er det utarbeidd formelle avtalar, rutinar eller prosedyrar for samarbeid mellom selskapet og kommunen, og korleis fungerer samarbeidet i praksis når det gjeld å sikre at kommunen sine behov for VA-tenester vert ivareteke?

Revisjonskriterium: Avtalar og styringsdokument som regulerer oppgåve- og rollefordelinga mellom kommunen og selskapet bør haldast oppdaterte og evaluerast jamleg, slik at det er klart kva oppgåver og ansvar som ligg hos kvar part (jf. kommunelova § 25-1 og KS tilråding 5).

For utfyllande informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

2.2.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
Det er utarbeidd ein formell driftsavtale mellom Bømlo kommune og BVA som regulerer samarbeidet mellom partane.	Driftsavtalen vart vedteken av kommunestyret 9. desember 2013 og delegerer ansvaret for drift, vedlikehald og utvikling av offentlege VA-anlegg til BVA. Avtalen regulerer mellom anna finansiering, krav om å følgje hovudplanane, og delegering av fullmakter knytt til tilknytning og kontroll av private avløpsanlegg. Avtalen føreset at omfanget av delegeringa skal presiserast i ein eigen delegasjonsavtale, men ein slik avtale har aldri vorte utarbeidd. Styreleiar peiker i intervju på to juridiske svakheiter ved avtalen; 1) uavklart grunnlag for bruk av legalpant, og 2) manglande føresegner om samarbeid knytt til pålegg om tilknytning til offentleg avløp.

Driftsavtalen har på fleire punkt ikkje vorte følgd opp, og avtalen har ikkje vorte evaluert eller revidert.	Av punkt 11 i driftsavtalen går det fram at Bømlo kommune har delegert ansvar og fullmakter til BVA så langt lovverket opnar på det når det gjeld pålegg om tilknytning, kontroll av private anlegg og rapportering. Samtidig går det fram at det må avklarast kor mykje fullmakt som kan delegerast og det må lagast ein detaljert delegeringsavtale. I intervju vises det til at delegeringsavtalen er ikkje utarbeidd. I intervju peiker fleire på uklare ansvarsforhold når det gjeld tilknytning av nye abonnementa. I punkt 13 i samarbeidsavtalen står det at den skal evaluerast årleg i samband med handsaminga av avgiftsbudsjettet. Avtalen har ikkje vore revidert sidan 2013, og i intervju vert det vist til ressursmangel og personellskifter som årsaker til manglande oppfølging.
Det vert gjennomført jamlege eigarmøte mellom selskapet og formannskapet.	I intervju vert det vist til at ein frå 2022 har gjennomført årlege eigarmøte mellom formannskapet og selskapsleiinga. Med unntak av eit eigarmøte i 2022 har ikkje møta vorte referatført.
Det vert gjennomført jamlege samarbeids- og koordineringsmøter mellom kommuneadministrasjonen og selskapet.	Det gjennomførast regelmessige samarbeidsmøte (kvartalsvis) og koordineringsmøter for grøftegraving (årleg) mellom administrasjonen i kommunen og BVA. Møtereferat frå perioden 2021–2025 viser om lag tre til fire statusmøte i året, med gjensidig orientering og gjennomgang av faste sakspunkt. I intervju vert det skildra at det i periodar har vore krevjande å sikre eit velfungerande samarbeid på alle område, men at det frå rundt 2022 vart etablert fast møtestruktur og at samarbeidet no fungerer bra.
Enkelte saker har ikkje latt seg løyse gjennom dei etablerte samarbeidsarenaene.	Møtereferata frå samarbeidsmøta viser døme på fleire uavklarte saker. Overføring av SOSI-filer ² frå BVA sitt Gemini-system til kommunen sitt kartsystem har vore uløyst sidan 2021, og er framleis ikkje på plass i desember 2025. I intervju med kommunalsjef for teknisk drift vert det opplyst at kommunen ikkje får siste versjon av BVA sine leidningar i kommunen sitt kartsystem (Gisline), sidan BVA nyttar sin eigen kartportal, og at ein har jobba med å løyse dette i fem år utan å lukkast fullt ut. Pumpestasjon Jektaneset har vore ei sak sidan 2023, og i desember 2025 vart det notert at pumpene ikkje gjekk og avløpet gjekk ubehandla ut fjorden. Referatet frå desember 2025 viser at kommunen ikkje har ressursar til å følgje opp pålegg om tilknytning til offentleg avløp.

² SOSI (Samordna Opplegg for Stedfesta Informasjon) er den nasjonale standarden for utveksling av digitale kartdata mellom fagsystem.

Ansvar for oppfølging av private avløpsanlegg er uavklart mellom kommunen og BVA, og verken kommunen eller BVA følger opp private utslepp i praksis.	BVA tek ikkje prøvar av private utslepp, ettersom selskapet viser til at dette er kommunen sitt ansvar. Selskapet arbeider berre med sjølvkost på offentleg avløp og offentleg vatn, og oppgåver knytt til private utslepp fell utanfor dette. Kommunen fører heller ikkje tilsyn med private avløpsanlegg, med mindre det kjem melding om forureining. Sunnhordland interkommunale miljøsekskap (SIM) har ansvar for å tømme private slammanlegg, og melder frå til kommunen dersom dei oppdagar avvik ved tømning av desse. I intervju med Bømlo kommune vert det uttrykt usikkerheit om kven som har ansvar for private avløpsanlegg. Det vert peikt på at driftsavtalen stadfestar at det skal utarbeidast ein eigen delegeringsavtale for dette arbeidet, men at denne aldri har vorte utarbeidd. BVA hadde på eit tidspunkt ein tilsett som skulle følgje opp private avløpsanlegg på vegne av kommunen, men arbeidet vart avslutta etter usemje om finansieringa. I samband med verifisering peiker BVA på at dei har oppfatta at ansvaret for oppfølging av private avløpsanlegg ligg til Bømlo kommune.
---	---

2.2.2 Vurdering

Etter Deloitte si vurdering sikrar ikkje dei formelle styringsdokumenta som regulerer samarbeidet mellom Bømlo kommune og BVA i tilstrekkeleg grad at behova til både kommunen og selskapet vert ivareteke. Styringsdokumenta har ikkje vorte oppdatert jamleg (jf. KS tilråding 5), og innhaldet i samarbeidsavtalen er på fleire punkt ikkje følgt opp. I tillegg medfører gap i styringsdokumenta risiko for at ansvar og oppgåver ikkje vert ivaretatt, noko som går ut over tenesteleveransen på VA-området. Dette gjeld til dømes ivaretaking av ansvaret for oppfølging av private avløpsanlegg.

Deloitte merkar seg at det vert gjennomført jamlege møte mellom kommunen og selskapet, og at det har vorte arbeidd med å betre samarbeidet. Møtereferata viser samtidig at fleire av sakene har vore vanskeleg å løyse og at nokre av dei vil krevje politisk avklaring (t.d. kapasitet til å følgje opp pålegg om tilknytning). Etter Deloitte si vurdering tyder datagrunnlaget på at kommunen og selskapet framleis har eit forbettringspotensial når det gjeld å sikre eit samarbeid som sikrar at alle kommunen sine behov for VA-tenester vert ivareteke.

2.3 Fordeling av kostnadar mellom kommunen og BVA

Problemstilling: Er det utarbeidd tilstrekkelege system og rutinar for å sikre korrekt fordeling av kostnadar mellom selskapet og kommunen?

Revisjonskriterium: Det bør vere etablert tilstrekkelege system og rutinar for å sikre korrekt fordeling av kostnadar mellom selskapet og kommunen (jf. krav i sjølvkostforskrifta og kommunelova § 25-1).

For utfyllande informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

2.3.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
Driftsavtalen avklarar korleis kostnader og inntekter skal verte fordelt mellom kommunen og selskapet.	Av driftsavtalen punkt 1 går det fram at gebyrinntektene skal gå til finansiering av drifta av BVA, og at ein for utrekning av sjølvkost nyttar inntekt og utgift ført etter BVA sitt rekneskap. Driftsavtalen punkt 3 fastset at BVA får fri tilgang til grunnlagskartverket, men at selskapet etter nærare avtale dekker sin del av kostnad og arbeid med oppdatering av felles kartverk. Av BVA sine vedteker § 5 går det fram at det ikkje skal betalast utbytte, og at eventuelle overskot skal nyttast til finansiering av tiltak innanfor vassforsyning og avløpsutbygging. ³
I gjennomføringa av prosjekt vert VA-kostnader spesifisert som eigne linjeposter i entreprisekontraktene, og fakturert direkte til BVA.	I fellesprosjekt mellom BVA og kommunen/fylkeskommunen, til dømes vegprosjekta gjennom Bømløpakken, vert VA-kostnader spesifisert som eigne linjeposter i entreprisekontraktane og fakturert direkte til BVA. I intervju vert det opplyst at ein nyttar Norsk Standard 3420 som grunnlag for å spesifisere alle arbeidspostar i prosjekta, og standarden gjer det enkelt å skilje kva kostnader som høyrer til vegarbeid og kva som høyrer til vatn- og avløpsarbeid, slik at kvar part betalar for sin del. Riggkostnader vert fordelt proporsjonalt mellom partane.
Kommunen fakturerer ikkje andre kostnader til BVA.	I intervju vert det opplyst at utover dei kostnadane som er knytt til VA i investeringsprosjekt, fakturerer ikkje kommunen andre kostnader til BVA. Det vert heller ikkje fakturert kostnader andre vegen, ettersom BVA ikkje utfører andre tenester for kommunen enn oppgåver som høyrer til vatn og avløp (og som vert dekt gjennom gebyr). I intervju vert det peikt på at det dermed er eit tydeleg skilje mellom kommunen og selskapet, og låg risiko for kryssubsidiering. Samtidig vert det i intervju vist til at kommunen utfører enkelte oppgåver som er knytt til VA-området, som t.d. arbeid knytt til kommunen si rolle som forureiningsstyresmakt. Det vert vist til at det ikkje er avklart om desse kostnadane burde vore inkludert i sjølvkostgrunnlaget til BVA, og finansiert gjennom gebyr.
Ansvars- og kostnadsfordeling er i enkelte tilhøve uavklart.	I intervju vert det vist til to oppgåver det er uavklart korleis skal handterast og finansierast. Det er ikkje avklart kven som skal utføre og finansiere oppfølging av private avløpsanlegg, og kva/kor mykje av dette arbeidet som kan belastast sjølvkostområdet. Det er heller ikkje avklart korleis arbeid med tilknytning av nye abonnement skal følgjast opp og finansierast. I intervju vert det vist til at det tidlegare var ein tilsett i BVA som følgde opp private avløpsanlegg på vegne av kommunen. Arbeidet vart avslutta etter usemje om finansieringa. BVA meinte kommunen skulle betale, medan kommunen ikkje hadde oppfatta det slik. Som nemnt i kapittel 2.2 skulle delegeringsavtalen avklart dette, men denne avtalen har ikkje vorte utarbeidd. I samband med verifisering vert det frå BVA si side peikt på at det ikkje er uklart kven som har ansvar for oppfølging av private avløpsanlegg, og at dette er kommunen sitt ansvar.

³ BVA AS. Vedtekter for Bømlø Vatn og Avløpsselskap AS. 2012.

Tilknytingsgebyr tilfell BVA, medan det er kommunen som har mynde til å gje pålegg om tilknyting. Det er ikkje avklart korleis tilknytingsgebyra skal dekke reelle kostnader knytt til tilknytingsarbeidet.	Av hovudbokssaldoen til BVA går det fram at tilknytingsavgifter for vatn og avløp vert inntektsført hjå BVA. Samstundes er det kommunen som har mynde til å gje pålegg om tilknyting etter plan- og bygningslova §§ 27-1 og 27-2, og som må bruke administrative ressursar på å førebu og følgje opp slike pålegg. Det er ikkje avklart i driftsavtalen eller andre styringsdokument korleis arbeidet med tilknyting av nye abonnentar skal finansierast, eller korleis tilknytingsgebyra skal nyttast til å dekke reelle kostnader knytt til tilknytingsarbeidet. I intervju vert det peikt på at kommunen manglar insentiv til å prioritere pålegg om tilknyting, ettersom det er BVA som får inntektene frå nye abonnentar, medan kommunen sit med ressursbruken.
---	--

2.3.2 Vurdering

Etter Deloitte si vurdering er det i hovudsak etablert tilstrekkelege system og rutinar for kostnadsfordeling mellom kommunen og BVA. Driftsavtalen definerer kva tenester selskapet skal levere, og selskapet fakturerer ikkje kommunen for andre tenester enn dei som ligg til sjølvkostområda vatn og avløp. I felles prosjekt vert VA-kostnader spesifiserte som eigne linjeposter og fakturerte direkte til BVA.

Deloitte merkar seg samstundes at det framleis finst uavklarte spørsmål knytt til ansvar for gjennomføring og finansiering av enkelte oppgåver. Dette gjeld mellom anna i samband med tilknyting av nye abonnentar, der driftsavtalen føreset at ansvarsforholda skal presiserast gjennom ein eigen delegeringsavtale som ikkje er utarbeidd. Deloitte vil særleg peike på at det er eit misforhold mellom kven som har mynde til å gje pålegg om tilknyting (kommunen) og kven som mottek inntektene frå nye abonnentar (BVA). Tilknytingsgebyra vert inntektsført hjå BVA, medan det er kommunen som må bruke administrative ressursar på å gjennomføre pålegg. Det er ikkje avklart korleis tilknytingsgebyra skal nyttast til å dekke dei reelle kostnadane knytt til tilknytingsarbeidet, eller korleis kommunen sine kostnader ved dette arbeidet skal finansierast. Etter Deloitte si vurdering inneber dette at systema og rutinane ikkje er fullt ut dekkjande når det gjeld å sikre korrekt fordeling av kostnader mellom selskapet og kommunen. Manglande avklaringar knytt til ansvar og finansiering av oppgåver, medfører risiko for at oppgåver anten ikkje vert utførte, eller at oppgåvene vert finansiert på feil måte.

3 Kostnadseffektivitet og kvalitet i tenestene

3.1 Mål, strategiar og planar for å sikre effektive og gode VA-tenester

Problemstilling: Har selskapet utarbeidd mål, strategiar og planar for å sikre effektive og kvalitativt gode tenester, og som er i samsvar med overordna føringar frå Bømlo kommune?

Revisjonskriterium: Selskapet skal ha mål om å levere kostnadseffektive tenester, og strategiar og planar for å innfri desse måla (jf. eigarskapsmeldinga punkt 3.7, driftsavtalen punkt 1 og 13, og aksjelova § 6-12).

For utfyllande informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

3.1.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
Det er utarbeidd ein hovudplan for vatn og avløp i Bømlo kommune som definerer mål for vatn og avløp.	Hovudplan for vatn og avløp 2024–2055 er utarbeidd av Sweco på oppdrag frå BVA AS. Kommunen var involvert i prosessen med kommunalsjef teknisk drift, rådgjevar for klima og miljø og kommuneoverlegen, og endeleg plan vart vedteken av kommunestyret som kommunedelplan. Planen set konkrete mål for vassforsyning, mellom anna at lekkasjane i leidningsnettet skal haldast under 15 prosent av totalproduksjonen, at brot på leidningar ikkje skal gi avbrot for meir enn 200 personar (tosidig forsyning), og at avbrot i normal vasslevering ikkje skal vare meir enn 24 timar. For avløp er hovudmåla å eliminere utslepp til innlandsvassdrag og ikkje eigna sjøresipientar, og auketilknittingsgraden i område med offentleg avløpsnett til 100 prosent.
Hovudplanen inneheld strategiar og planar for å innfri måla for vatn og avløp.	Hovudplanen inneheld ein handlingsplan med konkrete investeringsiltak fordelt på fire prioriteringsperiodar, med tiltaksark og kostnadsberekningar baserte på prisnivå frå januar 2023. Det samla investeringsbehovet for dei fire prioriteringsperiodane er om lag 800 mill. kroner, tilsvarende eit snitt på om lag 27 mill. kroner per år. Dette kjem i tillegg til tiltak knytt til Bømlopakken og næringsprosjekt som er lagt inn i første prioriteringsperiode, og som åleine utgjer om lag 305,5 mill. kroner. Vert desse tiltaka rekna med i første periode, vert snittet på om lag 81 mill. kroner per år i denne perioden. Tiltaka er inndelte i prioritet 1–4 utan faste årstal for gjennomføring.
Det er ein tydeleg forskjell mellom investeringsnivået i hovudplanen og dei godkjente	Hovudplanen legg til grunn eit gjennomsnittleg investeringsnivå for VA på om lag 27 mill. kroner per år. Etter ein ekstraordinær investeringsperiode for åra 2022–2026, der kommunestyret tildelte ei

investeringsrammene frå kommunestyret.	ramme på 50 mill. kroner per år, har kommunen lagt til grunn ei årleg ramme på 15 mill. kroner til VA-investeringar. I intervju vert det peikt på at som ein følge av denne manglande finansieringa i åra som kjem, vil ikkje alle dei føreslåtte tiltak i hovudplanen verte gjennomførte. Dette fører mellom anna til at selskapet ikkje vil klare å oppfylle kravet i drikkevassforskrifta om tosidig vassforsyning alle stader i kommunen, og at det vil oppstå eit vedlikehaldsetterslep som over tid vil gje auka kostnader og høgare VA-gebyr.
Det vert peikt på behov for å justere hovudplanen sidan investeringsnivået ikkje har vore i takt med planen og prisane har auka sidan planen vart utarbeidd.	Kostnadsestimata i gjeldande hovudplan er baserte på prisnivå frå januar 2023, og det er ikkje teke omsyn til prisvekst i materialar og arbeidskraft i etterkant. Hovudplanen presiserer sjølv at det vil verte behov for omprioritering av tiltak undervegs i planperioden. I intervju vert det vist til at fleire prosjekt allereie er forseinka eller manglar finansiering, og at ein revisjon av planen er naudsynt i nær framtid for å sikre at denne reflekterer faktisk investeringsbehov og forventa kostnader for dei kommande åra.

3.1.2 Vurdering

Etter Deloitte si vurdering har BVA og Bømlo kommune utarbeidd og vedteke ein hovudplan for vatn og avløp som set konkrete mål og inneheld strategiar og handlingsplanar for å innfri desse, i tråd med krava i eigarskapsmeldinga punkt 3.7 og driftsavtalen punkt 1 og 13. Deloitte vurderer at hovudplanen i utgangspunktet gir eit godt grunnlag for å sikre effektive og kvalitativt gode VA-tenester, i samsvar med overordna føringar frå Bømlo kommune.

Deloitte merkar seg samstundes at det er ein vesentleg forskjell mellom investeringsnivået i hovudplanen og dei investeringsrammene kommunestyret har godkjent, og at det dermed har oppstått eit gap mellom planlagt og faktisk investeringsnivå som medfører at planlagte tiltak ikkje har vorte gjennomført. Dette medfører igjen at ikkje alle måla i hovudplan for VA vil kunne verte innfridd. Etter Deloitte si vurdering tyder datagrunnlaget på at det er behov for ein revisjon av hovudplanen, slik at planen reflekterer kva tiltak det er behov for at vert gjennomført for at definerte mål skal verte nådd, det reelle investeringsnivået knytt til desse og oppdaterte kostnadsestimat for tiltak, slik at planen igjen skal kunne fungere som eit reelt styrings- og prioriteringsverktøy for selskapet og kommunen.

3.2 Samanlikningar av tenestekvalitet og -effektivitet

Problemstilling: Vert det utført samanlikningar (benchmarking) med andre leverandørar av vatn- og avløpstenester, som grunnlag for å vurdere og vidareutvikle arbeidet til BVA?

Revisjonskriterium: Selskapet bør gjennomføre samanlikningar med andre leverandørar av VA-tenester for å halde kontroll med om drift og utvikling er i samsvar med mål og strategiar, og til å forbetre og effektivisere tenesteleveransen (jf. driftsavtalen punkt 1 og retningslinjer for berekning av sjølvkost).

For utfyllande informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

3.2.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
BVA AS deltek i bedreVANN (nivå 2), og har tilgang til relevante nøkkeltal og bransjedata.	BVA AS er medlem i organisasjonane Norsk Vann og Vann Vest, og har vore deltakar i rapporteringsprogrammet bedreVANN sidan 2016. BVA rapporterer på nivå 2 (full rapportering), noko som inneber at selskapet leverer eit fullstendig datasett til tilstandsvurderinga og får tilgang til tilsvarande data frå andre deltakarkommunar, som kan nyttast til samanlikning. I intervju vert det peikt på at BVA gjennom medlemskapen i Norsk Vann også deltek i erfaringsutveksling med andre kommunar, mellom anna om avgiftsnivå, gebyrstruktur, samansetning av arbeidsstokk og korleis ein handterer felles utfordringar som det komande avløpsdirektivet. Det vert framheva at det er nyttig å kunne hente råd frå kommunar med liknande topografi og storleik som Bømlo.
BedreVANN sin kvalitetsindeks for 2024 viser at Bømlo ligg i det midtre sjiktet for vassforsyning, men i det nedre sjiktet for avløpstenesta.	Av bedreVANN sin tilstandsvurdering for 2024 går det fram at Bømlo oppnår ein vekta kvalitetsindeks på 3,2 av 4,0 for vassforsyning, noko som plasserer kommunen i det midtre sjiktet blant bedreVANN-kommunane. For avløpstenesta er kvalitetsindeksen 1,8 av 4,0, noko som plasserer Bømlo i det nedre sjiktet. Kommunen scorar særleg svakt på tilknytingsgrad til reinseanlegg og leidningsnettets sin kvalitet og funksjon på avløpssida.
Benchmarkingresultata vert ikkje nytta på ein systematisk måte for å vurdere og vidareutvikle drifta i selskapet.	I intervju opplyser dagleg leiar at han ikkje kjenner til korleis nøkkeltal, bransjedata og andre benchmarkingresultat frå andre kommunar har vore nytta for vurdering og vidareutvikling av arbeidet til BVA. Styreleiar meiner BVA driv forholdsvis effektivt, mellom anna basert på forholdet mellom årsverk og mengda anlegg som skal vedlikehaldas. Han peiker også på at samanlikningane med andre kommunar ikkje tek omsyn til Bømlo sine særtrekk, som langstrekt geografi og mykje leidningsnett per abonnent, noko som gjer det meir krevjande å nytte samanlikningsdataa direkte i forbetningsarbeid.
BVA har over tid arbeidd med å forbetre tenestekvalitet og -effektivitet.	Som omtalt nærare i kapittel 3.3.1, har BVA rehabilitert og oppgradert vassanlegg, samt arbeidd systematisk med å redusere lekkasjar over lengre tid.

3.2.1 Vurdering

Deltakinga i bedreVANN gjev BVA tilgang til samanlikningar av vatn- og avløpstenestene i Bømlo med andre kommunar, noko som etter Deloitte si vurdering bidreg til å belyse kvaliteten og effektiviteten i tenestene. Deloitte merkar seg samstundes at det ikkje kjem fram informasjon som tilseier at selskapet nyttar benchmarkingresultata systematisk i forbetningsarbeidet. Etter Deloitte si vurdering vil systematisk bruk av benchmarking vere hensiktsmessig i dette arbeidet, ettersom samanlikningar med andre kommunar (og særleg kommunar med like/liknande føresetnadar som Bømlo) vil kunne gje selskapet eit ekstra grunnlag for å vurdere effektiviteten i eiga drift opp mot dei som driv enda meir effektivt, og avdekke forbetningsområde som ikkje nødvendigvis kjem fram gjennom interne vurderingar åleine.

3.3 Kapasitet og kvalitet på vassforsyning og reinsing av avløpsvatn

Problemstilling: I kva grad har BVA sikra tilstrekkeleg kapasitet og kvalitet på vassforsyning og reinsing av avløpsvatn i Bømlo kommune?

Revisjonskriterium: BVA skal sikre tilstrekkeleg kapasitet og kvalitet på vassforsyning og avløpsreinsing, under dette oppfylle krava i drikkevassforskrifta om hygienisk trygt vatn, leveringssikkerheit og redundant forsyning, og krava i forureiningsforskrifta til avløpsreinsing og utsleppsovervaking (jf. drikkevassforskrifta, forureiningsforskrifta kap. 13-15, og hovudplan for vatn og avløp 2024–2055).

For utfyllande informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

3.3.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
Bømlo leverer hygienisk trygt drikkevatt, og har eit leidningsnett med god funksjon.	Av hovudplan for vatn og avløp 2024–2055 går det fram at BVA AS driv tre prosessanlegg for vassbehandling. Av årsmeldingane til BVA går det fram at alle tre anlegga er rehabiliterte og oppgraderte i perioden 2022–2025. BedreVANN sin tilstandsvurdering for 2024 viser at Bømlo oppnår ein vekta kvalitetsindeks på 3,2 av 4,0 for vassforsyning, noko som plasserer kommunen i det midtre sjiktet blant bedreVANN-kommunane. Bømlo scorar grønt på kategoriene «hygienisk trygt drikkevatt» og «leidningsnett si funksjon», og gult på «bruksmessig vasskvalitet», «leveringsstabilitet» og «alternativ forsyning». I intervju vert det opplyst at selskapet aldri har levert vatn med avvik frå vassbehandlingsanlegga.
Lekkasjegraden er gjennom systematisk sondering og lekkasjedeteksjon redusert frå om lag 60 prosent i 2010 til om lag 20 prosent i 2024.	Av årsmeldingane til BVA går det fram at lekkasjegraden er redusert frå om lag 60 % til 20 % i perioden 2010–2024, noko som har gitt lågare behandlings-, pumpe- og energikostnader. Hovudplanen set mål om at lekkasjane skal haldast under 15 prosent av totalproduksjonen. I intervju vert det opplyst at selskapet per 2026 overvaker distribusjonsnettet gjennom om lag 70 sonder med maskinlæring for lekkasjedeteksjon.
Det er etablert reservevassforsyning til om lag 85 prosent av innbyggjarane i kommunen.	Av hovudplan for vatn og avløp 2024–2055 går det fram at det er planlagt ei vassforsyningsleidning til Langevåg for å sikre full reservevassforsyning (tosidig vassforsyning) til heile kommunen. Av investeringsplanen går det fram at leidninga er sett på vent grunna uavklart finansiering. I intervju vert det opplyst at dersom eitt av dei to hovudanlegga sviktar, kan BVA per i dag forsyne om lag 85 prosent av innbyggjarane gjennom reservevasskjelder.
Kapasitetsutfordringar knytt til industriell etterspørsel skapar risiko for utilstrekkeleg trykk for husstandar på høgtliggande område.	I intervju med driftsleiarar vert det opplyst at 5–6 industriaktørar brukar meir enn 50 prosent av vatnet BVA produserer, og at desse aktørane har svært variabelt forbruk gjennom døgnet og veka. Dersom forbruket til enkeltaktørar overstig visse terskelverdiar, kan innbyggjarar på høgtliggande område miste vasstrykk og det er risiko for innsug i distribusjonsnettet. Dagtidsetterspørselen kan på enkelte dagar også overstige produksjonskapasiteten på vatn.

BVA har system og rutinar for å sikre etterleving av reinsekrav, og avløpsvann vert reinsa i tråd med gjeldande utsløppsløyve.	Av suspendert stoff-analysane for 2025 går det fram at BVA gjennomfører systematisk prøvetaking av utsløpp frå alle kloakkreinseanlegga ein gong i månaden, og at resultata i hovudsak ligg under gjeldande reinsekrav. Prøvetakingsplanen for 2026 (Eurofins) viser at BVA har ein formalisert og akkreditert prøvetakingsplan for alle anlegg.
Oppgradering av avløpsnett har eit vesentleg etterslep, og innlekkasje av regnvatn fører til unødvendig pumping og overløp.	Av bedreVANN sin tilstandsvurdering for 2024 går det fram at Bømlo oppnår ein kvalitetsindeks på 1,8 av 4,0 for avløpstenesta, noko som plasserer kommunen i det nedre sjiktet blant bedreVANN-kommunane. Bømlo scorar grønt i kategorien «overløpsutsløpp på avløpsnett», gult på «etterleving av reinsekrav og kvalitet og bruk av slam», og rødt på «tilknytningsgrad avløpsnett» og «leidningsnettets funksjon». Hovudplan for vatn og avløp 2024–2055 peikar på at sanering av avløpsnett og reduksjon av innlekkasje er prioriterte tiltak. I intervju med driftsleiarar vert det opplyst at regnvatn lekk inn i det separerte avløpsnett, noko som fører til at selskapet må reinse og pumpe meir vatn. Ved store nedbørsmengder har ein ikkje kapasitet i pumpene, og avløpet går i overløp.
Uvisse knytt til framtidige EU-krav om sekundærreinsing skapar risiko for store investeringsbehov, og innlekkasje gjer det vanskeleg å dimensjonere framtidige reinseanlegg.	Av hovudplan for vatn og avløp 2024–2055 går det fram at BVA i dag oppfyller gjeldande krav til primær mekanisk reinsing for sjøresipient. EU sitt reviderte avløpsdirektiv er imidlertid venta godkjend i Noreg i 2026–2027 med frist for gjennomføring i 2035, og eit eventuelt krav om sekundærreinsing og nitrogenfjerning som følgjer av direktivet, vil krevje vesentleg auka investeringar til avløp i Bømlo. I intervju vert det opplyst at dersom det kjem strengare krav til reinseprosessen, vil det ikkje vere mogleg å dimensjonere reinseanlegga for dei store infiltrasjonsvoluma ein har i nettet i dag. BVA har valt å avvente med å setje i verk tiltak, i tråd med tilrådingar frå bransjeorganisasjonar, mellom anna fordi det er usikkert korleis dei endelege reglane vil sjå ut.

3.3.2 Vurdering

Etter Deloitte si vurdering har BVA i hovudsak sikra tilfredsstillande kapasitet og kvalitet på vassforsyninga i Bømlo kommune. Undersøkinga viser at BVA leverer hygienisk trygt drikkevatt og har eit leidningsnett for vatn med god funksjon (jf. drikkevassforskrifta §§ 5 og 15). Vidare har BVA over tid arbeidd systematisk med å forbetre vassforsyninga, og har konkrete planar for å lukke gjenståande gap på dei kategoriane der selskapet enno ikkje har nådd måla (jf. drikkevassforskrifta § 9 om reservevassforsyning og leveringssikkerheit). Deloitte vurderer at dette vitnar om ei målretta og strukturert tilnærming til drift og vedlikehald av vassnett.

Deloitte vurderer at BVA i hovudsak oppfyller gjeldande reinsekrav for avløpstenesta, ettersom selskapet i dag berre har krav til primær mekanisk reinsing for sjøresipient. Det er venta at eit skjerpa EU-krav om sekundærreinsing vil kunne verte innført i Noreg i 2026–2027, og innlekkasje i leidningsnett vil gjere det krevjande å dimensjonere framtidige reinseanlegg for eit slikt krav.

Deloitte merkar seg samstundes at det på Bømlo er eit vesentleg etterslep på oppgradering av avløpsleidningsnett, og at innlekkasje av regnvatn vert peikt på å føre til unødvendig pumping

og overløp. Deloitte registrerer at Bømlo scorer raudt på tilknytingsgrad til avløp og avløpsleidningsnettets sin funksjon i bedreVANN sin kvalitetsindeks for 2024. Etter Deloitte si vurdering tyder dette på eit forbettringspotensial når det gjeld sanering av avløpsnettets og sikring av meir effektiv drift innanfor avløpsområdet.

3.4 Styring av investeringsprosjekt

Problemstilling: Er det etablert tilstrekkelege system og rutinar for planlegging og gjennomføring av investeringsprosjekt, for å sikre leveransar innanfor tid og budsjett?

Revisjonskriterium: Selskapet bør ha dokumenterte system og rutinar for planlegging og gjennomføring av investeringsprosjekt, inkludert budsjettoppfølging, endringshandtering og rapportering til styre og eigar. Prosjektdokumentasjonen bør vere tilstrekkeleg til å ettergå at rutinane er følgde i praksis (jf. økonomihandboka til BVA, aksjelova § 6-12 og hovudplan for vatn og avløp 2024–2055).

For utfyllande informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

3.4.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
BVA har system og rutinar for økonomistyring ved oppstart og gjennomføring av investeringsprosjekt.	Av økonomihandboka til BVA går det fram at selskapet har eit fleirtrinns system for prosjekthandsaming: hovudplan for vatn og avløp skal reviderast kvart fjerde år og godkjennast av kommunestyret, investeringsplanen for planperioden skal justerast årleg, og styret skal vedta investeringsplan og årleg investeringsramme. Prosjektleiari har ansvar for å utarbeide detaljert prosjektbudsjett som godkjennast av styret.
Økonomihandboka definerer rollar og ansvar i prosjekt.	Økonomihandboka fordeler ansvaret i prosjekt mellom prosjektleiari, økonomileiari og ei referansegruppe. Prosjektleiari utarbeider kalkyle og anbodsdokument, går gjennom prosjektet med referansegruppa før detaljplanlegging og endeleg anbodsval, og har ansvar for utlysing, val av entreprenør og kontraktsinngåing. Økonomileiari opprettar prosjektnummer og fører kalkyle og endeleg anbudssum inn i prosjektrekneskapen. Under gjennomføringa følgjer prosjektleiari månadleg opp framdrift og økonomi, og gjennomgår prosjektet med referansegruppa før slutføring mot entreprenør.
BVA nyttar Interaxo som prosjektstyringsverktøy for større prosjekt.	I intervju vert det opplyst at BVA nyttar Interaxo som prosjektstyringsverktøy for større prosjekt, med standardiserte mappestrukturar og malar for HMS, møtereferat og teikningar, samt NS 8405-kontraktar med krav til varsling og endringshandtering. Prosjektleiari i BVA, som starta i rolla i 2026 har eit godt inntrykk av systemet, men har førebels ikkje brukt det i særleg grad. For mindre prosjekt er det ikkje behov for eige styringssystem, og det vert då nytta felles arkiv og mapper internt.

Styret får jamleg rapportering om prosjektøkonomi. Dei to prosjekta der det ligg føre sluttrekneskap, er gjennomført nær budsjett.	I intervju vert det stadfesta at styret får rapportering om økonomi og avvik på kvart av dei åtte årlege styremøta. Av styreprotokoll frå styremøte 2. oktober 2025 går det fram at prosjektet Åreiddalen hadde eit rekneskap på 144 mill. kroner mot eit budsjett på 150 mill. kroner, med uteståande faktura på om lag 6 mill. kroner. Prosjektet Skimmeland–Mosterhamn hadde eit rekneskap på 15,193 mill. kroner mot eit budsjett på 15 mill. kroner, og var ferdig med mindre mengderegulering på slutfaktura att. Styreleiar viser til at selskapet ikkje har kutta i kvalitet for å spare kostnader, og trekkjer fram oppgraderinga av Åreiddalen som eit døme der ein landa på budsjett trass i auka sikringsarbeid i fjell.
Styret får jamleg rapportering om prosjektframdrift. Dei to prosjekta der det ligg føre sluttrekneskap, er ferdigstilte i tråd med, eller nær opp til, opphavleg tidsplan.	I intervju vert det stadfesta at styret får rapportering om framdrift på kvart av dei åtte årlege styremøta, og at prosjekta Åreiddalen og Skimmeland–Mosterhamn er gjennomførte i tråd med, eller nær opp til, opphavleg tidsplan. Det vert vidare opplyst at hovudentreprenøren for Åreiddalen har gått konkurs etter at prosjektet var ferdigstilt, og at BVA no arbeider med å sikre at garantiane frå entreprenøren vert oppretthaldne i garantiperioden.
Dokumentasjonen av den interne prosjektoppfølginga er mangelfull, og det er ikkje mogleg å ettergå om rutinane i økonomihandboka er følgde i praksis.	Deloitte har ikkje motteke dokumentasjon som viser korleis den månadlege prosjektoppfølginga er gjennomført i praksis for dei einskilde prosjekta i perioden 2021–2024, og det ligg heller ikkje føre dokumentasjon på gjennomgang med referansegruppe i dei ulike prosjektfasane. I intervju vert det poengtert at prosjekta i praksis vert følgd tett opp sjølv om ikkje alle aktivitetane vert dokumentert.

3.4.2 Vurdering

Etter Deloitte si vurdering har BVA etablert tilstrekkelege system og rutinar for planlegging og gjennomføring av investeringsprosjekt, i tråd med krava i økonomihandboka og aksjelova § 6-12. Styret får jamleg rapportering om framdrift og økonomi, og dei to prosjekta med sluttrekneskap er gjennomførte i tråd med, eller nær opp til, tidsplan og budsjett. System og rutinar er etter Deloitte si vurdering godt eigna til å sikre at prosjekt vert levert innanfor tid og budsjett.

Deloitte merkar seg samstundes at dokumentasjonen av den interne prosjektoppfølginga er mangelfull, ettersom det ikkje ligg føre dokumentasjon som viser korleis den månadlege oppfølginga og referansegruppegjennomgangane er gjennomførte i praksis, slik økonomihandboka krev. Etter Deloitte si vurdering svekkjer dette etterprøvarheita av om rutinane faktisk vert følgde, og aukar risikoen for at viktige steg i prosjektprosessen ikkje vert dokumenterte og nytta som erfaring inn i framtidige prosjekt.

3.5 Fagleg kompetanse og operativ kapasitet

Problemstilling: Har selskapet tilstrekkeleg fagleg kompetanse og operativ kapasitet til å sikre forsvarleg drift og etterleving av relevante lover og forskrifter?

Revisjonskriterium: BVA bør ha planar for kompetanseutvikling og kontinuitet i nøkkelroller, slik at selskapet over tid kan sikre forsvarleg drift og etterleving av krava i drikkevassforskrifta og forureiningsforskrifta (jf. aksjelova § 6-12 og driftsavtalen punkt 1).

For utfyllende informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

3.5.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
BVA har 19 årsverk. Kapasitet og kompetanse opplevast tilstrekkeleg for løpande drift.	Av årsmelding 2025 går det fram at BVA ved inngangen til 2025 hadde 18 tilsette: Ti driftsoperatørar, to kontrollørar, to sekretærar, to driftsleiarar, ein kontorleiar og dagleg leiar. I løpet av 2025 vart det tilsett ny dagleg leiar, medan tidlegare dagleg leiar gjekk over i ei ny rolle som teknisk planleggar. I tillegg gjekk ein driftsoperatør over i prosjektleiarstilling, og selskapet gjekk tilbake til éin kontrollør. Ved utgangen av 2025 var det totalt 19 årsverk i BVA. I intervju vert det peikt på at kapasiteten og kompetansen i organisasjonen er tilstrekkeleg for å levere tenester i tråd med krav og forventningar (sjå kapittel 3.3.1 for meir informasjon om etterleving av krav til vasskvalitet og avløpsreinsing).
BVA er sårbar for utskiftingar ettersom det kan vere vanskeleg å erstatte personar med spisskompetanse og lang erfaring i å drifte VA-anlegg.	I intervju vert det vist til at fire tilsette i administrasjonen er over 60 år, og at fleire nøkkelpersonar – mellom anna økonomi- og kontorleiar, driftsleiar for vassbehandling og leidningsnett, teknisk planleggjar og dagleg leiar – kan gå av med pensjon innan 4–5 år. Vassbehandlingsanlegget er identifisert som det mest sårbare området, der berre driftsleiaren for vassbehandling har tilstrekkeleg kompetanse til å drifte anlegget aleine. Det vert vidare opplyst at selskapet ved større hendingar raskt brukar opp tilgjengelege ressursar og lovlege overtidstimar.
Det er teke grep for å redusere sårbarheit knytt til kapasitet og kompetanse.	Styret ønskjer å satse på å utvikle eksisterande tilsette og rekruttere nye medarbeidarar på grunnnivå, mellom anna gjennom å vurdere å verte godkjend opplæringsbedrift med lærlingar innan kjemi og prosess. BVA tilbyr kurs og vidareutdanning (m.a. krankurs, lastebilsertifikat, teknisk fagskule og kurs i regi av Norsk Vann), og lyser gjerne ut stillingar internt – ein tilsett har til dømes fullført ingeniørutdanning og tiltredde som prosjektleiar frå 1. januar 2026. Det er også budsjettert med overlapp ved planlagde avgangar, mellom anna tre månader ved økonomisjefen sin pensjonsavgang, og dagleg leiar har diskutert tettare samarbeid med Stord for å redusere sårbarheit på kritiske funksjonar.
Det er ikkje utarbeidd rutinar for kompetanseoverføring ved utskifting av personell i nøkkelroller.	Deloitte har ikkje motteke dokumentasjon på kompetanseplanar eller planar for etterfølging av nøkkelroller. I intervju vert det stadfesta at det ikkje finst eit systematisk system for kompetanseutvikling, utover enkelttiltak som budsjettmidlar til overlapp ved planlagde avgangar.

3.5.1 Vurdering

Etter Deloitte si vurdering har BVA på revisjonstidspunktet tilstrekkeleg fagleg kompetanse og operativ kapasitet til å sikre forsvarleg drift og etterleving av krava i drikkevassforskrifta og forureiningsforskrifta, jf. aksjelova § 6-12 og driftsavtalen punkt 1. Selskapet har få personalutskiftingar, og intern kompetansebygging gjennom vidareutdanning og intern rekruttering vitnar om ei medviten tilnærming til kompetanseforvaltning.

Deloitte merkar seg likevel at selskapet er sårbart for utskiftingar i nøkkelroller, og at det ikkje er utarbeidd ein dokumentert kompetanse- og kontinuitetsplan utover ad hoc-tiltak. Etter Deloitte si vurdering aukar dette risikoen for at selskapet ikkje vil kunne oppretthalde forsvarleg drift over tid, og Deloitte meiner at selskapet for å redusere denne risikoen bør utarbeide ein dokumentert plan for korleis ein åra som kjem skal sikre tilstrekkeleg kompetanse og kapasitet i kritiske roller.

3.6 Vilkår for tilknytning

Problemstilling: I kva grad etterlever selskapet regelverk og retningslinjer for tilknytning til kommunalt vatn og avløp, særleg med omsyn til vilkår og prisar for næringslivet?

Revisjonskriterium: Gebyrregulativet for vatn og avløp skal fastsetjast i samsvar med sjølvkostprinsippet og forureiningsforskrifta § 16-1, og sikre ei rettferdig fordeling av kostnader mellom abonnentgruppene.

For utfyllande informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

3.6.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
Gebyrregulativet avgjer kor mykje ulike abonnementsgrupper skal betale for VA-tenestene i Bømlo.	Gebyrregulativet skil mellom tilknytningsgebyr, årsgebyr etter areal og årsgebyr etter målt kvantum. For kvar kategori er det ulike gebyr avhengig av type eigedom (bustad/industri mv.) og type gebyr (vatn/avløp). Gebyret består av eit abonnementsgebyr som er ein fast som, og ein variabel del, som vert avgjort av bygningsstorleik/-areal eller forbruk.
Den lokale forskrifta for vatn- og avløpsgebyr regulerer kven som betaler etter stipulert forbruk og kven som betaler etter målt forbruk.	Den lokale forskrifta for vatn- og avløpsgebyr § 3-7 fastset at bustader skal betale gebyr etter stipulert forbruk, dersom abonnenten eller BVA ikkje krev at det skal betalast etter målt forbruk. Stipulert forbruk vert utrekna ut frå bustadens størrelse (bruksareal). Av § 3-8 går det fram at gebyr etter målt forbruk skal betalast ved bygg for næringsformål, offentlege formål og blandingsbygg, og at bustadabonnt har rett til å få montert vassmålar og betale gebyr etter målt forbruk. BVA kan også påleggje abonnent med stipulert forbruk å installere vassmålar.
BVA har oversikt over inntekter per abonnementsgruppe, og oversikta viser at bustad står for 65 prosent av samla gebyrinntekter, industri for 23 prosent og øvrige grupper for 12 prosent.	BVA sin hovudbokssaldo viser samla gebyrinntekter på om lag 69,1 mill. kroner fordelt på abonnementsgruppene. Bustader står for om lag 45,2 mill. kroner (65 prosent), der om lag 25,9 mill. kroner gjeld vatn og 19,2 mill. kroner gjeld avløp. Industri står for om lag 15,7 mill. kroner (23 prosent), der hovuddelen på vatnsida kjem frå målt forbruk (om lag 12,8 mill. kroner). Øvrige grupper (hybel, hytte, rorbu, naust, landbruk og vasspost) står til saman for om lag 8,2 mill. kroner (12 prosent). I intervju vert det peikt på at næringskundar står for om lag halvparten av vassforbruket til BVA.
Fordelinga av inntekter per abonnementsgruppe går ikkje	Sjølv om BVA har oversikt over inntekter per abonnementsgruppe i hovudboka, vert ikkje denne informasjonen presentert i budsjett, rekneskap eller gebyrregulativ. Det er såleis ikkje mogleg for

fram av budsjett, rekneskap eller gebyrregulativ.	kommunen som eigar å følgje utviklinga i kostnadsfordelinga mellom abonnementsgruppene utan å gå inn i detaljerte rekneskapsdata. Det er heller ikkje utarbeidd noko rapport som viser samanhengen mellom kva ulike abonnementsgrupper betaler og kva deira prosentvise forbruk er.
Forholda mellom kva ulike abonnementsgrupper betaler i gebyr har vorte justert dei siste åra, og vil verte føreslått justert ytterlegare frå 2027.	I intervju vert det peikt på to svakheiter i forholdet mellom kva ulike abonnementsgrupper betaler: 1) At kundar som har betalt per målt forbruk (under dette næringskundar) har over tid stått for ein mindre del av gebyrinntektene til BVA enn det deira samla vassforbruk skulle tilseie, og 2) ein skeivfordeling mellom arealgrupper som er forholdsvis grove (0–80 kvm og 81–350 kvm for bustad), noko som gjev ei urettferdig fordeling mellom bustadsabonnementa. For å gjere kostnadsfordelinga meir rettferdig har gebyra etter målt forbrukt vorte auka vesentleg meir enn gebyr etter areal (stipulert forbruk) dei siste åra. I tillegg er det planlagt at større bustader skal betale meir og mindre bustader skal betale mindre i ny gebyrmodell innført frå 2027-budsjettet. Ny lokal forskrift må tilpassast den nye gebyrmodellen, og saka skal på høyring og godkjennast av kommunestyret før ny modell kan innførast.
Det er usemje mellom BVA, kommunen og lokalt næringsliv om korleis store VA-investeringar som kjem næringslivet til gode, skal finansierast.	I intervju vert det peikt på at BVA AS i 2022 foreslo at næringslivet skulle bidra med om lag 70 millionar kroner i anleggsbidrag til vassforsyningsprosjektet i Åreiddalen, som mellom anna skulle sikre produksjonsvatn til industrien. Etter innføringa av lakseskatten stoppa dialogen med næringslivet opp, og ny politisk leiing valde ikkje å krevje anleggsbidrag. Konsekvensen av manglande anleggsbidrag til slike investeringar, er høgare gebyrkostnadar for alle abonnentar, ettersom investeringskostnadene vert fordelte på alle abonnentar gjennom sjølvkostprinsippet. I intervju vert det frå BVA si side peikt på at næringslivet bør finansiere investeringar selskapet vurderer at ligg utanfor leveringsplikta og som i hovudsak kjem næringa til gode. Kommunen har på si side lagt vekt på at næringslivet er ein viktig aktør ein ønskjer å leggje til rette for, og at det ikkje naudsynleg er rimeleg at ei enkelt bedrift skal bere store investeringskostnader for infrastruktur som også tener andre formål, mellom anna med omsyn til at kommunen skal innfri krav i drikkevassforskrifta om tosidig vassforsyning til husstandar. Spørsmålet om kven som skal finansiere slike investeringar er ikkje avklart i driftsavtalen eller andre styringsdokument.

3.6.1 Vurdering

Etter Deloitte si vurdering viser undersøkinga at BVA og Bømlø kommune over tid har arbeidd for å rette opp ei skeivfordeling mellom kva ulike abonnementsgrupper betalar for VA-tenestene. Deloitte registrerer at BVA har oversikt over inntekter per abonnementsgruppe i hovudboka, men samstundes at denne oversikta ikkje vert presentert i budsjett, rekneskap eller gebyrregulativ, noko som gjer det vanskeleg for eigar å følgje utviklinga i kor stor del av kostnadene dei ulike abonnentgruppene faktisk dekker gjennom gebyra. Det er heller ikkje

utarbeidd noko oversikt som viser samanhangen mellom kva ulike grupper betaler og kva deira forbruk er. Etter Deloitte si vurdering bør denne informasjonen gjerast synleg i den årlege rapporteringa, slik at det vert mogleg å etterprøve om kostnadsfordelinga mellom ulike abonnementsgrupper er rimeleg.

Deloitte merkar seg vidare at den lokale forskrifta for vatn- og avløpsgebyr §§ 3-7 og 3-8 regulerer kven som betaler etter stipulert forbruk og kven som betaler etter målt forbruk. Forskrifta er såleis det dokumentet som spesifiserer betalingsform for ulike abonnementsgrupper, ikkje gebyrregulativet. Deloitte merkar seg at gebyrregulativet ikkje viser til den lokale forskrifta sine føresegner om dette, og meiner det bør sikrast at det er tydeleg samsvar mellom den lokale forskrifta, gebyrregulativet og faktisk praksis.

3.7 Plan for tilknytning

Problemstilling: I kva grad har selskapet oversikt over husstandar som ikkje er knytt til det offentlege leidningsnettet, og finst det ein plan for tilknytning av desse?

Revisjonskriterium: BVA AS og Bømlo kommune skal ha oversikt over husstandar som ikkje er tilknytt det offentlege avløpsnettet, og kommunen bør nytte påleggsmyndra si etter plan- og bygningslova §§ 27-1 og 27-2 for å sikre tilknytning der dette er føremålstenleg. Ansvarsfordelinga mellom BVA og kommunen skal vere tydeleg regulert, og det skal liggje føre ein plan eller saksgang for oppfølging av ikkje-tilknytte husstandar (jf. driftsavtalen punkt 11, plan- og bygningslova §§ 27-1 og 27-2, og forureiningsforskrifta § 16-1).

For utfyllande informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

3.7.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
BVA har oversikt over husstandar som ikkje er tilknytte offentleg avløp, men det manglar ein operativ plan eller saksgang for oppfølging av desse.	Tilknytingsgraden til offentleg vassforsyning er på rundt 97 prosent, medan den for avløp ligg på rundt 50 prosent. BVA AS har ei liste på rundt 100 husstandar som burde vore tilkopla offentleg avløp, og har sendt denne lista til kommunen. Det vart på eit tidspunkt utarbeidd forslag til saksgang i slike påleggssaker i samarbeid med Bømlo kommune og ein jurist i Norsk Vann, men dette arbeidet har seinare vore lagt på is i fleire år. BVA AS har per i dag ikkje mynde til å påleggje tilkopling, og er avhengig av at kommunen følgjer opp med eventuelle pålegg.
Bømlo kommune har definert maksimumsbeløp for «uforholdsmessig høge kostnader» for tilknytning til 200 000 kr (jf. pbl § 27-2).	Etter plan og bygningslova § 27-2 kan ikkje kommunen krevje tilknytning til offentleg vatn og avløp dersom kostnadene er «uforholdsmessig høge». Kommunen definerer sjølv kva som er «uforholdsmessig», og grensa varierer frå kommune til kommune. I Bømlo har kommunestyret avgjort at grensa er på 200 000 kr. I intervju vert det peikt på at grensa på 200 000 kroner er svært låg og at den ikkje dekkjer mange meter med leidning. Dette set i praksis ein stopper for ein heil del moglege pålegg om tilknytning til offentleg vatn og avløp.

Kommunen har ikkje nytta påleggsmynda si for å krevje tilkopling til offentleg avløp, og politisk overprøving av eit tidlegare pålegg har stoppa vidare bruk av dette verkemiddelet.	I ei tidlegare sak vart ein husstand pålagd av kommuneadministrasjonen å kople seg på offentleg avløp. Vedkomande klaga på vedtaket, og saka gjekk til politisk nivå for avgjersle. Politikarane overprøvde administrasjonen sitt vedtak og meinte at vedkomande måtte få sleppe. Etter dette konkluderte administrasjonen med at den i det vidare ikkje ville gje pålegg om tilkopling utan politisk forankring. Kommunen har heller ikkje kapasitet til å følgje opp og gjennomføre kontroll av private avløpsanlegg.
Ansvarsfordelinga mellom BVA og kommunen for oppfølging av ikkje-tilknytte husstandar og private avløpsanlegg er uklar og ikkje formalisert.	Driftsavtalen punkt 11 fastset at det skal utarbeidast ein eigen delegeringsavtale mellom Bømlo kommune og BVA for å presisere omfanget av fullmaktene som er delegerte til BVA, mellom anna knytt til pålegg om tilknytning og kontroll av private avløpsanlegg. Denne delegeringsavtalen har aldri vorte utarbeidd. I intervju vert det frå kommuneadministrasjonen side peikt på at ein ikkje har fanga opp at driftsavtalen kravde ein slik avtale, og at det opplevast som uklart kva mynde som er delegert til BVA. BVA opplyser i samband med verifisering at dei ikkje opplever ansvarsfordelinga som uklar og at kommunen har ansvar for oppfølging av ikkje-tilknytte abonnementar og private avløpsanlegg.
Kommunen manglar direkte insentiv til å krevje tilkopling, ettersom det er BVA som får auka inntekter ved fleire abonnentar, medan det er kommunen som må bruke ressursar på å gjennomføre pålegga.	I intervju vert det peikt på at kommunen manglar direkte insentiv til å krevje tilkopling, sidan det er BVA som får auka inntekter ved fleire abonnentar, medan det er kommunen som må bruke ressursar på å gjennomføre pålegga – slik at kommunen sit med ansvaret utan ressursar, medan BVA sit med ressursane utan ansvaret. For å betre utøve rolla som påleggsmynde vert det peikt på at det bør etablerast eit eige prosjekt med øyremerkte ressursar og politisk forankring. I intervju vert det vidare peikt på at manglande oppfølging av pålegg om tilknytning i verste fall kan føre til at BVA vel å ikkje byggje ut avløp i prosjekt der kommunen ikkje følgjer opp at relevante abonnentar vert pålagt å kople seg til.

3.7.2 Vurdering

Etter Deloitte si vurdering har ikkje BVA og Bømlo kommune sikra tilstrekkeleg oppfølging av husstandar som ikkje er tilknytte offentleg avløp, jf. driftsavtalen punkt 11 og pbl. §§ 27-1 og 27-2. Sjølv om BVA har oversikt over dei aktuelle husstandane og har meldt desse til kommunen, ligg det ikkje føre ein operativ plan eller saksgang for tilknytning, og kommunen har i praksis ikkje teke i bruk påleggsmynda si etter politisk overprøving av eit tidlegare pålegg.

Etter Deloitte si vurdering heng dette saman med at ansvarsfordelinga mellom BVA og kommunen ikkje er formalisert gjennom den delegeringsavtalen driftsavtalen føreset, og at kommunen manglar eit tydeleg insentiv til å prioritere oppgåva ettersom det er BVA som får dei økonomiske gevinstane av auka tilknytning. Etter Deloitte si vurdering bør kommunen og BVA formalisere ansvarsfordelinga gjennom ein delegeringsavtale, samt avtale nærare detaljar for korleis arbeid med å følgje opp og pålegge husstandar å kople seg på offentleg avløp skal finansierast.

4 Sjølvkostberekning

4.1 Rutinar for berekning av sjølvkost

Problemstilling: Har selskapet tilfredsstillande rutinar for berekning av sjølvkost, inkludert handtering av direkte og indirekte kostnader?

Revisjonskriterium: BVA skal ha systematisk og tilpassa internkontroll for å sikre at direkte og indirekte kostnader vert berekna riktig, under dette sikre at vass- og avløpsgebyra ikkje overstig kommunen sine naudsyste kostnader (jf. kommunelova § 25-1, sjølvkostforskrifta og forureiningsforskrifta § 16-1).

For utfyllande informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

4.1.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
Økonomihandboka manglar egne rutinar for utarbeiding av sjølvkostkalkylar, berekning av gebyrgrunnlag og forvaltning av sjølvkostfond.	Økonomihandbok for BVA vart utarbeida i 2015 og sist revidert 13.02.2026. Handboka fastset detaljerte rutinar for mellom anna transaksjonskontroll og budsjettprosess, men manglar egne rutinar for utarbeiding av sjølvkostkalkylar, berekning av gebyrgrunnlag eller forvaltning av sjølvkostfond. Det einaste handboka presiserer om sjølvkost, er at ein for utrekning skal nytte inntekt og utgift ført etter BVA sitt rekneskap, jf. driftsavtalen, og at styret har vedteke å bruke faktisk rente.
Fordelinga av felles kostnader mellom vatn og avløp er ikkje dokumentert, og økonomihandboka manglar rutinar for korleis fordelingsnøklar skal fastsetjast eller kontrollerast.	Økonomimodellen skil kostnader på art, avdeling og prosjekt. I intervju vert det opplyst at fordelinga av felles kostnader – mellom anna løn til tilsette som arbeider på tvers av vatn og avløp – vert styrt gjennom timelister, og at dette er identifisert som hovudrisikoen i sjølvkostrekneskapen.
Sjølvkostrekneskapen er basert på faktisk rekneskap for BVA, og fordelinga mellom vatn, avløp og administrasjon skjer gjennom egne avdelingar i rekneskapssystemet.	I intervju vert det opplyst at BVA sitt sjølvkostrekneskap, i samsvar med føresegna i økonomihandboka, er basert på faktisk rekneskap, og har vore det sidan oppstarten av selskapet. Rekneskapen er delt opp i avdelingar for vatn, avløp og administrasjon. Det einaste som fell utanfor sjølvkost, er eit lite utbygg som vert leigd ut til det kommunale eigedomsselskapet. BVA opplyser at leigetakar leigar heile bygget og betalar 100 prosent av kostnadene. Inntektene vert fordelt 50/50 mellom sjølvkostområda vatn og avløp.
BVA nyttar faktisk rente i sjølvkostrekneskapen. Selskapet meiner det som aksjeselskap ikkje er bunde av sjølvkostforskrifta sitt krav om bruk av kalkylerente.	I styresak 24-14 vedtok styret til BVA å bruke faktisk rentekostnad til utrekning av sjølvkostnaden i selskapet. Vedtaket viste til den reviderte driftsavtalen med Bømlo kommune og til oversendingsbrev i samband med gebyrhandsaming, og la til grunn at det var mogleg å bruke faktisk rente etter søknad til kommunestyret. BVA har i eit notat utarbeidd av ein ekstern konsulent gjort greie for selskapet sitt syn på

sjølvkostregelverket. Av notatet går det fram at sjølvkostforskrifta ikkje er tilpassa organisasjonsformer som heileigde kommunale aksjeselskap, og at selskapet difor ikkje kan nytte kalkylerenta som grunnlag for sjølvkost, men må nytte reelle rentekostnader i samsvar med vilkåra på låna. Notatet legg til grunn at kommunelova og sjølvkostforskrifta ikkje kan overprøve aksjelova og rekneskapslova, og at omgrepa «kalkylerente» og «kalkulatoriske rentekostnader» ikkje finst i rekneskapslova.

4.1.2 Vurdering

Etter Deloitte si vurdering har BVA gjennom økonomihandboka etablert ei rekkje grunnleggjande rutinar for økonomistyring og -kontroll, mellom anna krav til attestasjon og godkjenning av utbetalingar, ein fast årleg budsjettprosess og strukturerte rutinar for prosjekthandsaming. Desse rutinane bidreg til at pengebruken i selskapet skjer i tråd med budsjett og er gjenstand for kontroll, og utgjer eit hensiktsmessig utgangspunkt for internkontrollen i selskapet.

Deloitte merkar seg likevel at økonomihandboka ikkje inneheld eigne rutinar som spesifikt regulerer korleis sjølvkostkalkylar skal utarbeidast, korleis gebyrgrunnlaget skal bereknast, eller korleis sjølvkostfondet skal forvaltast. Handboka manglar også rutinar for korleis felles kostnader mellom vatn og avløp skal fordelast og kontrollerast. I dag vert dette styrt gjennom timelister utan at det føreligg fordelingsnøklar som er dokumenterte eller forankra i skriftlege rutinar, og som visar korleis ulike delte kostnader skal fordelast mellom høvesvis vatn og avløp. Etter Deloitte si vurdering inneber dette ein svakheit i internkontrollen opp mot revisjonskriteriet om systematisk og tilpassa internkontroll for å sikre rett berekning av direkte og indirekte kostnader, då fråveret av dokumenterte rutinar aukar risikoen for feil eller inkonsekvent praksis over tid, særleg ved utskifting av nøkkelpersonell.

Deloitte vil vidare peike på at BVA sin praksis med å berekne sjølvkost med faktisk rente, i staden for kalkulatorisk rente, ikkje er i samsvar med regelverket, og at BVA er naud å endre sine rutinar for å sikre etterleving av regelverket i framtida:

- **Regelverket krev bruk av kalkylerente.** Etter sjølvkostforskrifta § 5 fjerde ledd **skal** rentekostnadene i sjølvkostrekneskapslova bereknast ut frå kalkylerenta. Departementet sin rettleiar til forskrifta (H-2465, november 2020, oppdatert februar 2024) stadfester uttrykkeleg at det ikkje kan nyttast faktiske renter. Kalkylerenta er såleis normerande og skal nyttast uavhengig av korleis investeringane er finansierte, uavhengig av kva organisasjonsform kommunen har valt for tenesta, og uavhengig av forholdet til faktisk rente i det einskilde år. Forskrifta opnar ikkje for at kommunar eller selskap kan velje å leggje faktisk rente til grunn i staden.
- **BVA sitt notat gjev ikkje grunnlag for å fråvike forskrifta.** BVA har i eit notat utarbeidd av ein ekstern konsulent gjort greie for selskapet sitt syn. Notatet legg til grunn at sjølvkostforskrifta ikkje er tilpassa kommunale aksjeselskap, at omgrepa «kalkylerente» og «kalkulatoriske rentekostnader» ikkje finst i rekneskapslova, og at kommunelova og sjølvkostforskrifta ikkje kan overprøve aksjelova og rekneskapslova. Etter Deloitte si vurdering er denne argumentasjonen ikkje i tråd med gjeldande rett. Sjølvkostforskrifta er heimla i kommunelova § 15-1 og forureiningsforskrifta § 16-1, og gjeld berekninga av det

maksimale gebyrgrunnlaget overfor brukarane, eit anna spørsmål enn korleis selskapet fører sitt rekneskap etter rekneskapslova. At BVA fører eit årsrekneskap etter rekneskapslova med faktiske rentekostnader endrar ikkje at sjølvkostkalkylen, som avgjer kor mykje innbyggjarane maksimalt kan belastast i gebyr, skal utarbeidast med kalkylerente i tråd med sjølvkostforskrifta § 5. Rekneskapslova regulerer selskapet sitt rekneskap; sjølvkostforskrifta regulerer gebyrgrunnlaget. Dei to regelverka opererer side om side og er ikkje i motstrid, og BVA er naud til å utarbeide både eit rekneskap i tråd med rekneskapslova og eit sjølvkostrekneskap som legg grunnlag for sjølvkostgebyra til Bømlo kommune.

- **Handtering av avvik mellom kalkylerente og faktisk rente.** Dersom kalkylerenta er lågare enn faktisk rente i eit gitt år, vil dette gje eit underskot i sjølvkostrekneskapen. Eit slikt underskot skal etter sjølvkostforskrifta § 8 dekkjast av sjølvkostfondet eller førast fram til inndecking seinast i det femte året etter at det oppstod. Det er såleis ikkje høve til å endre berekningsmetode for å unngå at eit slikt underskot oppstår. Når ansvaret for vatn og avløp er organisert i eit AS bør kommunen og selskapet gå i dialog for å sikre at selskapet er i stand til å handtere ein periode med negativt sjølvkostfond, til dømes gjennom likviditetsreserve, kredittramme eller avtalt oppgjørsordning med kommunen som kan dekke et midlertidig betalingsbehov.

Deloitte merkar seg at BVA opplyser at eit utbygg som vert leigd ut fell utanfor sjølvkost, men at leigeinntektene likevel vert fordelt mellom sjølvkostområda vatn og avløp. Etter sjølvkostforskrifta § 2 skal kostnader og tilhøyrande inntekter som ikkje er henførbare til sjølvkosttenesta haldast utanfor sjølvkostkalkylen. BVA har ikkje dokumentert korleis kapitalkostnader og leigeinntekter knytt til utbygget er handtert, og Deloitte kan difor ikkje vurdere om handteringa er korrekt. Etter Deloitte si vurdering bør BVA undersøkje og dokumentere korleis leigeinntekter og tilhøyrande kostnader knytt til utbygget skal handterast i sjølvkostkalkylen, og sikre at det er samsvar mellom kva kostnader og inntekter som vert inkludert i eller halde utanfor sjølvkost.

4.2 Kalkylar, prognosar og forvaltning av sjølvkostfond

Problemstilling: Vert det utarbeidd tilfredsstillande sjølvkostkalkylar og prognosar, og er forvaltning av sjølvkostfond i samsvar med regelverk?

Revisjonskriterium: BVA skal ha dokumentasjon av korleis berekningane av sjølvkost er gjort (jf. sjølvkostforskrifta § 9). Eit overskot skal avsetjast til sjølvkostfondet og tilbakeførast ved å finansiere eit framtidig underskot seinast i det femte året etter at overskotet oppstod. Eit underskot skal dekkjast inn ved å nytte sjølvkostfondet, eller førast fram til inndecking seinast innan fem år (jf. sjølvkostforskrifta § 8).

For utfyllande informasjon om revisjonskriterium og utleiingar, sjå vedlegg 3.

4.2.1 Datagrunnlag

Funn	Skildring av datagrunnlag
Sjølvkostberekningane vert utarbeidd internt utan ekstern kvalitetssikring. BVA har ikkje dokumentert korleis	I intervju vert det opplyst at sjølvkostberekningane vert gjort internt av økonomileiar. Det har vore diskutert om ein bør innhente ei ekstern vurdering av berekningane, men dette er ikkje gjennomført. Styret er ikkje inne i detaljane, men får berekningane framlagde og

berekningane er gjennomført og kvalitetssikra.	revisorgodkjende i samband med årsrekneskapen. På spørsmål om dokumentasjon av sjølvkostberekninga jf. sjølvkostforskrifta § 9 svarer BVA at «rekneskapen til BVA er i sin heilheit sjølvkost». BVA har ikkje oversendt arbeidsdokument, forklaringar eller anna dokumentasjon som viser korleis berekninga av samla sjølvkost er gjennomført.
Sjølvkostfonda har vore positive både for vatn og avløp alle åra i perioden 2015–2025. Overskotet innanfor avløp i 2020 vart ikkje tilbakeført innan 2025.	Sjølvkostfonda har vore positive både for vatn og avløp alle åra i perioden 2015–2025 (jf. Tabell 3 og 4, Vedlegg 1). I fleire av desse åra har det også vore overskot i drifta som har ført til ytterlegare auke av fonda. På avløpssida vart ikkje heile overskotet frå 2020 tilbakeført til brukarane innan femårsfristen i 2025; om lag 275 000 kroner stod att ved fristutløpet.
Bruken av faktisk rente i staden for kalkulatorisk rente gir utslag på sjølvkostresultatet.	Deloitte har innhenta oversikt over forskjellen mellom kalkulatorisk og faktisk rente for perioden 2015–2025 (jf. Tabell 5). Oversikta viser at faktisk rente vore om lag 0,6 mill. kroner høgare enn kalkylerenta sett heile perioden under eitt, medan faktisk rente har vore om lag 1,6 millionar kroner høgare enn kalkylerenta dei siste fem åra. I intervju vert det opplyst at rekneskapsrevisor på eit tidspunkt utarbeidde ein notekommentar som viste eit alternativt rekneskap med kalkylerente, men dette førte til forvirring i styret, og vart ikkje vidareført.
Investeringar og aukande finanskostnader har bidrege til å redusere sjølvkostfonda.	Kommunestyret vedtok gebyrauke på mellom 3,1 og 12 prosent årleg i perioden 2021–2025. Langsiktig gjeld har i same periode auka vesentleg, i hovudsak som følge av investeringsprosjektet ved Åreiddalen, jf. kapittel 3.4. Kombinasjonen av høgt investeringsnivå og renteoppgang har medført auka finanskostnader, noko som har redusert sjølvkostfonda.

4.2.2 Vurdering

Som vist i kapittel 4.1.2 er BVA sin praksis med å berekne sjølvkost med faktisk rente, i staden for kalkulatorisk rente, etter Deloitte si vurdering ikkje i samsvar med sjølvkostforskrifta § 5 fjerde ledd. Deloitte vurderer nedanfor konsekvensane denne feiltolkinga av regelverket har hatt for gebyra til innbyggjarane og for forvaltninga av sjølvkostfonda.

Konsekvens for gebyra til innbyggjarane

Tabell 4 (Vedlegg 1) viser at faktiske rentekostnader for dei siste fem åra (2021–2025) samla sett har vore om lag 1,6 mill. kroner høgare enn det kalkylerenta ville ha gjeve. For heile perioden 2015–2025 sett under eitt er differansen om lag 0,6 mill. kroner i same retning. Etter Deloitte si vurdering viser datagrunnlaget at innbyggjarane samla sett har betalt høgare gebyr i perioden enn det regelverket opnar for.

Sjølvkostforskrifta § 7 første ledd fastset at når det vert avdekt ein vesentleg feil i berekninga av samla sjølvkost som har vore til ugunst for brukarane, **skal** verknaden av feilen takast inn i sjølvkost som ei inntekt. Rettleiaren til forskrifta presiserer at vesentlegheitsvurderinga skal gjerast ut frå kva betydning feilen har for den einskilde gebyrpliktige, og at feil i størrelsesorden 50 til 100 kroner per gebyrpliktig som utgangspunkt kan reknast som vesentlege. Deloitte meiner derfor at BVA og Bømlo kommune må undersøkje korleis bruken av faktisk rente har

slått ut for gebyra per abonnent, og rette opp feilen gjennom reduserte framtidige gebyr dersom beløpet overstig vesentlegheitsterskelen. Sjølvkostforskrifta § 7 talfestar ikkje kor langt tilbake i tid ei slik feilretting kan gå, men etter Deloitte si vurdering må retteplikta gjelde i minst fem år tilbake i tid, i tråd med dei generelle fristane i forskrifta og tilhøyrande retningslinjer.

Forvaltning av sjølvkostfonda

Sjølvkostfonda for vatn og avløp har vore positive i heile perioden 2015–2025. Etter rettleiaren til sjølvkostforskrifta (H-2465) inneber generasjonsprinsippet at kommunen eller selskapet ikkje skal byggje opp fond over lengre tid, men ha ein planlagd prosess for både oppbygging og nedbygging av fondet. Når fonda er positive kvart einaste år i ein tiårsperiode, inneber det at brukarane ikkje har fått tidlegare års overskot tilbakeført i samsvar med forskriftskrava. Etter Deloitte si vurdering tyder dette på at BVA ikkje har hatt ein planlagd prosess for nedbygging av fonda i tråd med rettleiaren, og at forvaltninga av fonda på dette punktet ikkje er i samsvar med generasjonsprinsippet. Deloitte merkar seg at BVA og Bømlo kommune dei siste åra har arbeidd med å få ned fondsnivået for vatn, som ved utgangen av 2025 vart redusert til om lag 0,5 mill. kroner.

Når det gjeld femårsfristen i sjølvkostforskrifta § 8 viser Tabell 3 og Tabell 4 at overskota på vassområdet frå 2017–2021 i hovudsak vart dekte inn gjennom underskot i 2022–2025, og at fondet ved utgangen av 2025 var tilnærma tømt. Deloitte vil samtidig peike på at sjølvkostforskrifta § 8 krev at overskot som er avsett til sjølvkostfondet skal tilbakeførast ved å finansiere eit framtidig underskot senast i det femte året etter at overskotet oppstod. Når sjølvkostfondet likevel aukar i fleire av desse åra – det vil seie at det vert generert nye overskot oppå eksisterande fond – inneber det at gebyra ikkje har vore sett til eit nivå som legg til rette for slik tilbakeføring⁴. På avløpssida viser Tabell 4 at overskotet frå 2020 (om lag 1,0 mill. kroner) ikkje vart tilbakeført innan femårsfristen i 2025. Etter Deloitte si vurdering er forvaltninga av sjølvkostfondet for avløp såleis ikkje i samsvar med sjølvkostforskrifta § 8. Det ligg vidare vesentlege overskot frå 2021, 2022 og 2024 som må tilbakeførast innan høvesvis 2026, 2027 og 2029. Deloitte vil peike på at når midlane vert ståande på fond framfor å tilbakeførast til brukarane gjennom lågare gebyr, inneber det at dagens innbyggjarar finansierer framtidige innbyggjarar. Dette er i strid med generasjonsprinsippet, som legg til grunn at dagens brukarar verken skal subsidiere eller verte subsidierte av framtidige brukarar.

Deloitte merkar seg vidare at ettersom sjølvkostrekneskapen er basert på faktisk rente i staden for kalkulatorisk rente, er sjølvkostfonda bygde opp og tappa ned på eit berekningsgrunnlag som ikkje er i tråd med forskrifta. Innbyggjarane har betalt dei faktiske rentekostnadene direkte i staden for at fondsmekanismen har vorte nytta til å jamne ut svingingar mellom gebyrinntekter og gebyrgrunnlag over tid, slik regelverket legg opp til. Etter Deloitte si vurdering inneber dette at forvaltninga av sjølvkostfonda ikkje kan vurderast å vere i samsvar med sjølvkostforskrifta § 8.

⁴ Etter rettleiaren til sjølvkostforskrifta (H-2465) må det, når det vert framført eit overskot, planleggjast for at gebyrinntektene i komande år vert sett lågare enn årets gebyrgrunnlag, slik at overskotet vert tilbakeført. Dei eldre retningslinjene (H-3/14) presiserer at generasjonsprinsippet inneber at kommunen eller selskapet ikkje skal byggje opp fond over lengre tid, men ha ein planlagd prosess både for oppbygging og nedbygging av fondet.

5 Konklusjon og anbefalingar

Føremålet med forvaltningsrevisjonen har vore å undersøkje samhandlinga mellom kommunen og selskapet, drifta i selskapet med omsyn til kvalitet og effektivitet i tenestene, samt berekning av sjølvkostgebyr. Etter Deloitte si vurdering er hovudinstrykket at BVA i det store og heile driv ei fagleg solid og velfungerande verksemd, med god kvalitet på vassforsyninga og etablerte system for prosjektstyring og økonomistyring. Undersøkinga har samstundes avdekt fleire forbettringsområde, særleg knytt til styringsdokument som ikkje er oppdaterte, uavklarte ansvarsforhold mellom kommunen og selskapet, og feil i sjølvkostberekninga.

Når det gjeld organisering og styring, manglar Bømlo kommune ein eigarstrategi for BVA, men Deloitte vurderer at dei andre styringsdokumenta (driftsavtalen, kommuneplanen sin samfunnsdel og hovudplan for vatn og avløp) i hovudsak kompenserer for dette. Driftsavtalen frå 2013 har ikkje vore evaluert eller revidert som føresett, og den delegeringsavtalen som skal presisere kva mynde BVA har fått delegert har aldri vorte utarbeidd. Dette har etter Deloitte si vurdering medverka til eit dårlegare samarbeid mellom kommunen og selskapet, der enkelte saker ikkje har vorte løyst og oppgåver ikkje har vorte utført.

Når det gjeld kostnadseffektivitet og kvalitet i tenestene, vurderer Deloitte at BVA leverer hygienisk trygt drikkevatt og har eit leidningsnett for vatn med god funksjon, men at det er eit etterslep på arbeid og tiltak som gjeld avløp, mellom anna knytt til reduksjon av innlekkasje på leidningsnettet og auking av tilknytingsgrad til offentleg avløp. Hovudplanen for vatn og avløp gjev eit godt utgangspunkt for styring av sektoren, men det er eit vesentleg gap mellom planlagt og vedteke investeringsnivå, noko som inneber at ikkje alle planlagt tiltak kan gjennomførast eller alle mål i planen vil kunne verte nådd. Selskapet nyttar heller ikkje benchmarkingresultat systematisk i forbettingsarbeidet. Det er vidare ikkje etablert ein operativ plan for oppfølging av dei om lag 100 husstandane som bør tilknyttast offentleg avløp, mellom anna fordi kommunen i liten grad har teke i bruk sin mynde til å gje pålegg om tilknytning.

Når det gjeld sjølvkostberekninga, er Deloitte si vurdering at BVA sin praksis med å berekne sjølvkost med faktisk rente i staden for kalkulatorisk rente ikkje er i tråd med sjølvkostforskrifta § 5 fjerde ledd. Tala Deloitte har tilgang til tydar på at innbyggjarane som følgje av dette har betalt høgare gebyr enn det regelverket opnar for, og dersom dette stemmer har BVA ei plikt til å rette opp feilen dersom beløpet er vesentleg for den einskilde abonnent (jf. sjølvkostforskrifta § 7). Sjølvkostberekningane vert vidare utarbeidd internt utan ekstern kvalitetssikring, og det er ikkje dokumentert korleis felles kostnader mellom vatn og avløp vert fordelte, noko som gjer arbeidet personavhengig og sårbart for feil. Sjølvkostfonda har vore positive alle åra i perioden, noko som ikkje er i samsvar med generasjonsprinsippet i rettleiaren til forskrifta. Forvaltninga av sjølvkostfondet for avløp er etter Deloitte si vurdering ikkje i samsvar med sjølvkostforskrifta § 8, ettersom overskotet frå 2020 ikkje vart tilbakeført til brukarane innan femårsfristen.

Basert på funn og vurderingar i undersøkinga anbefaler Deloitte at Bømlo kommune og BVA set i verk følgjande tiltak:

1. Bømlo kommune og BVA bør formalisere ansvarsdelinga mellom partane ved å utarbeide delegeringsavtalen driftsavtalen føreset, samt sikre at styringsdokumenta jamleg vert evaluerte og oppdaterte.
2. Avtaleverket mellom BVA og Bømlo kommune bør oppdaterast slik at det er tydeleg avklart for begge partar kven som har kva roller og ansvar i prosessen med å påleggje husstandar tilknytning til offentleg vatn og avløp, samt korleis inntektene frå tilknytingsgebyra vert fordelt mellom kommunen og BVA, slik at både kommunen og selskapet får dekkja sine kostnader knytt til tilknytning av nye abonnement.
3. Bømlo kommune og BVA bør sikre at hovudplan for vatn og avløp vert revidert, og at investeringsbehov og kostnadsoverslag reflekterer dagens prisenivå og faktisk finansieringsevne.
4. BVA bør utarbeide ein oversikt som viser samanhengen mellom kva ulike abonnementsgrupper betalar og kva deira vassforbruk er, slik at det vert mogleg å ettergå om kostnadsfordelinga mellom abonnementsgruppene er rimeleg. Oversikta bør leggjast ved saksdokumenta når kommunestyret handsamar gebyrregulativet.
5. BVA bør dokumentere gjennomføringa av månadleg prosjektoppfølgjing og referansegruppegjennomgangar i tråd med føringane i økonomihandboka.
6. BVA bør kvart år utarbeide eit eige sjølvkostrekneskap basert på kalkulatorisk rente, i tråd med sjølvkostforskrifta § 5 fjerde ledd.
7. BVA bør utarbeide eigne rutinar for berekning av sjølvkost, under dette korleis felles kostnader mellom vatn og avløp skal fordelast, og korleis sjølvkostberekningane vert dokumenterte og kvalitetssikra.
8. BVA og Bømlo kommune bør undersøkje om det er henta inn høgare gebyr enn det sjølvkostforskrifta tillet, og eventuelt rette opp feilen gjennom reduserte framtidige gebyr dersom beløpet overstig vesentlegheitsterskelen i sjølvkostforskrifta § 7.
9. BVA og Bømlo kommune bør sikre at sjølvkostfonda vert forvalta i samsvar med sjølvkostforskrifta § 8 og generasjonsprinsippet, under dette at overskot vert tilbakeførte til brukarane gjennom lågare gebyr innan femårsfristen.
10. BVA bør undersøkje og dokumentere korleis leigeinntekter og tilhøyrande kostnader knytt til utbygget skal handterast i sjølvkostkalkylen, og sikre at det er samsvar mellom kva kostnader og inntekter som vert inkludert i eller halde utanfor sjølvkost.

Vedlegg 1: Tabellar

Tabell 1: Gebyrinntekter frå ulike abonnementsgrupper i 2025

Abonnements-gruppe	Vatn (kr)	Avløp (kr)	Sum (kr)	Prosentdel
Bustad	25 946 549	19 210 212	45 156 761	65,3 %
Hybel	594 799	488 596	1 083 396	1,6 %
Hytte	1 782 834	229 895	2 012 729	2,9 %
Rorbu	1 766 268	280 466	2 046 734	3,0 %
Naust	1 212 572	732 312	1 944 884	2,8 %
Industri	13 768 206	1 952 726	15 720 932	22,7 %
Landbruk	348 318	6 360	354 678	0,5 %
Vasspost/ Andre	785 891	–	785 891	1,1 %
Sum	46 205 438	22 900 568	69 106 005	100 %

Tabell 2: Resultatutvikling BVA 2021–2025 (tal i kroner)

År	Driftsinntekter	Driftskostnader	Driftsresultat	Netto finans	Årsresultat
2021	52 659 794	43 784 056	8 875 737	-3 169 139	5 706 598
2022	54 021 361	51 414 706	2 606 654	-5 741 097	-3 134 443
2023	59 379 662	53 148 956	6 230 707	-11 291 926	-5 061 219
2024	64 332 767	50 713 281	13 619 487	-15 562 693	-1 943 206
2025	72 458 859	54 080 973	18 377 885	-19 567 741	-1 189 855

Tabell 3: Fondsutvikling for vatn 2015–2025 (tal i kroner)

Dato	Fond	Endring frå året før	Kommentar
31.12.2015	5 503 110	-6 139 321	Underskot ved positivt fond. Ingen frist.
31.12.2016	4 669 546	-833 564	Underskot ved positivt fond. Ingen frist.
31.12.2017	6 224 046	1 554 500	Overskot. Femårsfrist i 2022.
31.12.2018	9 126 133	2 902 087	Overskot. Femårsfrist i 2023.
31.12.2019	9 472 549	346 416	Overskot. Femårsfrist i 2024.
31.12.2020	10 285 548	812 999	Overskot. Femårsfrist i 2025.
31.12.2021	13 411 110	3 125 562	Overskot. Femårsfrist i 2026.
31.12.2022	9 001 667	-4 409 443	Underskot. Dekkjer inn overskot frå 2017, og dels frå 2018 (47 144 kr står att).

31.12.2023	4 470 334	-4 531 333	Underskot. Dekkjer inn overskot frå 2018, 2019, 2020 og 2021.
31.12.2024	1 463 728	-3 006 606	Underskot ved positivt fond. Ingen frist.
31.12.2025	498 177	-965 551	Underskot ved positivt fond. Ingen frist.

Tabell 4: Fondsutvikling for avløp 2015–2025 (tal i kroner)

Dato	Fond	Endring frå året før	Kommentar
31.12.2015	11 116 309	1 184 422	Overskot. Femårsfrist i 2020.
31.12.2016	11 397 896	281 587	Overskot. Femårsfrist i 2021.
31.12.2017	10 930 394	-467 502	Underskot ved positivt fond. Ingen frist. Dekkjer dels inn overskot frå 2015.
31.12.2018	4 416 612	-6 513 782	Underskot. Dekkjer inn resterande overskot frå 2015 og overskot frå 2016.
31.12.2019	467 401	-3 949 211	Underskot ved positivt fond. Ingen frist.
31.12.2020	1 496 941	1 029 540	Overskot. Femårsfrist i 2025.
31.12.2021	4 077 978	2 581 037	Overskot. Femårsfrist i 2026.
31.12.2022	5 353 046	1 275 068	Overskot. Femårsfrist i 2027.
31.12.2023	4 823 161	-529 885	Underskot. Dekkjer delvis inn overskot frå 2020 (499 655 kr står att).
31.12.2024	5 886 560	1 063 399	Overskot. Femårsfrist i 2029.
31.12.2025	5 662 391	-224 169	Underskot. Dekkjer dels inn overskot frå 2020. Resterande del av 2020-overskotet på 275 486 kr er ikkje tilbakeført innan fristen.

Tabell 5: Differanse mellom kalkylerenta og BVA sine faktiske rentekostnader 2015–2025

År	Lånesaldo per 31.12	Kalkulatorisk rentekostnad (%)	Faktisk rentekostnad (%)	Differanse (%)
2015	199 837 610	3 906 566 (1,94 %)	3 496 739 (1,75 %)	409 827 (0,19 pp)
2016	231 025 120	3 673 868 (1,69 %)	4 043 145 (1,75 %)	-369 277 (-0,06 pp)
2017	236 130 125	4 426 212 (1,98 %)	3 805 762 (1,61 %)	620 450 (0,37 pp)
2018	240 950 422	5 422 490 (1,64 %)	3 952 308 (1,64 %)	1 470 182 (0,00 pp)
2019	244 875 951	5 387 508 (2,37 %)	5 069 490 (2,07 %)	318 018 (0,30 pp)
2020	253 875 951	3 339 603 (2,30 %)	4 376 211 (1,72 %)	-1 036 608 (0,58 pp)
2021	261 875 921	4 877 228 (1,96 %)	3 319 222 (1,33 %)	1 558 006 (0,63 pp)
2022	269 689 143	9 446 093 (3,54 %)	6 179 789 (2,31 %)	3 266 304 (1,22 pp)
2023	306 651 967	12 300 260 (4,30 %)	12 467 499 (4,35 %)	-167 239 (-0,05 pp)

2024	393 639 786	14 306 600 (4,35 %)	17 478 009 (5,31 %)	-3 171 409 (-0,96 pp)
2025	433 253 917	17 818 263 (4,48 %)	21 287 080 (5,35 %)	-3 468 817 (-0,87 pp)
Sum		84 904 691	85 475 254	-570 563

Merknader til tabell 5:

- Tala i tabellen bygger på årsrapportane til BVA og tilsendte oversikter over forskjellane på kalkulatoriske og faktiske rentekostnader.
- Den kalkulatoriske rentekostnaden i kroner er rekna ut ved å nytte kalkylerenta på gjennomsnittleg bokført verdi av anleggsmidla ((inngåande balanse + utgåande balanse) / 2), medan den faktiske rentekostnaden er dei rekneskapsførte rentekostnadene på BVA sine lån.
- Ettersom berekningsgrunnlaga er ulike, kan differansen i kroner vere vesentleg sjølv om rentesatsane er like.

Vedlegg 2: Høyringsuttalar

Høyringsuttale frå Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS

Forvaltningsrevisjon av Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS 2026

Uttale frå BVA til punkta under anbefalingar av tiltak basert på funn og vurderingar Deloitte har gjort.

- 1 Begge partar fylje opp at det blir ein tydlegare driftsavtale mellom Bømlo kommune og BVA.
- 2 Reglane på dette punktet meiner BVA er klare. Det er Bømlo kommune som må påleggje husstandar tilknytning til offentleg vatn og avløp. Dette har ikkje BVA mynde til å utføre.

Bømlo kommune sitt arbeid med private avløpsanlegg skal ikkje belastast kundar på offentleg avløp. Bømlo kommune har anledning til å vedta ei forskrift om gebyr for tilsyn med spreidde private avløp og gebyr for behandling av utsleppsløve. Dette kan finansiere kostnadane kommunen vil ha på dette området.

- 3 BVA vil revidere hovudplanen med nye kostnadsoverslag.
- 4 BVA har ein oversikt som viser kva dei ulike abonnementsgruppene betaler, men å skilje husstander mot fritidsbustader og naust som ikkje er pålagt målar har ein ikkje. Det er kun næring som er pålagt å ha installert målar.
- 5 BVA vil bli flinkare til å dokumentere dagens praksis med rapportering frå prosjektleiar i administrasjonsmøte kvar 14. dag. I tillegg rapporterer dagleg leiar til styret kvar månad framdrift og økonomistatus i prosjekt.
- 6 BVA vil frå året 2027 nytte kalkulatorisk rente i sjølvkostrekneskapen. Frå året 2026 vert kalkulatorisk rente forandra til 3 mnd. nibor + 0,7 og er tilnærma lik faktisk rente.
- 7 Heile rekneskapen til BVA er sjølvkost. Fordelinga mellom vatn og avløp er dokumentert på kontonivå, der tilsette skriv timar på det området dei jobbar på og dersom det vert kjøpt inn varer vert dette også fordelt på vatn eller avløp. Momentum er no leigt inn og skal hjelpe til med å kvalitetssikre sjølvkosten til BVA.
- 8 BVA har oversikt over kalkulatorisk rente og faktisk rente. Dette viser at frå år 2015 og fram til 2025 har innbyggjarane totalt tapt kr 0,57 mill. på å bruke faktisk rente.
- 9 BVA føl 5 års regelen om sjølkost.
- 10 Inntektene frå utleige av kontorlokalet til BKE dekkar dei kostnadane BVA har hatt med utbygging av lokalet. Inntektene og utgiftene blir fordelt på sjølkostområdet 50/50. Dette har ikkje kosta innbyggjarane i Bømlo kommune noko ekstra på avgiftene.

Vedlegg 3: Revisjonskriterium

Organisering og styring

Kommunelova § 26-1 slår fast at kommunestyret skal fastsette ei eigarskapspolitikk som skal gi overordna prinsipp for kommunen si forvaltning av eigarinteresser i selskap. Eigarskapspolitikken skal mellom anna innehalde prinsipp for val av selskapsform, utarbeiding av eigarstrategiar og oppfølging og kontroll av selskap. Kommunestyret skal også minst éin gong i valperioden utarbeide ei eigarskapsmelding som gir oversikt over kommunen sine eigarinteresser.

Bømlo kommune si eigarskapsmelding punkt 3.8 presiserer dette kravet ved å slå fast at det skal utarbeidast eigarstrategi for alle selskap der kommunen har ein vesentleg eller kontrollerande eigardel, og at ein slik strategi skal leggje grunnlaget for ein strategisk drift og god styringsdialog gjennom langsiktige mål, krav og forventningar til selskapet.

KS tilråding 5 om eigarstyring presiserer at avtalar og styringsdokument mellom kommunen og selskapa bør haldast oppdaterte og evaluerast jamleg, slik at oppgåve- og ansvarsfordelinga mellom partane til ei kvar tid er tydeleg.

Av sjølvkostforskrifta går det fram at sjølvkost er kostnadene som direkte og indirekte gjeld produksjonen av tenesta som det skal betalast gebyr for, og omfattar både faste og variable drifts- og kapitalkostnader. Kostnader som påløper uavhengig av tenesta, skal ikkje inngå i sjølvkost. Forureiningsforskrifta § 16-1 fastslår at vatn- og avløpsgebyr fastsett i medhald av lova ikkje skal overstige kommunen sine nødvendige kostnader på høvesvis vatn- og avløpssektoren.

Kommunelova § 25-1 definerer krav til internkontroll. Internkontrollen skal vere systematisk og tilpassast verksemda sin storleik, eigenart, aktivitetar og risikoforhold. Ved internkontroll skal det utarbeidast ei skildring av verksemda sine hovudoppgåver, mål og organisering, ha nødvendige rutinar og prosedyrar, avdekke og følgje opp avvik og risiko for avvik, dokumentere internkontrollen i den forma og det omfanget som er nødvendig, samt evaluere og ved behov forbetre skriftlege prosedyrar og andre tiltak for internkontroll.

Deloitte har utleia følgjande revisjonskriterium:

- Det skal utarbeidast eigarstrategi for selskap der kommunen har kontrollerande eigarskap, med avklaring av langsiktige mål, krav og forventningar (jf. eigarskapsmeldinga til Bømlo kommune).
- Avtalar og styringsdokument som regulerer oppgåve- og rollefordelinga mellom kommunen og selskapet bør haldast oppdaterte og evaluerast jamleg, slik at det er klart kva oppgåver og ansvar som ligg hos kvar part (jf. kommunelova § 25-1 og KS tilråding 5).
- Det bør vere etablert tilstrekkelege system og rutinar for å sikre korrekt fordeling av kostnadar mellom selskapet og kommunen (jf. krav i sjølvkostforskrifta og kommunelova § 25-1).

Kvalitet og kostnadseffektivitet

Driftsavtalen punkt 1 fastset dei overordna retningslinjene for BVA si verksemd. BVA skal på vegne av kommunen ha ansvar for alle oppgåver knytt til drift, vedlikehald og utbygging av offentlege vass- og avløpsanlegg i Bømlo kommune, og skal sikre at drifta tilfredsstiller krava til kvalitet som følgjer av lov, forskrift og godkjenningsvedtak. Verksemda skal finansierast gjennom aksjekapital, lån samt årlege gebyr og tilknytingsgebyr frå abonnentane, og BVA skal ha som overordna målsetjing å gje innbyggjarane eit godt tilbod om vass- og avløpstenester til lågast mogeleg pris gjennom ein kostnadseffektiv organisasjon. Driftsavtalen punkt 13 fastset at avtalen skal takast opp til evaluering og eventuelt endring kvart år i samband med den årlege handsaminga av avgiftsbudsjettet.

Bømlo kommune si eigarskapsmelding punkt 3.7 fastset at alle selskap skal fastsetje og jamleg revidere selskapsavtalar/vedtekter og selskapsstrategiar, og at selskapa innanfor ramma av vedtektene/selskapsavtalen skal utarbeide mål og strategiar som samsvarar med eigar sine ønske for verksemda.

Aksjelova § 6-12 slår fast at forvaltninga av selskapet høyrer under styret, og at styret skal sørkje for forsvarleg organisering av verksemda. Styret skal i naudsynt utstrekning fastsetje planar og budsjett for selskapet si verksemd, og kan også fastsetje retningslinjer for verksemda. Styret skal halde seg orientert om selskapet si økonomiske stilling og pliktar å påsjå at verksemda, rekneskapen og formuesforvaltninga er gjenstand for betryggjande kontroll, jf. aksjelova § 6-12 tredje ledd.

Drikkevassforskrifta har som føremål å beskytte menneske si helse ved å sikre levering av tilstrekkelege mengder helsemessig trygt drikkevatt som er klart og utan framståande lukt, smak og farge (jf. § 1). Vassverkseigaren skal sikre at drikkevattet ikkje inneheld virus, bakteriar, parasittar eller andre mikroorganismar som utgjer ein helsefare, og det skal overhalde grenseverdiane i vedlegg 1 (jf. § 5). For å oppnå dette skal farar identifiserast og tiltak gjennomførast (jf. § 6). Vidare skal vassverkseigaren etablere internkontroll, sikre nødvendig kompetanse, og ha beredskapsplanar for å kunne levere tilstrekkelege mengder drikkevatt til ein kvar tid (jf. §§ 7, 8, 9).

I forureiningsforskrifta kapittel 12 til 14 er det angitt detaljerte krav til mellom anna reinsegrad, innretning, utforming og drift av avløpsnett, utslepp til ulike område avhengig av kjenslegrad, regelmessig overvaking av avløpsanlegg, prøvetaking, analyse og vurdering av prøver. Aksjelova § 6-12 slår vidare fast at styret skal sørkje for forsvarleg organisering av verksemda, og i nødvendig utstrekning fastsetje planar og budsjett for selskapet si verksemd, medrekna investeringsprosjekt. Dette inneber at selskapet bør ha dokumenterte system og rutinar for planlegging og gjennomføring av investeringsprosjekt, inkludert budsjettoppfølging, endringshandtering og rapportering til styre og eigar, og at prosjektdokumentasjonen bør vere tilstrekkeleg til å ettergå at rutinane er følgde i praksis (jf. økonomihandboka til BVA og hovudplan for vatn og avløp 2024–2055).

Styret sitt ansvar for forsvarleg organisering etter aksjelova § 6-12, saman med driftsavtalen punkt 1 om at selskapet skal ha ein kostnadseffektiv organisasjon, inneber vidare at BVA bør ha planar for kompetanseutvikling og etterfølging av nøkkelroller, slik at selskapet over tid kan sikre forsvarleg drift og etterleving av krava i drikkevassforskrifta og forureiningsforskrifta.

Forureiningsforskrifta § 16-1 slår fast at vass- og avløpsgebyr fastsett i medhald av lova ikkje skal overstige kommunen sine naudsynste kostnader knytt til høvesvis vatn og avløp. I Retningsliner for berekning av sjølvkost for kommunale tenester vert det vist til at brukarbetaling basert på sjølvkostprinsippet ikkje gir garanti for at det vert drive ei effektiv verksemd. Dersom ein kommune driv ineffektivt, vil denne ineffektiviteten verte ein del av gebyrgrunnlaget. Det vert vist til at samanlikningar (benchmarking) på pris og kostnad med tilsvarande verksemdar i andre kommunar eller private tilbydarar kan vere sentralt for å gi viktig tilleggsinformasjon for å utvikle ein meir kostnadseffektiv drift. Sidan gebyrgrunnlaget ikkje skal overstige naudsynste kostnader, må gebyrregulativet for vatn og avløp fastsetjast i samsvar med sjølvkostprinsippet og § 16-1, og sikre ei rettferdig fordeling av kostnader mellom abonnentgruppene.

Vidare føreset driftsavtalen punkt 11 at det skal utarbeidast ein delegeringsavtale som presiserer omfanget av fullmaktene som er delegerte til BVA, mellom anna knytt til pålegg om tilknytning til offentlege VA-anlegg og kontroll av private avløpsanlegg. Plan- og bygningslova §§ 27-1 og 27-2 slår fast at bygning ikkje kan førast opp eller takast i bruk med mindre det er sikra tilfredsstillande drikkevassforsyning og bortleiing av avløpsvatn, og gir kommunen mynde til å påleggje tilknytning til offentleg leidningsnett der dette er føremålstenleg. BVA AS og Bømlo kommune skal difor ha oversikt over husstandar som ikkje er tilknytt det offentlege avløpsnettet, og kommunen bør nytte påleggsmynda si etter desse føresegnene for å sikre tilknytning, med ei tydeleg regulert ansvarsfordeling og ein plan eller saksgang for oppfølging av ikkje-tilknytte husstandar.

Deloitte har utleia følgjande revisjonskriterium:

- Selskapet skal ha mål om å levere kostnadseffektive tenester, og strategiar og planar for å innfri desse måla (jf. eigarskapsmeldinga punkt 3.7, driftsavtalen punkt 1 og 13, og aksjelova § 6-12).
- Selskapet bør gjennomføre samanlikningar med andre leverandørar av VA-tenester for å halde kontroll med om drift og utvikling er i samsvar med mål og strategiar, og til å forbetre og effektivisere tenesteleveransen (jf. eigarskapsmeldinga punkt 3.7, driftsavtalen punkt 1 og 13, og aksjelova § 6-12).
- BVA skal sikre tilstrekkeleg kapasitet og kvalitet på vassforsyning og avløpsreinsing, under dette oppfylle krava i drikkevassforskrifta om hygienisk trygt vatn, leveringssikkerheit og redundant forsyning, og krava i forureiningsforskrifta til avløpsreinsing og utsleppsovervaking (jf. drikkevassforskrifta, forureiningsforskrifta kap. 13-15, og hovudplan for vatn og avløp 2024–2055).
- Selskapet bør ha dokumenterte system og rutinar for planlegging og gjennomføring av investeringsprosjekt, inkludert budsjettoppfølging, endringshandtering og rapportering til styre og eigar. Prosjektdokumentasjonen bør vere tilstrekkeleg til å ettergå at rutineane er følgde i praksis (jf. økonomihandboka til BVA, aksjelova § 6-12 og hovudplan for vatn og avløp 2024–2055).
- BVA bør ha planar for kompetanseutvikling og kontinuitet i nøkkelroller, slik at selskapet over tid kan sikre forsvarleg drift og etterleving av krava i drikkevassforskrifta og forureiningsforskrifta (jf. aksjelova § 6-12 og driftsavtalen punkt 1).

- Gebyrregulativet for vatn og avløp skal fastsetjast i samsvar med sjølvkostprinsippet og forureiningsforskrifta § 16-1, og sikre ei rettferdig fordeling av kostnader mellom abonnentgruppene.
- BVA AS og Bømlo kommune skal ha oversikt over husstandar som ikkje er tilknytt det offentlege avløpsnettet, og kommunen bør nytte påleggsmynda si etter plan- og bygningslova §§ 27-1 og 27-2 for å sikre tilknytning der dette er føremålstenleg. Ansvarsfordelinga mellom BVA og kommunen skal vere tydeleg regulert, og det skal liggje føre ein plan eller saksgang for oppfølging av ikkje-tilknytte husstandar (jf. driftsavtalen punkt 11, plan- og bygningslova §§ 27-1 og 27-2, og forureiningsforskrifta § 16-1).

Sjølvkostberekning

Kommunelova § 25-1 stiller krav om at internkontrollen skal vere systematisk og tilpassa verksemda sin storleik, eigenart, aktivitetar og risikoforhold, under dette at det skal vere naudsynte rutinar og prosedyrar for å sikre rett utføring av oppgåvene, jf. nærare skildring av kravet under «Organisering og styring» ovanfor. Dette kravet gjeld også for internkontrollen knytt til berekning av sjølvkost.

Av sjølvkostforskrifta går det fram at sjølvkost er kostnadene som direkte og indirekte gjeld produksjonen av tenesta som det skal betalast gebyr for, og omfattar både faste og variable drifts- og kapitalkostnader. Kostnader som påløper uavhengig av tenesta, skal ikkje inngå i sjølvkost. Forureiningsforskrifta § 16-1 fastslår at vatn- og avløpsgebyr fastsett i medhald av lova ikkje skal overstige kommunen sine nødvendige kostnader på høvesvis vatn- og avløpssektoren.

Sjølvkostforskrifta § 8 seier at om differansen mellom gebyrinntekter og gebyrgrunnlag viser eit overskot, skal overskotet dekke inn eit underskot frå tidlegare år. Eit overskot som ikkje dekker inn eit underskot, skal avsetjast til eit sjølvkostfond i sjølvkostrekneskapen. Eit overskot som er avsett til sjølvkostfondet, skal tilbakeførast ved å finansiere eit framtidig underskot seinast i det femte året etter at overskotet oppstod.

Om differansen mellom gebyrinntekter og gebyrgrunnlag viser eit underskot, skal underskotet dekkast inn ved å bruke av sjølvkostfondet, så lenge det er tilgjengelege midlar på fondet. Eit underskot som ikkje dekkast inn ved å bruke av sjølvkostfondet, skal førast vidare i sjølvkostrekneskapen til inndekning i eit seinare år. Eit underskot som er ført vidare, skal dekkast inn av eit framtidig overskot seinast i det femte året etter at underskotet oppstod.

Sjølvkostforskrifta § 9 seier at kommunen skal ha dokumentasjon av korleis berekninga av samla sjølvkost er gjort. Dokumentasjonen må vise kva kostnader som er tekne med, kva fordelingsnøklar som er brukte og korleis dei er utleia, utrekning av kapitalkostnader, gebyrinntekter og overskot og underskot og framføring av desse.

Deloitte har utleia følgjande revisjonskriterium:

- BVA skal ha systematisk og tilpassa internkontroll for å sikre at direkte og indirekte kostnader vert berekna riktig, under dette sikre at vass- og avløpsgebyra ikkje overstig kommunen sine naudsynte kostnader (jf. kommunelova § 25-1, sjølvkostforskrifta og forureiningsforskrifta § 16-1).

- BVA skal ha dokumentasjon av korleis berekningane av sjølvkost er gjort (jf. sjølvkostforskrifta § 9). Eit overskot skal avsetjast til sjølvkostfondet og tilbakeførast ved å finansiere eit framtidig underskot seinast i det femte året etter at overskotet oppstod. Eit underskot skal dekkjast inn ved å nytte sjølvkostfondet, eller førast fram til inndekning seinast innan fem år (jf. sjølvkostforskrifta § 8).

Vedlegg 4: Sentrale dokument og litteratur

Lov og forskrift

- Kommunal- og moderniseringsdepartementet: Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommunelova). LOV-2018-06-22-83
- Justis- og beredskapsdepartementet: Lov om aksjeselskaper (aksjelova). LOV-1997-06-13-44
- Kommunal- og distriktsdepartementet: Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningslova). LOV-2008-06-27-71
- Kommunal- og distriktsdepartementet: Forskrift om beregning av samlet selvkost for kommunale og fylkeskommunale gebyrer (selvkostforskrifta). FOR-2019-12-11-1731
- Klima- og miljødepartementet: Forskrift om begrensning av forurensning (forureiningsforskrifta), kapittel 11–16. FOR-2004-06-01-931
- Helse- og omsorgsdepartementet: Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevassforskrifta). FOR-2016-12-22-1868

Forarbeid, rundskriv, rettleiarar mv.

- Kommunal- og distriktsdepartementet: Rettleiar til forskrift om beregning av samlet selvkost for kommunale og fylkeskommunale gebyrer (selvkostforskriften). H-2465. November 2020, oppdatert februar 2024.
- Kommunal- og distriktsdepartementet: Retningslinjer for berekning av sjølvkost for kommunale betalingstenester. H-3/14. Sist revidert 2014.

Dokument frå kommunen

- Bømlo kommune: Eigarskapsmelding. Vedteke i kommunestyret 06.12.2021, sak PS 115/2021.
- Bømlo kommune og Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS: Driftsavtale mellom Bømlo kommune og Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS. Vedteke i kommunestyret 09.12.2013, sak PS 107/13, og av styret i BVA 12.11.2013, sak 54-13.
- Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS: Vedtekter for Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS. Sist endra på generalforsamling 21.02.2012.
- Bømlo kommune: Kommuneplanen sin samfunnsdel (KPS) 2025–2035. Vedteke i kommunestyret 16.06.2025, sak PS 28/2025.
- Bømlo kommune: Hovudplan Vatn og Avløp Bømlo kommune 2024–2055. Utarbeidd av Sweco på oppdrag frå BVA AS, vedteke som kommunedelplan.
- Bømlo kommune: Investeringsplan VA – 2022–2025. 22.12.2021.
- BVA AS: Økonomihandbok for Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS. Utarbeidd 17.02.2015. Sist revidert 13.02.2026.
- BVA AS: Forslag til gebyr for 2026 – vatn og avløp. Utarbeidd 06.10.2025.
- BVA AS: Forvaltningsrevisjon av BVA 2026 – informasjon frå dagleg leiar.
- Bømlo kommune: Møtebok/oppsummering frå eigarmøte 2. september 2022.

Andre kjelder

- bedreVANN: Tilstandsvurdering av kommunale vann- og avløpstjenester – Resultater 2024. Norsk Vann. 2024.

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee ("DTTL"). DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL and Deloitte NSE LLP do not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about to learn more about our global network of member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

Deloitte provides leading professional services to nearly 90% of the Fortune Global 500® and thousands of private companies. Our people deliver measurable and lasting results that help reinforce public trust in capital markets and enable clients to transform and thrive. Building on its 180-year history, Deloitte spans more than 150 countries and territories. Learn how Deloitte's approximately 460,000 people worldwide make an impact that matters at www.deloitte.com

Saksframlegg

Saksnr: 2023/487-43
Saksbehandlar: Malene Hopsdal
Grønningen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Bømlo kommune, Kontrollutvalet	20/26	24.09.2026

Rekneskapsrevisjon - oppfølging av nummerert brev nr. 32 - orientering frå kommunedirektør

Forslag til vedtak

Informasjonen vert teken til orientering.

Samandrag

I rekneskapssaka i maimøtet (PS 13/26) vart det lagt fram ein revisjonsrapport frå revisor med nokre oppfølgingspunkt. I vedtaket frå maimøtet ber kontrollutvalet om at kommunedirektør kjem til dette møtet med ei tilbakemelding på forholda som kjem fram i nummerert brev nr. 32.

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

- 1 Nummerert brev 2025 nr. 32 Bømlo kommune.pdf
- 2 Orientering frå kommunedirektøren om korleis tilrådingane i rekneskapsrapporten vil bli følgde opp

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Kontrollutvalet gjorde mellom anna slikt vedtak i møte 05.05.2026, PS 13/26:

Kontrollutvalet ber kommunedirektør om å orientere nærare om punkt om status for investering i årsmeldinga, inkludert kva prosjekt som har tilskotsfinansiering, i møte 24.09.2026. Det bes og om skriftleg informasjon innan 11.09.2026.

Vedtakskompetanse

Kontrollutvalet har vedtakskompetanse i denne saka, jf. kommunelova § 23-2 Kontrollutvalgets ansvar og myndighet som lyd m.a. slik:

«Kontrollutvalget skal påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte.
- b) det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak.»

Vurderingar og verknader

Deloitte AS har i nummerert brev nr. 32 for rekneskapsåret 2025 peika på fleire område der kommunen har forbedringspotensial.

Mellom anna peikar revisjonen på behov for betre dokumentasjon og kvalitetssikring av årsrekneskapen og årsavslutninga. Revisjonen har vidare merknader knytte til kommunen sine rutinar for nedskrivingsvurdering av anleggsmidlar, manglande oppdatering av finansreglementet og avsetning for tap på utlån. Deloitte peikar også på behov for tydelegare oppfølging av månadlege lønnskontrollar og forbedringar knytte til sjølvkostrekneskapen for vatn og avløp.

Vidare omtalar revisjonen forhold knytte til klassifisering av rekneskapspostar og budsjettering, og oppmodar kommunen om å sikre at rekneskapen i større grad blir utarbeidd og presentert i samsvar med gjeldande regelverk og rekneskapsstandardar.

Kommunedirektør er orientert om at dette er ei sak til dette møtet. Kontrollutvalet har gjennom sekretariatet motteke ei skriftleg orientering datert 10.09.2026. Dokumentet er lagt ved saka.

Kontrollutvalet må ut i frå det som kjem fram av informasjon i møtet vurdere kva ein skal gjera vidare med saka. Er informasjon som kjem fram i møtet tilfredsstillande, kan kontrollutvalet lukke saka. Alternativt kan kontrollutvalet be om ei ny orientering til eit seinare møte.

Konklusjon

Informasjonen vert tilrådd teken til orientering.

Bømlo kommune
Att.: Kommunedirektør
Rådhuset

5430 BØMLO

15. april 2026

Nummerert brev nr. 32
(journalførast)

NUMMERERT BREV 2025

Innleiing

Vi har avslutta revisjonen av rekneskapen til Bømlo kommune for 2025. Vi vil i samband med dette gje ei kort oppsummering av utført revisjon i rekneskapsåret og kommentera nokre forhold som vi meiner leiinga i kommunen bør ha særleg fokus på.

I vår revisjon har vi gjennomført dei revisjonshandlingane vi har vurdert som naudsynte for å få stadfesta at årsrekneskapen ikkje inneheld vesentlege feil eller manglar og som grunnlag når vi skriv vår revisjonsmelding.

Deloitte utfører risikobasert revisjon. Dette vil sei at kontrollmetodar og kontrollomfang vert tilpassa risikoen i organisasjon og rutinar. Vi kartlegg og vurderer difor dei viktigaste økonomi- og rekneskapsrutinane for å identifisera kvar det er størst risiko for vesentlege feil i rekneskapsrapporteringa.

Vi vil presisere at det er leiinga i kommunen som er ansvarleg for å etablera og halda oppe ein tilfredsstillande intern kontroll. Som ein del av dette må leiinga sjå til at rekneskapsføringa er i samsvar med lover og forskrifter og at formueforvaltninga er ordna på ein trygg måte.

Sjølvstende og objektivitet

Vi stadfestar at revisjonsteamet tilfredsstiller dei krava til sjølvstende og objektivitet for revisorar som reviderer kommunal og fylkeskommunal verksemd, og som går fram av kommunelova § 24-4 og forskrift om revisjon og kontrollutval § 16 og § 19.

Revisjonen gjennom året

Ved vår revisjon gjennom året har vi lagt vekt på å kontrollera dei interne kontroll- og rekneskapsrutinane som leier fram til og dannar grunnlag for årsrekneskapen. Vidare har vi utført direkte kontroll av utvalde postar i rekneskapen.

Vi har ikkje avdekkja noko av slik karakter eller omfang at det gir vesentleg usikkerheit for den framlagde årsrekneskapen.

Revisjonen av årsoppgjeret

Ved vår revisjon av årsoppgjeret har vi lagt vekt på kontroll av fullstendigheit av inntekter og gjeld, og gyldigheit av eigedelar og utgifter.

Vi har ved våre revisjonshandlingar ikkje avdekkja vesentlege formelle eller materielle feil i den framlagde rekneskapen som ikkje har blitt retta. Vi vil likevel kommentera nokre tilhøve nærare.

Dokumentasjon av årsrekneskapen og årsavslutning

Det er revisjonen si oppleving at prosessen rundt årsoppgjer med avslutning av årsrekneskapen med tilhøyrande dokumentasjon kan bli betre. Det er viktig at kommunen sørgjar for å dokumentere alle vesentlege balansepostar og gjer tilstrekkeleg kvalitetssikring av rekneskapen før frist for å avlegge rekneskapen, 22.februar.

Vi vil oppmode kommunen om å betre rutinane for årsavslutning.

Verdivurdering anleggsmiddel

Etter Kommunal regnskapsstandard (KRS) nr. 9, Nedskrivning av anleggsmidler, skal nedskrivning gjennomføres når virkelig verdi av anleggsmiddelet er lågare enn bokført verdi og verdifallet er varig. Det kan være tilfellet dersom hele eller delar av anleggsmiddelet tas ut av bruk eller det skjer vesentleg endring i faktisk bruk av anleggsmiddelet, som indikerer redusert bruksverdi. For investeringar som kommunen har i eit selskap kan det vere ein indikator for nedskrivning dersom egenkapital i selskapet er lågare enn kommunen sin bokførte verdi. Nedskrivning av anleggsmiddel påverkar ikkje drifts- eller investeringsrekneskapen. Det påverkar imidlertid balansen til kommunen.

For å kunne vurdere om det er anleggsmiddel i kommunen som krev nedskrivning er det sentralt at kommunen gjer ei god og konkret gjennomgang av desse når årsrekneskapen blir utarbeidd. Dette blir ikkje gjort systematisk av Bømlo kommune.

Vi vil råde kommunen om å gjennomføre nedskrivningsvurdering av anleggsmidlar gjennom året, særleg i samband med årsavslutning.

Finansreglement

Finansreglement til kommunen er frå 2017 og inneheld referanser til tidlegare kommunelov. Det er viktig at eit slikt sentralt reglement er oppdatert og vi oppmodar kommunen om snarlig å få på plass oppdatert finansreglement.

Klassifisering av negativ driftskonto

Kommunen har per 31.12.2025 MNOK 119,5 i negativ saldo på driftskonto. Dette påverkar rekneskapslinja Bankinnskudd og kontanter slik at den er netto negativ med MNOK 59,5. Det er vår vurdering at negativ driftskonto skal klassifiseres som kortsiktig gjeld i årsrekneskapen til kommunen og kommunen har i endeleg versjon av rekneskapen endra dette.

Klassifisering av debetpostar i leverandørreskonto

Per 31.12.25 har kommunen debetpostar i sin leverandørreskonto i størrelsesorden MNOK 1,8. Beløpet skulle vore omklassifisert til eiendelssida i balansen i staden for å redusere leverandørgjelden til kommunen. Vi vil råde kommunen om å sørgje for at vesentlege beløp blir rett klassifisert i årsrekneskapen. Feilen får ikkje konsekvens for vår revisjonsmelding.

Avsetning av tap til utlån

I rapport frå Intrum, som administrerar kommunen sine startlån og sosiale utlån, er det per 31.12.25 totalt MNOK 5,17 som er utsatt for tap og som har kategorien *Inkasso*. Noko forenkla er det slik at kommunen har risiko for 25% av tapet og estimert avsetning for tap ville då vore MNOK 1,29. Bømlo kommune har ikkje gjort avsetning for tap knytt til utlån. Vi vil råde kommunen om å gjere avsetning som reflekterer den risiko som kommunen har for tapet.

Månadleg gjennomgang av fastløn

Kommunen har rutine for månedleg gjennomgang på einingsnivå av utbetalingslister for løn, som ein etterkontroll etter at løn er utbetalt. Det er ikkje alle einingar som gjennomfører kontroll kvar måned og lønsavdelinga følgjer i liten grad opp dei einingar som ikkje har gjennomgått listene. Revisjonen vil oppmoda om at kommunen i større grad formaliserer kontrollen, og følgjer opp at dei ulike einingsleiarane går gjennom listene og melder tilbake om avvik.

Sjølvkost

Bømlo Vatn og Avløpsseks AS (BVA) administrerar sjølvkostområda Vatn og Avløp for kommunen. Kommunen opplysar om at det ikkje blir utarbeidd nokon eigen sjølvkostkalkyle hos BVA då årsrekneskapen til selskapet er vurdert som sjølvkostrekneskap. Vi merkar oss at BVA nyttar faktisk rente på kapitalkostnad i sjølvkostrekneskapen. Selvkostforskriften § 5, 4.ledd, spesifiserar at kalkylerente skal nyttast i sjølvkostrekneskapen. Det er vår vurdering at

bruk av faktisk rente ikkje er i samsvar med selvkostforskriften. Vi vil råde kommunen om å følge opp sjølvkostrekneskapen til BVA for å sikre samsvar. Vi vil også råde kommunen om å ta inn kalkyle for sjølvkost på dei områda som BVA administrerar i note til kommunen sin rekneskap.

Realismekravet til budsjett

I nummerert brev nr 31 for 2024 tok vi opp realismekrav til budsjett i samband med at sjukelønsrefusjon og avsetning til bundne fond ikkje blir budsjetttert hos kommunen. Vi vil framleis råde kommunen om å gjere dette.

Avslutning

Dersom noko skulle vere uklårt i framstillinga ovanfor, eller at det er trong for hjelp i samband med konkretisering og gjennomføring av tilrådde tiltak eller andre forhold, står vi gjerne til teneste.

Vi vil avslutningsvis nytta høve til å takke for samarbeidet i året som har gått.

Med venleg helsing
Deloitte AS

Unni-Renate Moe
statsautorisert revisor

Kopi: Kontrollutvalet
Økonomi

26r01 Nummerert brev 2025 nr. 32 Bømlo kommune

Name

Moe, Unni-Renate

Date

2026-04-15

Identification

 bankID Moe, Unni-Renate

This document contains electronic signatures using EU-compliant PAdES - PDF
Advanced Electronic Signatures (Regulation (EU) No 910/2014 (eIDAS))

Orientering frå kommunedirektøren om korleis tilrådingane i rekneskapsrapporten vil bli følgde opp

Bakgrunn:

Kontrollutvalet gjorde i møte 05.05.2026 følgjande vedtak:

«Med bakgrunn i det som kjem fram i nummerert brev nr. 32 frå Deloitte AS, ber kontrollutvalet kommunedirektøren møte i kontrollutvalet 24.09.2026 for å gjere greie for korleis tilrådingane i rapporten vil bli følgde opp. Skriftleg informasjon skal sendast sekretariatet innan 11.09.2026.»

Tilrådingane er registrerte som eigne aktivitetar i Microsoft Planner til Økonomiavdelinga. Microsoft Planner er Microsoft 365 sitt oppfølgingsverktøy for oppgåver og tiltak, der aktivitetar kan registrerast med ansvarleg person, frist, status og dokumentert framdrift.

Kommunedirektør stiller i møtet saman med Økonomisjef Sindre Halvorsen.

Samla status

Planner-uttrekket omfattar åtte oppfølgingsaktivitetar. Status per 08.09.2026 er:

3 Fullført	1 Pågå	4 Ikkje starta
----------------------	------------------	--------------------------

Alle aktivitetane har registrert ansvar og forfallsdato. Fullført-status i oversikta byggjer på statusfeltet i Planner. For aktivitetar som ikkje er fullførte, går planlagde fristar fram av vedlagt tabell med

3. Status for dei enkelte tilrådingane

Oppfølgingstiltak	Status	Frist	Kva skal følgjast opp
Sjølvkost BVA – kalkylerente og noteopplysningar	Ikkje starta	10.10.2026	Sikre at sjølvkostrekneskapen nyttar kalkylerente, ikkje faktisk rente, og at sjølvkostkalkyle og opplysningar blir tekne inn i note til kommunen sin rekneskap.

Oppfølgingstiltak	Status	Frist	Kva skal følgjast opp
Månadleg gjennomgang av fastløn / lønnsk kontroll	Fullført	30.11.2026	Formalisere rutinen og følgje opp at einingane gjennomfører og melder tilbake på kontroll av utbetalingslister kvar månad.
Avsetning av tap til utlån (startlån/sosiale utlån)	Ikkje starta	08.01.2027	Vurdere og bokføre tapsavsetning som reflekterer kommunen sin risiko, mellom anna basert på tap og inkasso i rapport frå Intrum.
Realismekravet til budsjett (sjukelønsrefusjon og bundne fond)	Pågår	30.09.2026	Innarbeide budsjettering av sjukelønsrefusjon og avsetning til bundne fond for å møte realismekravet.
Verdivurdering av anleggsmiddel / nedskrivingsvurderingar (KRS 9)	Ikkje starta	08.01.2027	Etablere systematisk vurdering av nedskrivingsbehov, særleg ved årsavslutning, for anleggsmidlar og investeringar i selskap.
Oppdatere finansreglement (frå 2017)	Ikkje starta	28.10.2026	Revidere finansreglementet slik at det er oppdatert i tråd med ny kommunelov og gjeldande praksis.
Klassifisering av negativ driftskonto i balansen	Fullført	15.01.2027	Sikre korrekt klassifisering som kortsiktig gjeld og presentasjon i balansen i samsvar med regelverket.
Debetpostar i leverandørreskontro – rett klassifisering	Fullført	14.08.2026	Sikre at vesentlege debetpostar blir omklassifiserte til eigedelssida og ikkje reduserer leverandørgjelda.

Vidare oppfølging

Oppfølginga vert gjennomført med utgangspunkt i aktivitetane, ansvaret og fristane som er registrerte i Microsoft Planner. Tiltaka vert følgde opp regelmessig i økonomileiarmøte, der status, framdrift og eventuelle avklaringar vert gjennomgått.

Fleire av tilrådingane kan først ferdigstillast i samband med årsavslutninga og utarbeidinga av årsrekneskapen for 2026. Dette gjeld særleg vurdering av tapsavsetningar til utlån, nedskrivingsvurderingar etter KRS 9 og sjølvkostrelaterte vurderingar. Desse aktivitetane er derfor registrerte med ansvar og fristar tilpassa arbeidet med årsoppgjeret.

Når det gjeld oppdatering av finansreglementet, må eit revidert reglement behandlast og vedtakast av kommunestyret før tilrådinga kan reknast som fullt ut gjennomført. Arbeidet med revidering av reglementet er sett i gang og vil bli lagt fram for politisk behandling når framlegget er ferdigstilt.

Kommunedirektøren vurderer at oppfølginga av tilrådingane er godt ivareteken gjennom registrering i Planner, faste statusgjennomgangar i økonomileiarmøte og etablerte fristar for gjennomføring.

Saksframlegg

Saksnr: 2026/17-3
Saksbehandlar: Malene Hopsdal
Grønningen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Bømlo kommune, Kontrollutvalet	21/26	24.09.2026

Orientering frå kommunedirektøren om oppfølging av PwC-rapporten om drifta i kommunen

Forslag til vedtak

Kontrollutvalet tek informasjonen til orientering.

Samandrag

Saka tek utgangspunkt i vedtak i sak PS 74/25, fatta av kommunestyret 08.12.2025, der det vart vedteke å gjennomføre ein ekstern revisjon av drifta i kommunen. Oppdraget vart etter anbuds konkurranse tildelt PwC, og rapporten vart offentleggjort 06.05.2026.

Sekretariatet meiner det er naturleg at kontrollutvalet får ei orientering frå kommunedirektøren om korleis kommunen har arbeidd med rapporten etter publiseringa, og korleis dei tilrådte tiltaka og anbefalingane vil bli følgde opp vidare.

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

- 1- Orientering om oppfølging av PwC-rapporten om drifta i kommunen

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Saka tek utgangspunkt i vedtak i sak PS 74/25, fatta av kommunestyret 08.12.2025, der det vart vedteke å gjennomføre ein ekstern revisjon av drifta i kommunen. Oppdraget vart etter anbodskonkurranse tildelt PwC, og rapporten vart offentleggjort 06.05.2026.

Rapporten inngår i eit breiare arbeid med å identifisere moglege innsparingstiltak og andre grep som kan bidra til å styrkje kommunen sin økonomi. Målet har vore å finne tiltak som kan supplere dei omstillings- og effektiviseringsprosessane kommunen allereie arbeider med. Som del av arbeidet har PwC gjennomført analysar, intervju og samanlikningar innanfor mandatet frå kommunestyret.

Hovudfunn og overordna vurderingar frå arbeidet vart presenterte på den opne budsjettkonferansen 22. juni 2026. I konferansen orienterte også Statsforvalteren om kommunen si økonomiske stilling som ROBEEK-registrert kommune, medan kommunedirektøren presenterte ei skisse til budsjett for 2027. Arbeidet inngår i grunnlaget for den vidare handsaminga av budsjettet for 2027 og økonomiplanen for perioden 2027-2030, som skal vedtakast av kommunestyret i desember.

Vedtakskompetanse

Kontrollutvalet har vedtakskompetanse i sak der utvalet vil innhenta informasjon, jf. kommunelova § 23-2.

Vurderingar og verknader

Det vil i saka bli gitt ei orientering frå kommunedirektøren om korleis kommunen følgjer opp tilrådingane i rapporten.

Kontrollutvalet har bede om ei orientering om status i oppfølginga av rapporten og det vidare arbeidet med å vurdere og gjennomføre aktuelle tiltak. Orienteringa vil gi kontrollutvalet innsyn i korleis administrasjonen arbeider med funn og tilrådingar frå rapporten, samt korleis desse vert følgde opp i det vidare utviklings-, omstillings- og budsjettarbeidet.

Kommunedirektør er orientert om at dette er ei sak til dette møtet. Kontrollutvalet har gjennom sekretariatet motteke ei skriftleg orientering datert 10.09.2026. Dokumentet er lagt ved saka.

Kontrollutvalet må ut i frå det som kjem fram av informasjon i møtet vurdere kva ein skal gjera vidare med saka. Er informasjon som kjem fram i møtet tilfredsstillande, kan kontrollutvalet lukke saka. Alternativt kan kontrollutvalet be om ei ny orientering til eit seinare møte.

Konklusjon

Sekretariatet tilrår at kontrollutvalet tek informasjonen til orientering.

Orientering om oppfølging av PwC-rapporten om drifta i kommunen

Bakgrunn:

Kontrollutvalsleiar har via sekretariat bedt om ei orientering frå kommunedirektør om oppfølging av PwC-rapporten om drifta i kommunen.

Vidare følgjer ei kort oppsummering av korleis arbeidet er organisert administrativt og korleis ein vil sikre politisk involvering i arbeidet fram mot kommunedirektøren sitt framlegg til budsjett og økonomiplan 2027-2030.

Rapporten og anna arbeid med tiltak for balanse i økonomien:

PWC rapporten er eit kunnskaps- og avgjerdsgrunnlag. Den er ikkje ein ferdig vurdert løysing for korleis strukturen i tenestene skal vere eller vedtak om konkrete endringar.

Rapporten inneheld PWC sine vurderingar og forslag. Kommunen må sjølv avgjere kva tiltak som skal greiast ut, prioriterast og gjennomførast. Fleire tiltak krev nærare utgreiing, lokal tilpassing og politiske vedtak for dei eventuelt kan setjast i verk. I vurderinga om eit tiltak skal effektuerast må kommunen sjå økonomisk verknad i samanheng med konsekvensar for tenestekvalitet, brukarar, tilsette, organisasjon og lokalsamfunn.

Oppfølginga av rapporten er integrert i arbeidet med budsjett og økonomiplan for 2027-2030. I tillegg blir oppfølginga samordna med arbeidet med tiltakspakkane (TP1-4, konkrete framlegg til administrative endringar). Målet er ikkje å gjennomføre alle forslaga i rapporten, men danne grunnlag for eit realistisk og prioritert sett med tiltak som kan gi varig økonomisk effekt samstundes som me sikrar forsvarlege tenester.

Organisering av den administrative oppfølginga:

Kommunedirektøren har det overordna ansvaret for samordne oppfølginga og legge fram eit heilskapleg budsjett- og økonomiplanforslag. Leiargruppa prioriterer mellom tiltak, avklarar kva som kan gjennomførast innafor administrativt styringsansvar og kva som må fremjast som politiske saker.

Kommunalsjefane har ansvar for utgreiing og oppfølging innanfor sine sektorar. Verksemdsleiarane skal bidra med kunnskap om drift, konsekvensar, gjennomføringsevne og risiko. Økonomi og Personal støttar arbeidet med kvalitetssikring og berekning av økonomisk effekt, bemanningsverknader, omstillingsprosessar og innarbeiding i budsjett og økonomiplan.

Det er laga ei oppfølgingsoversikt over dei ulike tiltaka. Oversikta er lagt inn i dokument tilgjengeleg for ordførar, andre politiske medlemmar i Læringsnettverket (KS), tillitsvalde og verneombod. Lista er gjenstand for presentasjon og drøfting i Administrasjonsutvalet som administrasjonen har tilrådd ordførar å arrangere i forkant av kvart formannskapsmøte for å sikre politisk orientering og drøfting av no-situasjon, tiltak på kort sikt og tiltaks som ein jobbar med lengre horisont. Oppfølgingsoversikta skil mellom administrative tiltak, politiske tiltak og tiltak kor ein politisk må ta stilling til om tiltak kan gjennomførast av administrasjonen eller om politisk vedtak er krevd.

19.august vart det avholdt samling for strategisk leiargruppa og verksemdsleiarane i kommunen. Formålet var å få konkrete innspel frå dei ulike tenestelinjene til tiltak, kor ein skil mellom administrative og politiske tiltak, tiltak som har effekt på kort sikt (2027) og tiltak med verknad seinare i økonomiplanperioden. Tiltak lista som del av tiltakspakke nr 4 og PWC rapporten var naturleg å løfte i denne samanhengen. Innspela som kom blir tekne vidare i strategisk leiargruppe og blir tatt med vidare i budsjettarbeidet. Tidleg og tydleg involvering av leiargruppa i kommunen er i tråd med PWC si tilråding om at gevinstrealisering må integrerast i ordinær styring gjennom tydelege mål, ansvar, måling og rapportering.

Døme på tiltak som er under arbeid eller vurdering

Tiltaksoversikta frå PWC er omfattande og gitt, men likevel under utvikling i forhold til innhald. Døma her viser breidda i arbeidet, men er ikkje ei fullstendig tiltaksliste eller ei forhåndsprioritering av kva som vil inngå i budsjettframlegget.

1. Sentrale styringsorgan

Det blir mellom anna arbeid med organisasjons- og leiarstruktur, meir samordna verksemdsstyring, sjukefråvær, digitalisering og KI og nytt system for økonomihandtering (med Stord og Fitjar). Fleire av tiltaka er administrative, men gjennomføring og uttak av effekt krev tydeleg ansvar, kapasitet og oppfølging.

2. Oppvekst, Kultur og idrett

Aktuelle døme er gjennomgang av barne- og familietenesta, tildelingsmodell i skulen, organisering av tilbod til særleg ressurskrevjande elevar og vurdering av struktur og tenestenivå. Tiltak som gjeld skulestruktur, forskrifter eller vesentlege endringar i tilbod blir førebudd for politisk handsaming.

3. Helse, Sosial og Omsorg

Det blir mellom anna arbeidd med ambulante tenester, bustadstruktur i habiliteringstenesta, velferds- og meistringsteknologi, tildelingspraksis, vikarbruk, oppgåvedeling og fastlegetenesta. Oversikta viser at nokre tiltak er gjennomførte. Andre er planlagde eller krev utgreiing og politisk avklaring.

4. Samfunnsutvikling

Døme er sjølvkost og gebyr på plan- og byggesak, vurdering av nedklassifisering av kommunale vegar, forvaltning av bilpark, bygg- og eigedomsforvaltning, ytterlegare ENØK tiltak. Fleire tiltak krav investeringar eller prinsipielle avklaringar før effekt kan leggjast til grunn i budsjettet.

Tiltaksoversikta viser og at tiltak kan bli utsett eller forkasta dersom økonomisk effekt blir vurdering som for låg, konsekvensane for store eller føresetnadane for endring ikkje er tilstade i praksis. Dette er ein viktig del av den administrative kvalitetssikringar og viser PWC rapporten blir nytt som grunnlag for vurdering, ikkje vedtak eller ferdig bestilling.

Politisk involvering forankring

I tillegg til løpande orienteringar frå administrasjonen om bestilling av rapporten, prosess og ferdig rapport fekk kommunestyret orientering om den ferdige rapporten i kommunestyret 8.juni. Under budsjettkonferansen i kommunestyresalen 22.juni, presenterte PWC hovudfunn og analyse, Statsforvaltaren orienterte om ROBEK og kommunedirektør presenterte skisse til budsjett og økonomiplan for 2027-2030. Konferansen var ein arena for informasjon og drøfting, ikkje for vedtak (som kjem i samband med budsjettprosessen som blir innleia med framlegg 26.oktober.

Formannskapet har støtte etablering av ei økonomisk referansegruppe. Hausten 2026 blir gruppa nytta som ein arena for dialog med dei politiske gruppeleiarane, der administrasjonen kan informere om status og moglege tiltak, og få signal om kva område og forslag frå PWC som bør utgreiast nærmare fram mot budsjettframlegget. Den økonomiske referansegruppa skal vere open for publikum og andre, erstattar ikkje ordinær politisk behandling og har ikkje avgjerdsmynde. Prioriteringar og vedtak skal gjerast i den formelle politiske organa. Tiltak av prinsipiell karakter, eller tiltak som krev endring i tenestestruktur, forskrifter, gebyr eller politisk vedtekne ordningar, skal fremjast for relevant politisk utval og kommunestyret. Kommunestyret fastset den overordna retninga, gjer prioriteringane og set ambisjonsnivået gjennom budsjett- og økonomiplan.

ROBEK som ramme for arbeidet.

Kommunen er registrert i ROBEK. Det inneber statleg kontroll av lovligheten til årsbudsjett, kontroll av låneopptak og langsiktige leigeavtaler. Kommunen har sjølve ansvar for å velje tiltak og skal fastsette og gjennomføre ein tiltaksplan som sikrar at økonomien kjem i balanse. ROBEK statusen skjerpar kravet til at budsjettet må vera realistisk, kunnskapsbasert og i balanse. Kommunestyret må gjere reelle prioriteringar og kan ikkje saldere budsjettet med ufordelte innsparingskrav utan å ta stilling til kva budsjettområde som skal bera reduksjonane. Dette gjer det nødvendig å grundig kvalitetssikre effekt, plassere ansvar og avklare konsekvensar før tiltak blir innarbeida i budsjettet.

Framdriftsplan

Tidspunkt	Aktivitet
August - september - oktober	Utgreiing og prioritering i leiargruppa, dialog i tenestelinja og i økonomisk referansegruppe om tiltak og prioritering.
16.–23. oktober	Ferdigstilling og kvalitetssikring av budsjettframlegg og økonomiplan
26. oktober	Kommunedirektøren presenterer budsjett 2027 og økonomiplan 2027–2030. Tiltak i PWC rapport er innarbeida.
November	Politisk behandling i utval og formannskap
14. desember	Endeleg behandling i kommunestyret

Saksframlegg

Saksnr: 2022/339-28
Saksbehandlar: Malene Hopsdal
Grønningen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Bømlo kommune, Kontrollutvalet	22/26	24.09.2026

Forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll av Bømlo Kommunale Eigedomsselskap AS - oppfølging av handlingsplan

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet tek til vitande at kommunen har gjort framsteg i betringsarbeidet, men ser at det framleis er behov for vidare oppfølging.
2. Kontrollutvalet ber om ei ny oppdatering om status for gjennomføringa av handlingsplanen til første haustmøte i 2027. Skriftleg statusrapport skal sendast sekretariatet i god tid før møtet.

Samandrag

Kommunestyret handsama revisjonsrapporten i møte 19.02.2024 (PS 03/24), og vedtaket er i samsvar med innstillinga frå kontrollutvalet. Sekretariatet registrerer at kommunedirektør er godt i gang med betringsarbeidet, men at det framleis står att ein del arbeid for å komma i mål med handlingsplanen. Sekretariatet tilrår at kontrollutvalet ber om ei ny oppdatering om status for gjennomføringa av handlingsplanen til første haustmøte i 2027. Skriftleg statusrapport skal sendast sekretariatet i god tid før møtet.

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

1. Oppdatering frå kommunedirektøren om oppfølging av handlingsplan etter Forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll av Bømlo kommunale eigedomsselskap AS jf. Vedtak PS 38/25

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Kommunestyret handsama forvaltningsrevisjonen av kommunen sitt eigarskap i møte 19.02.2024 (PS 3/24), og vedtok mellom anna at det skulle utarbeidast ein handlingsplan for oppfølging av revisjonen, med frist 01.04.2024.

Kontrollutvalet behandla handlingsplanen i møte 09.10.2024 (PS 24/24) og konstaterte at kommunen hadde starta betringsarbeidet, men at det framleis stod att tiltak. Utvalet bad om ny skriftleg status til første møte i 2025, med tilbakemelding innan 15.01.2025.

Handlingsplanen vart deretter følgt opp i møte 06.02.2025 (PS 3/25), der kommunedirektøren og juridisk seniorrådgjevar orienterte om status. Kontrollutvalet bad om ny orientering frå dagleg leiar i Bømlo Kommunale Eigedomsselskap AS (BKE) til april- eller maimøtet 2025.

I møtet 14.05.2025 vart det orientert kort om saka slik det kjem fram av saksframlegget. Dagleg leiar og styreleiar i Bømlo Kommunale Eigedomsselskap AS orienterte om selskapet si verksemd og svarte på spørsmål frå kontrollutvalet. Kontrollutvalet vedtok å be om ei ny, skriftleg status for handlingsplanen til novembermøtet 2025, med skriftleg tilbakemelding innan 01.11.2025.

Saka vart sist følgt opp i møte 20.11.2025 (PS 38/25). Kontrollutvalet tok då til vitande at kommunen hadde gjort framsteg i forbetningsarbeidet, men konstaterte samstundes at det framleis var behov for vidare oppfølging. Kontrollutvalet vedtok derfor å be om ei ny skriftleg oppdatering på handlingsplanen til eitt av haustmøta i 2026.

Vedtakskompetanse

Kontrollutvalet har vedtakskompetanse til å følgje opp kommunestyret sine vedtak etter revisjonsrapportar, jf. kommunelova § 23-2, e.

Vurderingar og verknader

Sekretariatet har motteke ei oppdatert statusorientering frå kommunedirektøren datert 10.09.2026. Av orienteringa går det fram at det er gjort framsteg i oppfølginga av handlingsplanen sidan førre statusrapportering, særleg gjennom arbeidet med revidering av eigarskapsmeldinga. Del 1 av eigarskapsmeldinga er behandla politisk, og arbeidet med del 2 er starta opp. Målet er framleis å få ferdigstilt og vedteke ei ny eigarskapsmelding i løpet av 2026.

Når det gjeld arbeidet med bustadsosial handlingsplan, går det fram at framdrifta har vore avgrensa den siste tida. Dette er mellom anna knytt til behovet for forankring i andre pågåande planprosessar i kommunen. Sekretariatet merkar seg at kommunen framleis nyttar revisjonsrapporten som grunnlag for å styrkje eigarstyringa generelt, og ikkje berre eigarstyringa knytt til Bømlo Kommunale Eigedomsselskap AS.

Samla sett vurderer sekretariatet at arbeidet med å følgje opp handlingsplanen er under gjennomføring, men at fleire sentrale tiltak framleis ikkje er ferdigstilte. På bakgrunn av dette meiner sekretariatet det er naturleg at kontrollutvalet held fram med å følgje saka, og ber om ei ny statusoppdatering til eitt av haustmøta i 2027.

Konklusjon

Det vert tilrådd frå sekretariatet at kontrollutvalet ber kommunedirektør om ny skriftleg status på handlingsplanen til første haustmøte i 2027.

Oppdatering frå kommunedirektøren om oppfølging av handlingsplan etter Forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll av Bømlo kommunale eigedomsselskap AS jf. Vedtak PS 38/25

Bakgrunn:

Kontrollutvalet gjorde 20.11.2025 PS 38/25 slikt vedtak:

1. Kontrollutvalet tek til vitande at kommunen har gjort framsteg i forbetningsarbeidet, men ser at det framleis er behov for vidare oppfølging.
2. Kontrollutvalet ber om ei ny skriftleg oppdatering på handlingsplanen til eitt av haustmøta i 2026.

Kommunedirektør stiller i møtet saman med Juridisk seniorrådgjevar, June Stavland.

Vidare følgjer ei oppdatering med status på arbeidet.

Skriftleg status på handlingsplanen

Kommunestyret har etter framlegg frå kontrollutvalet vedteke ein handlingsplan for oppfølging av forvaltningsrevisjonen. Det står framleis ein del arbeid att for å komma i mål med handlingsplanen. Det er ein del større, tidkrevjande arbeid som skal på plass. Bømlo kommune nyttar revisjonsrapporten til å forbetra den generelle eigarstyringa i Bømlo kommune. Ikkje berre eigarstyringa inn mot Bømlo kommunale eigedomsselskap (BKE).

Eigarskapsmelding

Sidan sist orientering er ein godt i gong med arbeidet med eigarskapsmeldinga i samsvar med vedteken handlingsplan.

Slik føremålet er vedteke i planprogrammet, deler Bømlo kommune strategien for eigarskap i to:

- Del 1: Prinsipp for eigarstyring. Denne delen skal dekke bokstav a) i lovparagrafen, det vil seie prinsipp og generelle føringar.
- Del 2: Oversyn over og føremål med selskapa/verksemdene. Denne delen skal dekke bokstav b) og c) i lova.

I formannskapet sitt møte 29.01.2026 (sak ME 3/2026) fekk administrasjonen innspel på kva politikarane ynskjer av eigarskapsmeldinga og kva den bør innehalda.

Utkast til Eigarskapsmeldinga del 1 var til formannskapet 16.04.26(sak ME 17/2026) for tilbakemelding på føreslegne endringar, eventuelle manglar og om det er behov for ei ny, avgrensa høyringsrunde for del 1. Politikarane var nøgde med utkastet til del 1.

Arbeidet med Eigarskapsmeldinga del 2 er starta. Det er avklara at ein ikkje ynskjer innspelsrunde på denne i forkant av utarbeidelsen av utkast no i haust.

Ein håpar enno at ein i samsvar med planprogrammet skal få ferdigstilla og vedtatt ny eigarskapsmelding i løpet av 2026.

Bustadsosial handlingsplan

I tråd med handlingsplanen, skal Bømlo kommune utarbeida ei oversikt over behovet for bustader for vanskelegstilte på bustadsmarknaden. Dette arbeidet er ein del av den bustadsosiale handlingsplanen, med planlagt oppstart i mai 2025 og mål om politisk handsaming av mandat i Utval for levekår i august 2025.

Dette arbeidet har ikkje hatt framdrift den siste tida, då den bustadsosiale planen treng forankring i mellom anna kommuneplanens samfunnsdel (KPS) som vart vedteken i år, og kommuneplanens arealdel (KPA) som framleis er under arbeid og skal på ny høyring i haust.

Vidare oppfølging

Det står framleis att ein del arbeid før handlingsplanen er fullt ut gjennomført. Det er ein del større, tidkrevjande arbeid som skal på plass.

Saksframlegg

Saksnr: 2022/40-22
Saksbehandlar: Malene Hopsdal
Grønningen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Bømlo kommune, Kontrollutvalet	23/26	24.09.2026

Orientering frå kommunedirektør - nytt frå kommunen

Forslag til vedtak

1. Informasjonen vert teken til orientering.

Samandrag

I møte 28.05.2020 vedtok kontrollutvalet at ein ønskjer at rådmannen (kommunedirektøren) kjem til alle møte i kontrollutvalet og informerer om nytt frå kommunen. Det vert lagt opp til at dette vert fast sak på alle kontrollutvalsmøta framover.

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Kontrollutvalet i Bømlo kommune gjorde mellom anna slikt vedtak i møte 28.05.2020 i sak «PS 17/20 Eventuelt»:

«Kontrollutvalet ønskjer ei sak i kvart møte om at rådmannen orienterer om saker frå kommunen».

Vedtakskompetanse

Kontrollutvalet har vedtakskompetanse i sak der utvalet vil innhenta informasjon, jf. kommunelova § 23-2.

Vurderingar og verknader

Utvalet vil motta informasjon og kan stilla spørsmål. Så kan ein undervegs vurdera om ein vil ta informasjonen til orientering eller be om noko anna.

Konklusjon

Om det ikkje er nokon særskilte merknader knytt til informasjonen som vert gjeven, tilrår sekretariatet å ta informasjonen til orientering.

Saksframlegg

Saksnr: 2023/487-44
Saksbehandlar: Malene Hopsdal
Grønningen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Bømlo kommune, Kontrollutvalet	24/26	24.09.2026

Revisjonsplan og risikovurdering i samband med forenkla etterlevingskontroll av økonomiforvaltninga 2026

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet tek Deloitte AS sin presentasjon av revisjonsplan og risikovurdering i samband med forenkla etterlevingskontroll av økonomiforvaltninga til orientering.
2. Kontrollutvalet ber om at uttale om resultatet av den forenkla etterlevingskontrollen vert levert til same møte som årsrekneskapen for 2026. Dette vil normalt vere i mai-møtet 2027, sjølv om den nasjonale fristen er sett til 30.06.
3. Utvalet ber om at interimrevisjonsrapport 2026 vert klar til behandling i møte 5. november med frist for levering til sekretariatet 22.10.2026.

Samandrag

Kontrollutvalet i Bømlo kommune har ansvar for at det blir gjennomført rekneskapsrevisjon i kommunen. I denne saka skal Deloitte AS presentera sin plan for gjennomføring av rekneskapsrevisjonen, kva som er gjort av rekneskapsrevisjon så langt, og risiko og vesentleg vurdering dei har føreteke om forenkla etterlevingskontroll med økonomiforvaltninga for 2026.

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

1. Revisjonsplan Bømlo kommune 2026
2. Risiko- og vesentlighetsvurdering: Forenkla etterlevingskontroll med økonomiforvaltninga 2026

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Kontrollutvalet i Bømlo kommune har ansvar for at det vert gjennomført rekneskapsrevisjon i kommunen. Denne saka er eit ledd i oppfølginga av dette.

Vedtakskompetanse

Kontrollutvalet har vedtakskompetanse i denne saka, jf. kommunelova § 23-2 Kontrollutvalgets ansvar og myndighet som lyd m.a. slik

«Kontrollutvalget skal påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte*
- b) det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak»*

På bakgrunn av punkt b) over står det dette i kommunelova § 24-9 Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen:

«Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak. Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.»

Vidare går det fram av forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3 m.a. dette:

- a) «Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte*
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjer og avtaler med revisor*
- c) c) regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3.»*

Vurderingar og verknader

Etter sekretariatet si oppfatning er revisjonsplan og revisor si risiko- og vesentlegvurdering om forenkla etterlevingskontroll av økonomiforvaltninga 2026, to sider av same sak. Det er difor naturleg at desse to tilhøva vert behandla i same sak.

Kontrollutvalet si behandling av revisjonsplan, informasjon om rekneskapsrevisjonen så langt og risiko- og vesentlegvurdering i høve forenkla etterlevingskontroll, vil vere eit ledd i å sjå til at kommunen sin rekneskap vert revidert på ein trygg måte. Revisjonsplanen og risikovurderinga for etterlevingskontroll er vedlagt i saka.

På bakgrunn av risiko- og vesentlegheitsvurderinga har Deloitte valt lov om offentlige anskaffelser § 2-5 som kontrollområde for 2026. Kontrollhandlingane skal rette seg mot om Bømlo kommune har etterlevd føresegna, medrekna om kommunen har oppdaterte rutinar og gjennomfører anbudsprosessar korrekt.

Deloitte viser til at lova er relevant for kommunar som inngår kontraktar eller gjennomfører plan- og designkonkurransar med ein anslått verdi som overstig kr 500 000 ekskl. mva. Kommunen er vidare pålagt å ha ein skriftleg anskaffingsstrategi og rutinar som sikrar at kommunen tek omsyn til krava i lova i anbudsprosessane.

Deloitte vurderer sannsynlegheita for risiko på området som sannsynleg, mellom anna fordi regelverket knytt til anskaffingar er komplisert og omfattande, og fordi kommunen gjennomfører mange anskaffingsprosessar årleg. Konsekvensen er vurdert som særskilt alvorleg, då brot på føresegnene kan medføre tvangsmulkt, kontraktsbrot og negativ offentlig omtale.

Konklusjon

Dersom det ikkje kjem fram noko særskilt i møtet, tilrår sekretariatet at kontrollutvalet tek revisjonsplanen og risiko- og vesentlegheitsvurderinga for 2026 til orientering.

Deloitte har valt lov om offentlege anskaffelser § 2-5 som kontrollområde for den forenkla etterlevingskontrollen.

Det vert vidare tilrådd at uttalen om resultatet av kontrollen vert lagt fram saman med årsrekneskapen for 2026, og at interimrevisjonsrapporten vert levert innan fristen som går fram av vedtaket.

Revisjonsplan 2026
Bømlo kommune

REVISJONSPLAN

01

Innleiing

Denne presentasjonen gir kontrollutvalet eit samla overblikk over revisjonsplanen for Bømlo kommune i 2026, med vekt på strukturert oppfølging av risiko og god styring gjennom året i tråd med gjeldande krav til offentleg revisjon og inngått avtale om revisjonstenester.

02

Formål presentasjon

Målet er å klargjere korleis Deloitte vil gjennomføre revisjonsarbeidet i 2026, kva rolle kontrollutvalet har i oppfølginga, og korleis vi saman sikrar tryggleik rundt årsrekneskapen.

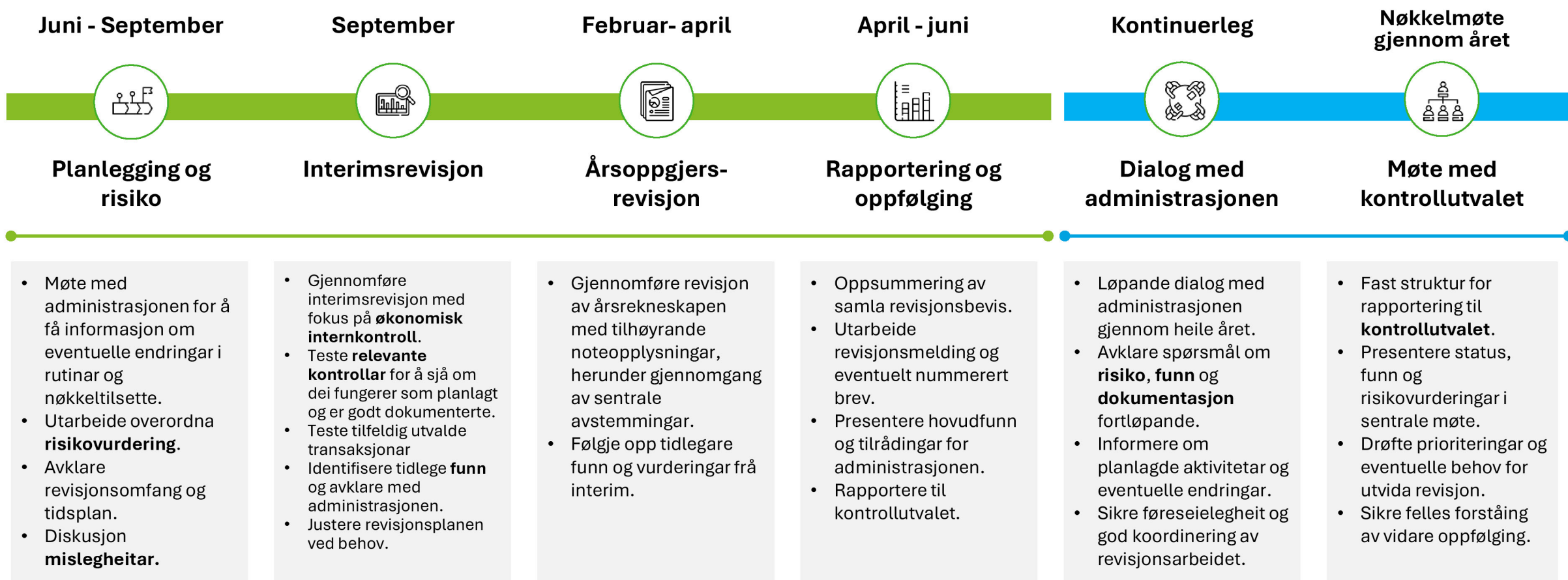
03

Praktisk informasjon

Presentasjonen er utarbeidd av Deloitte for kontrollutvalet i Bømlo kommune, og gjeld revisjonsåret 2026. Innhaldet kan oppdaterast med konkrete møtedatoar og justeringar i revisjonsplanen ved behov.

REVISJONSPLAN

Revisjonsplanen følger ein tydeleg **årssyklus frå juni til juni**, med faste milepælar og kontinuerlig dialog. Tidslinja viser korleis **planlegging**, gjennomføring og rapportering heng saman gjennom året.

KONTROLLUTVALET SIN ROLLE

Følgje opp **ekstern revisjon** og sjå til at revisjonen blir utført på ein tilfredsstillande måte. Gi revisor innspel til prioriteringar, planlagde aktivitetar og etterspørje status gjennom året. Kontrollutvalet skal behandle revisjonsrapportar, drøfte tilrådingar med revisor og administrasjon, og sikre at nødvendige tiltak blir gjennomførte og følgde opp.

Sikre **integritet i rapportering** ved å stille krav til kvalitet og etterleving av regelverk. Kontrollutvalet skal følgje opp at økonomiske rapportar er pålitelege, at vesentlege avvik blir forklarte og korrigerte, og at politiske vedtak blir spegla korrekt i den finansielle rapporteringa.

Vurdere kommunen sine prosessar og system for **internkontroll og risikostyring**, og vere pådrivar i den kontinuerlege utviklinga av internkontrollen.

Sikre at gode prosessar og prosedyrar er på plass for å handtere uregelmessigheiter. Følgje opp ordningar for **varsling og mislege handlingar** ved å sikre trygge kanalar, uavhengig behandling og tydeleg reaksjon ved brot.

REVISOR SIN ROLLE

Revisjonen skal gi tryggleik

Revisjonen av årsrekneskapen skal gi **kontrollutvalet** og kommunestyret høg **tryggleik** for at kommunen rapporterer økonomien sin på ein korrekt og **rettvisande** måte. På denne sliden samlar vi dei viktigaste måla med revisjonen og kva som ligg i revisjonsomfanget. Fokus er både på **lovlegheit**, kvalitet i rekneskapen og om styringssignala frå politiske vedtak faktisk blir følgde i praksis.

- **Hovudmålet** med revisjonen er å gi kontrollutvalet og kommunestyret høg tryggleik for at årsrekneskapen er korrekt, lovleg og påliteleg. For å oppnå dette blir fleire sentrale område vurderte systematisk.

- **Vesentlege feil og manglar:** Revisjonen vurderer om rekneskapen inneheld vesentlege feil eller misvisande informasjon som kan påverke brukarar sine beslutningar.
- Etterleving av **lov og forskrift:** Det blir kontrollert at rekneskapen er utarbeidd i samsvar med kommunelova, forskrift om årsrekneskap og andre relevante reglar og standardar.
- Budsjett og disposisjonar: Det blir kontrollert at økonomiske disposisjonar er i tråd med vedtekne budsjett, fullmakter og politiske vedtak, slik at styringssignala blir følgde.
- Årsberetning og rekneskap: Revisjonen vurderer om opplysningar i årsberetninga er konsistente med tala og notane i årsrekneskapen.
- Registrering, dokumentasjon og **internkontroll:** Det blir kontrollert at transaksjonar er forsvarleg registrerte, dokumenterte og handterte gjennom robuste rutinar og kontrollar.
- Samla tryggleik: Desse vurderingane gir eit samla grunnlag for å konkludere om rekneskapen er påliteleg og kan leggjast til grunn for styring, rapportering og offentleg innsyn.

RISIKOVURDERING

Områdar med høg risiko

RISIKO VED INNTEKTER

Inntekter omfattar eit stort volum av transaksjonar og fleire komplekse inntektsstraumar, noko som aukar risiko for **feilregistrering** og feil periodisering rundt årsskiftet. I tillegg kan det finnast insentiv for **mislegheit** eller resultatmanipulering, som gjer at kontrollutvalet må ha særleg merksemd på fullstende, riktige beløp og korrekt cut-off.

REVISJON AV INNTEKTER

Revisjonen av inntekter byggjer på grundig forståing av inntektssystem og rutinar, testing av sentrale **nøkkelkontrollar** og målretta analytiske handlingar. Vi gjennomfører òg tilfeldig **utvalstesting** av dei viktigaste inntektsområda for å avdekkje eventuelle feil, avvik eller uvanlege mønster, med særleg fokus på fullstendighet.

RISIKO VED MEIRVERDIAVGIFT

Meirverdiavgift er styrt av eit omfattande og komplisert regelverk, der feil klassifisering og **feil rapportering** kan gi vesentlege økonomiske konsekvensar for kommunen. Det er òg risiko for **forelding** av krav og frådragsrett, særleg for meirverdiavgiftskompensasjon, noko som krev tydelege prosessar og god dokumentasjon.

REVISJON AV MEIRVERDIAVGIFT

Revisjonen av meirverdiavgift og meirverdiavgiftskompensasjon omfattar kontroll av tilfeldig, utvalde transaksjonar. Vi attesterar oppgåve for meirverdiavgiftskompensasjon kvar termin.

RISIKOVURDERING

Områdar med høg risiko

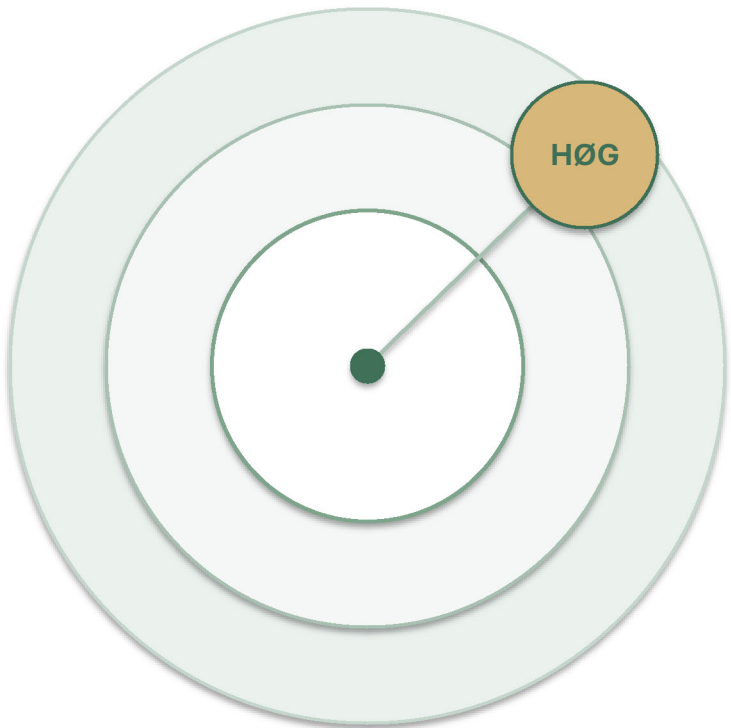
RISIKO PENSJON

Pensjonsordningane gir kommunen store forpliktingar som byggjer på aktuarrapportar med føresetnader om diskonteringsrente, lønsvekst og levealder. Endringar i regelverk og satsar kan raskt slå ut i rekneskapen, og krev tett oppfølging for å sikre rett periodisering, korrekt klassifisering og truverdige noteopplysningar.

REVISJON PENSJON

Revisjonen vurderer **berekningar frå aktuar** og sentrale føresetnader, samanliknar med nasjonale rettleiingar og avstemmer pensjonskostnader og forpliktingar mot rekneskapen. Vi kontrollerer presentasjon og noteopplysningar, ser etter uvanlege endringar og vurderer om kommunen har tilstrekkeleg forståing og intern kontroll på pensjonsområdet.

RISIKONIVÅ
prioritert og tett oppfølging

BØMLO KOMMUNE, REVISJONSPLAN 2026

Andre område med lågare risiko – ikkje uttømmende oversikt

LIKVIDITET OG FINANSIERING

Revisjonen vurderer **bankinnskot, låneopptak, lån** og **bundne fond** gjennom avstemmingar og kontroll av vilkår. Til dømes går vi gjennom alle låneopptak og **minimumsavdrag** for å sikre at dei er i tråd med gjeldande regelverk.

KUNDEFORDRINGAR OG LEVERANDØRGJELD

Kundefordringar blir avstemde og vurderte for mogleg **tap**, og leverandørgjeld blir kontrollert mot stadfestingar frå eit tilfeldig utval av leverandørar.

AVSLUTTING OG NOTEARBEID

Vi gjennomgår **avslutting av rekneskap** og noteopplysningar for å sikre fullstende, konsistente og kravtilpassa opplysningar.

INVESTERING/DRIFT

Feil klassifisering kan påverke resultat og låneopptak. Revisjonen testar utvalde prosjekt og transaksjonar og kontrollerer aktivering og avskrivning mot regelverk, vedtak og budsjett.

BUNDNE FOND

Risiko for at avsetjing og bruk ikkje følgjer lov, forskrift eller gjevarevilkår.

DRIFTSUTGIFTER

Driftsutgifter testar vi ved gjennomgang av rutinar og utvalgskontroll av transaksjonar. Dette inkluderer løn.

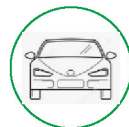
FINANSIELLE EIGEDLAR

Aksjar og **andelar** blir kontrollerte for rett klassifisering og om investeringen er i henhold til vedteke finansreglement.

ANDRE KORTSIKTIGE POSTAR

For andre kortsiktige **fordringar** og **gjeld** går vi gjennom avstemmingar for vesentlege kontoar.

ANLEGGSMIDLAR

Anleggsmidler blir kontrollert ved å gå gjennom anleggsregister. Vi har fokus på levetid, avskrivningar og eventuelle sal.

SJØLVKOST

Risiko for manglande etterleving av sjølvkostforskrifta, mellom anna feil i berekning og handsaming av over- og underskot.

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte EMEA BV, a limited liability company incorporated under the laws of Belgium (Deloitte EMEA), that is a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee (“DTTL”). DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL and Deloitte EMEA do not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about to learn more about our global network of member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

Deloitte provides leading professional services to nearly 90% of the Fortune Global 500® and thousands of private companies. Our people deliver measurable and lasting results that help reinforce public trust in capital markets and enable clients to transform and thrive. Building on its 180+year history, Deloitte spans more than 150 countries and territories. Learn how Deloitte’s over 470,000 people worldwide work together every day to make an impact that matters at www.deloitte.com.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited (DTTL), its global network of member firms or their related entities (collectively, the “Deloitte organization”) is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No representations, warranties or undertakings (express or implied) are given as to the accuracy or completeness of the information in this communication, and none of DTTL, its member firms, related entities, employees or agents shall be liable or responsible for any loss or damage whatsoever arising directly or indirectly in connection with any person relying on this communication. DTTL and each of its member firms, and their related entities, are legally separate and independent entities.

Risiko- og
vesentlegheitsvurdering:

*Forenkla etterlevingskontroll
med økonomiforvaltinga 2026*

Bømlo kommune

Forenkla etterlevingskontroll med økonomiforvaltinga

Heimel, føremål og metodikk · RSK 301 · Bømlo kommune 2026

Kommuneloven § 24-9 — Heimel og føremål

Den valde rekneskapsrevisoren til kommunen skal gjennomføre forenkla etterlevingskontroll med økonomiforvaltinga.

Føremål

Innanfor ei avgrensa ressursramme førebyggje svakheiter og bidra til at kommunen følgjer sentrale føresegnar og vedtak på økonomiområdet. Byggjer opp under god økonomiforvalting, openheit og tillit til forvaltingspraksisen.

Metodikk og gjennomføring

Kontrollhandlingar

- Førespurnader til leiinga og nøkkelpersonar
- Inspeksjon av dokument og rutinar
- Analytiske handlingar på aggregerte data
- Vurdering av internkontroll og arbeidsdeling

Tryggleiksnivå

Moderat tryggleik — klart lågare enn betryggjande tryggleik, men klart høgare enn ubetydeleg (jf. ISAE 3000).

RSK 301 — Standard for forenklet etterlevelseskontroll

RSK 301 supplerer ISAE 3000 og utdypar korleis standarden skal nyttast i oppdrag som skal gje moderat tryggleik.

Nøkkelement

- Planlegging basert på risiko- og vesentlegheitsvurdering
- Innhenting av tilstrekkeleg og føremålstenleg bevis
- Konklusjon i negativ form (moderat tryggleik)
- Rapportering til kontrollutvalet innan 30. juni

Konklusjonsform og rapportering

Negativ konklusjonsform (RSK 301)

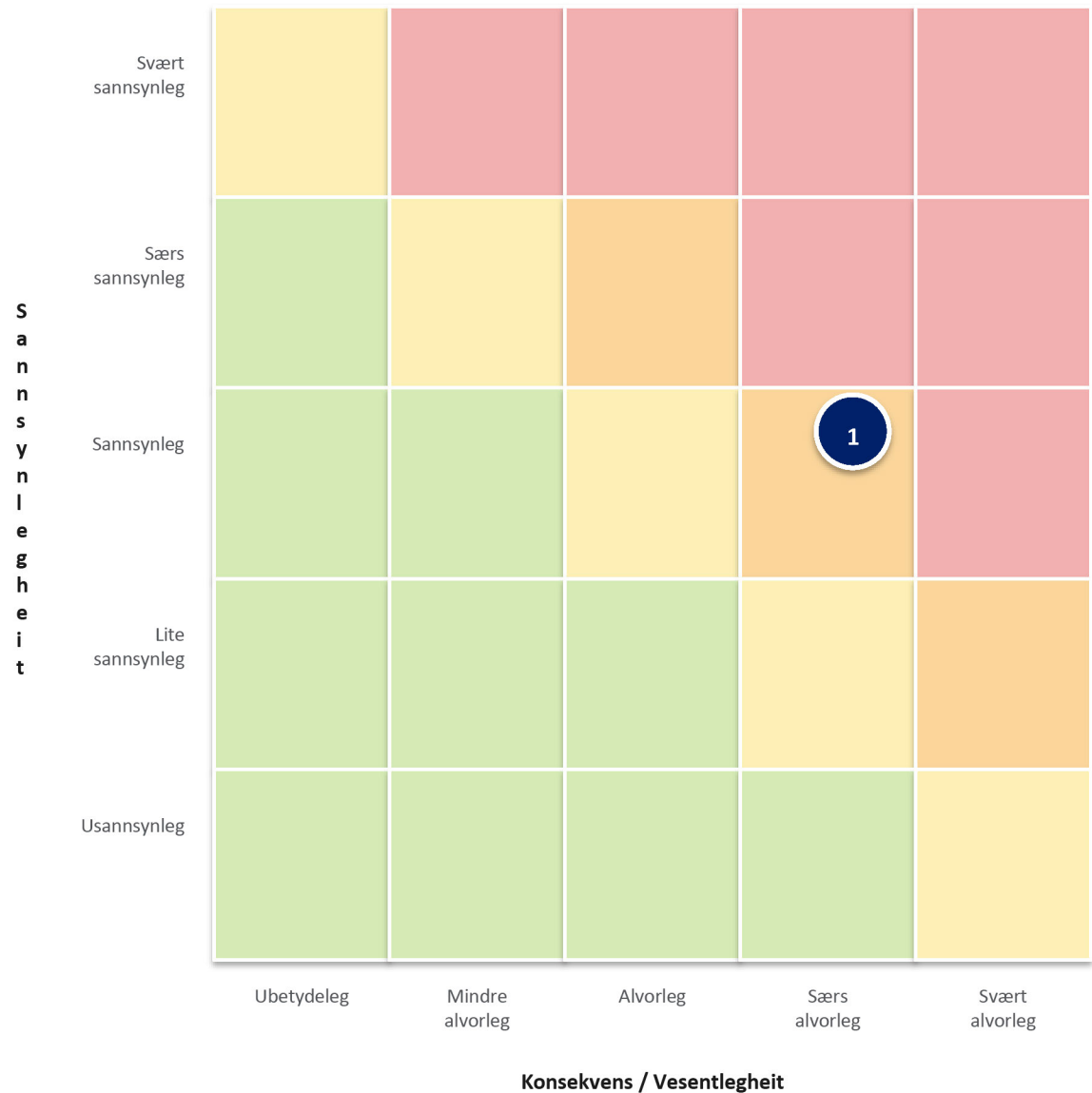
«Vi er ikkje blitt merksame på noko som gjev oss grunn til å tru at kommunen ikkje i det alt vesentlege har etterlevd føresegnene i [kriteria].»

Rapportering

- Skriftleg fråsegn til kontrollutvalet
- Hentar inn fråsegn frå leiinga
- Frist: seinast 30. juni
- Avvik blir kommuniserte i nummerert brev

Risiko- og vesentlegheitsvurdering - 2026

Utvalt kontrollområde: Budsjett- og regnskapsforskriften § 3-4a · Bømlo kommune 2026

UTVALT KONTROLLOMRÅDE 2026

Har Bømlo kommune etterlevd lov om offentlige anskaffelser § 2-5, medrekna oppdaterte rutinar og korrekt gjennomføring av anbudsrunder?

1 · Lov om offentlige anskaffelser § 2-5

Anbudsprosess og rutinar

Lova er relevant for kommunar som inngår kontraktar eller gjennomfører plan- og designkonkurransar med ein anslått verdi som overstig 500.000 kr ekskl. mva.

Kommunen er vidare pålagd å ha ein skriftleg anskaffingsstrategi og rutinar som sikrar at kommunen tek omsyn til krava i lova i anbudsprosessane.

Sannsynlegheit

Sannsynleg

Regelverket knytt til anskaffingar er komplisert og omfattande, og kommunen gjennomfører mange anskaffingsprosessar årleg.

Konsekvens

Særs alvorleg

Brot på føresegnene kan medføre tvangsmulkt, kontraktsbrot og negativ offentlig omtale.

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte EMEA BV, a limited liability company incorporated under the laws of Belgium (Deloitte EMEA), that is a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee (“DTTL”). DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL and Deloitte EMEA do not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about to learn more about our global network of member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

Deloitte provides leading professional services to nearly 90% of the Fortune Global 500® and thousands of private companies. Our people deliver measurable and lasting results that help reinforce public trust in capital markets and enable clients to transform and thrive. Building on its 180+year history, Deloitte spans more than 150 countries and territories. Learn how Deloitte’s over 470,000 people worldwide work together every day to make an impact that matters at www.deloitte.com.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited (DTTL), its global network of member firms or their related entities (collectively, the “Deloitte organization”) is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No representations, warranties or undertakings (express or implied) are given as to the accuracy or completeness of the information in this communication, and none of DTTL, its member firms, related entities, employees or agents shall be liable or responsible for any loss or damage whatsoever arising directly or indirectly in connection with any person relying on this communication. DTTL and each of its member firms, and their related entities, are legally separate and independent entities.

Saksframlegg

Saksnr: 2023/487-47
Saksbehandlar: Malene Hopsdal
Grønningen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Bømlo kommune, Kontrollutvalet	25/26	24.09.2026

Rapport etterlevingskontroll 2025

Forslag til vedtak

Etterlevingskontroll gjeldande Bømlo kommune 2025 vert teken til etterretning.

Samandrag

Revisor skal etter kommunelova levere rapport om resultatet av gjennomført forenkla etterlevingskontroll med økonomiforvaltinga i kommunen.

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

- 1 Uavhengig revisor sin attestasjonsuttale om etterleving av føresegner og vedtak for økonomiforvaltinga Bømlo kommune 2025.pdf

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

I kommunelova § 24-9 Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen, står det dette:

«Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.»

Vedtakskompetanse

Det er kontrollutvalet som har vedtaksmynde i denne saka, då utvalet skal føre tilsyn med den økonomiske forvaltninga til fylkeskommunen, jf. kommunelova § 23-2 første bokstav b. Forenkla etterlevingskontroll er ein del av denne kontrollen, jf. kommunelova § 24-9

Vurderingar og verknader

Deloitte AS har levert uavhengig revisors attestasjonsuttalelse gjeldande etterleving av kommunelova sine reglar om økonomiforvaltning, herunder om kommunen kan legitimera rett til meirverdiavgiftskompensasjon for omsorgsboligar, ved at:

- boligane er særskilt tilrettelagde og vert nytta i høve føremålet
- det framgår av tildelingsvedtaket at bebuar har behov for den særskilte tilpassinga som fins i den tildelte boligen

Kontrollen er utført i perioden 01.01.2025 - 31.12 2025.

Revisor kjem med følgjande konklusjon i den endelege rapporten:

«Basert på dei utførte handlingane og innhenta bevis har vi ikkje blitt merksame på tilhøve som gir oss grunn til å tru at Bømlo kommune ikkje i det alt vesentlege har etterlevd føresegnene i meirverdiavgiftskompensasjonslova § 4 tredje ledd og meirverdiavgiftskompensasjonsforskrifta § 7.»

Konklusjon

Sekretariatet har gjennomgått rapporten etter gjennomført forenkla etterlevingskontroll av økonomiforvaltninga. Etter sekretariatet si oppfatning har revisor svart ut etterlevingskontrollen på ein god måte. Sekretariatet rår til at kontrollutvalet tek attestasjonsuttalen til orientering.

Til Bømlo kommune

UAVHENGIG REVISOR SIN ATTESTASJONSUTTALE OM ETTERLEVING AV FØRESEGNER OG VEDTAK FOR ØKONOMIFORVALTINGA

Vi har utført eit attestasjonsoppdrag som skal gi betryggande sikkerheit i samband med Bømlo kommune sin etterleving av føresegner og vedtak for økonomiforvaltinga på følgjande områder:

Kontroll av etterleving av kommunelova sine reglar om økonomiforvalting, herunder om kommunen kan legitimera rett til meirverdiavgiftskompensasjon for omsorgsboligar, ved at:

- boligane er særskilt tilrettelagde og vert nytta i høve føremålet
- det framgår av tildelingsvedtaket at bebuar har behov for den særskilte tilpassinga som fins i den tildelte boligen

Vi har kontrollert perioden frå 01.01.2025 til 31.12.2025.

Kriteria er henta frå:

- Lov om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. (meirverdiavgiftskompensasjonslova) § 4 tredje ledd og Forskrift om kompensasjon av merverdiavgift til kommuner, fylkeskommuner mv (meirverdiavgiftskompensasjonsforskrifta) § 7

Leiinga sitt ansvar for etterleving av føresegner og vedtak for økonomiforvaltinga

Kommunedirektøren er ansvarleg for å etablera administrative rutinar som sørgjer for at økonomiforvaltinga vert utøvd i tråd med føresegner og vedtak, og at økonomiforvaltinga er gjenstand for betryggande kontroll.

Vår uavhengigheit og kvalitetskontroll

Vi har utført oppdraget i samsvar med etiske retningslinjer for revisjonsselskapet, som inneheld uavhengigheitskrav og andre krav basert på grunnleggjande prinsipp om integritet, objektivitet, fagleg kompetanse og tilbørleg aktsemd, fortrulegheit og profesjonell opptreden. I samsvar med internasjonal standard for kvalitetskontroll (ISQC 1 Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester) har Deloitte AS eit tilstrekkeleg kvalitetskontrollsystem, herunder dokumenterte retningslinjer og rutiner for etterleving av etiske krav, faglege standardar og krav i gjeldande lovgiving og annan regulering.

Våre oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi ei uttale om etterleving av føresegner og vedtak for økonomiforvaltinga på grunnlag av bevisa vi har henta inn. Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift, god kommunal revisjonsskikk i Noreg og International Standards on Auditing (ISA-ane).

Vi baserer oppgåva på ei risiko- og vesentlegheitsvurdering som er lagt fram for kontrollutvalet.

Etter ønskje frå kontrollutvalet er forenkla etterlevingskontroll utført med betryggande sikkerheit.

Vi meiner at vi har innhenta tilstrekkeleg og føremålstenleg bevis som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Basert på dei utførte handlingane og innhenta bevis har vi ikkje blitt merksame på tilhøve som gir oss grunn til å tru at Bømlo kommune ikkje i det alt vesentlege har etterlevd føresegnene i meirverdiavgiftskompensasjonslova § 4 tredje ledd og meirverdiavgiftskompensasjonsforskrifta § 7.

Denne uttalen er utelukkande utarbeidd for å gi kontrollutvalet eit betre grunnlag for å ivareta sitt ansvar med å sjå til økonomiforvaltinga og til Bømlo kommune sin informasjon, og er ikkje nødvendigvis egna til andre føremål.

Bergen, 16. september 2026
Deloitte AS

Unni-Renate Moe
statsautorisert revisor

Uavhengig revisor sin att...nga Bømlo kommune 2025

Name

Moe, Unni-Renate

Date

2026-09-16

Identification

 Moe, Unni-Renate

This document contains electronic signatures using EU-compliant PAdES - PDF
Advanced Electronic Signatures (Regulation (EU) No 910/2014 (eIDAS))

Saksframlegg

Saksnr: 2024/122-6
Saksbehandlar: Malene Hopsdal
Grønningen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Bømlo kommune, Kontrollutvalet	26/26	24.09.2026

Budsjett for kontrollarbeidet i Bømlo kommune 2027

Forslag til innstilling

1. Kontrollutvalget godkjenner budsjettforslaget for kontrollarbeidet i Bømlo kommune.
2. Budsjettforslag skal følgja sak med budsjettarbeidet fram til handsaming i kommunestyret.
3. Kommunestyret gjer endeleg vedtak om budsjett for kontrollarbeidet i 2027.

Samandrag

Kontrollutvalet har ansvar for utarbeiding av forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen. Forslaget skal følgje innstillinga for årsbudsjettet til kommunestyret, som gjer endeleg vedtak i budsjettsaka

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

1. Forslag til budsjett 2027 for Bømlo kommune

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

I forskrift for kontrollutvalg og revisjon § 2 «*Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjett for kontrollarbeidet*» står det:

«Kontrollutvalget skal utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. Forslaget skal følge innstillingen til årsbudsjettet etter kommuneloven § 14-3 tredje ledd til kommunestyret eller fylkestinget.»

I reglement for politiske organ, som er vedteke av kommunestyret 25.09.2013, ajourført i februar 2018, står det i pkt. 4.6.2:

Kontrollutvalet skal ha eige budsjett som omfattar kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen. Kontrollutvalet skal laga forslag til budsjett, som skal følgja formannskapet si innstilling til kommunestyret.

I tråd med forskrifta og reglementet fremjar kontrollutvalet med dette sitt forslag til budsjett for 2027. I budsjettframlegget bereknar kontrollutvalet kostnad med dei oppgåver budsjettet skal dekkja. Det som er særskilt med kontrollarbeidet er at det eigentleg er administrasjonen som vert revidert. Såleis skal kontrollutvalet, i budsjettsaka, innstilla direkte overfor politisk organ.

Vedtakskompetanse

Kontrollutvalet skal utarbeide budsjettforslag for kontrollarbeidet, medan det er kommunestyret som har vedtakskompetansen i saka, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2.

Vurderingar og verknader

Lovgrunnlag

§ 23-2.Kontrollutvalgets ansvar og myndighet

Kontrollutvalget skal påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte
- b) det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak
- c) det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, og av selskaper kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i
- d) det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll)
- e) vedtak som kommunestyret eller fylkestinget treffer ved behandlingen av revisjonsrapporter, blir fulgt opp.

§ 23-3.Forvaltningsrevisjon

«Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon. Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.»

§ 23-4.Eierskapskontroll

«Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring. Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens og fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll. Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.»

For revisjonstenesta er det teke utgangspunkt i avtalen frå 2025 med ekstern revisor. Budsjettert kostnad med revisjonen skal dekkje arbeid med rekneskapsrevisjon og anna revisjonsarbeid, herunder prosjekt innan forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Det er også teke utgangspunkt i prisjustering.

Når det gjeld sekretariatstenesta, vert det lagt inn prisauke etter KPI, i likskap med tidlegare år. Erfaring frå kommunane dei siste åra viser at det kjem til prosjekt, som kontrollutvalet vert oppmoda om å sjå på, og som ikkje er med i planar for forvaltningsrevisjon/eigarskapskontroll. Dette har ofte ført til kostnader som har medført at kontrollutvalet har måtta be om ekstra midlar/ekstraløyving. Sekretariatet meiner difor at det vil vera rett å leggja inn i budsjettet ein post for ekstra tiltaksmidlar. Dette vil vera midlar som er tenkt til ev. ad-hoc oppgåver, til dømes tiltak som måtte koma til utanom prosjekt frå planane og til utgreiingar som kontrollutvalet finn naudsynt å gjennomføra undervegs i året. Grunnlag for slike ekstra oppgåver kan t.d. vera handvingingar frå innbyggjarar, medieoppslag eller bestillingar frå kommunestyret som ikkje står i godkjend plan. Det er lagt inn 60.000 kroner til denne posten i budsjett for 2027.

Kontingent for medlemskap i Forum for kontroll og tilsyn (FKT) vert justert av årsmøtet for komande år. Budsjettet er justert opp etter nye tal frå FKT.

Vidare er det lagt til grunn 5 møte i kontrollutvalet i 2027. Det er valår i 2027, og vert kanskje nokre ekstra saker i utvalet knytt til å konstituera utvalet i slutten av året. Det er vidare lagt inn kostnader med kurs, og at medlemmane i kontrollutvalet kan delta på fagkonferansar, samt servering på utvalsmøta. Elles er det lagt inn møtegodtgjersle og tapt arbeidsforteneste i tråd med godtgjerslereglementet til kommunen.

Konklusjon

Sekretariatet tilrår at kontrollutvalet godkjenner budsjettet slik det føreligg. Budsjettframlegget skal følgja sak med budsjettarbeid fram til handsaming i kommunestyret. Det er kommunestyret som skal gjera endeleg vedtak når det gjeld budsjett for kontrollarbeidet i Bømlo kommune.

Budsjettforslag 2027 for kontrollutvalet

Konto	Tekst	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Merknad
10803	Godtgjersle folkevalde	kr 86 567	kr 90 645	Storingsrepresentant lønn vart endra til kr. kr 1 272 209 frå 01.05.26
10804	Tapt arbeidsforteneste	kr 30 000	kr 30 000	
10803	Feriepenger tapt arbeidsforteneste	kr 3 600	kr 3 600	
	Delsum	kr 120 167	kr 124 245	
10990	Arbeidgiveravgift (AGA)	kr 16 944	kr 17 519	
	Delsum	kr 137 111	kr 141 763	
11209	Andre driftsutgifter	kr 5 000	kr 5 000	
11008	Abonement	kr 2 500	kr 2 500	
11151	Servering på møta	kr 5 000	kr 5 500	
11207	Reiseutg.m.m. ikkje oppg. pl.	kr 7 000	kr 7 000	
11500	Kurs/konferanse	kr 10 000	kr 10 000	
11500	Folkevaldopplæring for kontrollutvalet	kr 35 000	kr -	Folkevaldopplæring utgår i 2027
11600	Reise- og opphaldsutgifter oppg.pl.	kr -	kr -	
11709	Andre reiseutgifter utlegg	kr 15 000	kr 15 000	
11951	Kontingentar	kr 11 250	kr 11 850	Justert medlemsavgift for Forum for Kontroll og Tilsyn.
13300	Kjøp av sekretariatstenester	kr 280 830	kr 291 502	Justert etter konsumprisauke
13300	Sekretariatstenester kjøp revisjon	-	kr -	
12702	Deloitte momspiktig honorar	kr 1 234 150	kr 1 356 728	Justert etter hovudindeks
13750	Ekstra tiltaksmidlar	kr 50 000	kr 60 000	Evt. ad-hoc oppg. Td. øvrig forv.rev og utgreiningar, valår 2027
	Delsum	kr 1 655 730	kr 1 765 079	
14290	Meirverdiavgift	kr 410 620	kr 436 307	
17290	Moms-kompensasjon	-kr 410 620	-kr 436 307	
13750	Deloitte ikkje momspiktig honorar	kr -		
16500	Avg.pl.sal varer og tenester	kr -	kr -	
	Total budsjetttramme	kr 1 792 841	kr 1 906 843	

Saksframlegg

Saksnr: 2023/483-17
Saksbehandlar: Malene Hopsdal
Grønningen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Bømlo kommune, Kontrollutvalet	27/26	24.09.2026

Gjennomgang av møteprotokollar frå andre politiske utval

Forslag til vedtak

Kontrollutvalet tar møteprotokollane som går fram av saksutgreiinga til orientering.

Samandrag

Gjennomgang av møteprotokollar frå andre politiske utval er nyttig. Då kan utvalet halde seg orientert om kva som skjer i kommunen og andre politiske utval. Det vert tilrådd at kontrollutvalet tar ein gjennomgang av desse.

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Gjennomgang av møteprotokollar frå politiske organ vert sett på saklista til kontrollutvalet til kvart møte. Møteprotokollane kan lastast ned frå Bømlo kommune si heimeside. Protokollane gjev primært informasjon om dei sakene som har vore til politisk handsaming. Kontrollutvalet kan be om nærare informasjon om enkeltsaker og drøfte ulike problemstillingar som ein finn av særleg interesse.

Kontrollutvalet har i møte 09.10.24, sak PS 30/24, gjort vedtak om at ansvar for gjennomgang av møteprotokollar skal fordelast slik:

Politisk organ	Utvalsmedlem
Kommunestyret	Bente Spissøy
Formannskapet	Rune Kvernenes
Utval for levkår	Lene Borgen Waage
Utval for areal og samferdsel	Ståle Sagvaag

Vedtakskompetanse

Kontrollutvalet har vedtakskompetanse til å handsame sak om gjennomgang av møteprotokollar, jf. Kommuneloven § 23-2.

Vurderingar og verknader

I tråd med fordelinga ber ein om at utvalsmedlemane ser gjennom innkallingar og møteprotokollar som det er aktuelt å referere saker frå.

Til dette møtet vil det vera aktuelt med gjennomgang av desse protokollane:

Politisk organ	Møtedato
Kommunestyret	04.05.2026, 08.06.2026, 22.06.2026
Formannskapet	21.05.2026, 04.06.2026, 03.09.2026
Utval for levkår	19.05.2026, 01.09.2026
Utval for areal og samferdsel	20.05.2026, 02.09.2026

Konklusjon

Dersom det ikkje kjem fram noko spesielt i gjennomgang av protokollane, blir det tilrådd at kontrollutvalet tar møteprotokollane som går frem av saksutgreiinga over til orientering.

Saksframlegg

Saksnr: 2023/482-19
Saksbehandlar: Malene Hopsdal
Grønningen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Bømlo kommune, Kontrollutvalet	28/26	24.09.2026

Eventuelt

Forslag til vedtak

1. Saka vert lagt fram utan forslag til vedtak.

Samandrag

Det er lagt opp til å ha eventuelt på sakslista for å ivareta det enkelte medlem i utvalet sin moglegheit til å sjølv ta opp saker som ikkje er på sakslista.

Anne Kristin Meyer
kontrollsjef

Malene Hopsdal Grønningen
rådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Denne saka er å sjå på som ei formalisering av kommunelova § 11-2 siste avsnitt som seier: «Alle medlemmer kan stille spørsmål til lederen, også om saker som ikke står på sakslisten»

Vedtakskompetanse

Kontrollutvalet har vedtakskompetanse til å handsama sak om eventuelt, jf. kommunelova § 11-3 og § 23-2.

Vurderingar og verknader

Dersom det blir tatt opp saker som krev nærare undersøkingar, eller innhenting av fleire opplysningar, før ein kan konkludere med at det er ei sak for kontrollutvalet, bør utvalet be sekretariatet førebu sak om dette til neste møte.

Konklusjon

Føremålet er å gje opning for å få nærare utgreiing av saker som kontrollutvalet ynskjer å få utgreidd til neste møte, eventuelt få ei orientering frå kommunedirektøren eller andre i eit seinare møte.